

63117/B

The Library of the
Wellcome Institute for
the History of Medicine

MEDICAL SOCIETY
OF
LONDON
DEPOSIT

Accession Number

Press Mark

ROTUNDIS, P. de

DE
VICTUS RATIONE

IN

Febre Acutâ Continuâ

OPUS

IN TRES PARTES DISTRIBUTUM;

Vulgatumque Tyronum gratiâ:

Undè nempè quoddam veluti Specimen ministrandi,
adhibendæque Continenti Febri curationis
ii sibi capiant ..

AUTHORE

PETRO DE ROTUNDIS.

ROMÆ, Typis Antonii de Rubeis, 1739.
SUPERIORUM PERMISSU.

LONDON. W. BENTLEY OF LONDON.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30497814>

JACOBO III.

Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ,
Franciæ &c.

REGI

PETRUS DE ROTUNDIS

S. P.

*Uæ ad erudien-
dam Juventu-
tem proponuntur, in re ma-
ximè, quâ de generis hu-*

A 2

mani

mani summâ agitur, duobus hisce debent, opinor, potissimè commendari, sanitate doctrinæ; authoritate proponentis. Alterum huic, quod evulgo, Operi meum fuit, quantum licuit, curasse: Alterum, quò me carere sentiebam, à te illi mutuum exoravi, REX CLEMENTISSIME. Nec profectò potui satius huic parti consuluisse, quàm, cum frontem ipsius Operis REGIO TUO NOMINE subiit inscribere. Undè enim equè tantam ei authorita-

tem

tem conciliarem, atque à RE-
GE, cui, præter nativam su-
blimitatem, splendida tot ar-
gumenta apud omnes Bono-
rum ordines gratiam reve-
rentiamque conciliant; seù
spectentur religio & pietas,
plena humanitatis gravitas,
pacata illa adversus fortu-
næ pervicaciam regalis ani-
mi moderatio, ac firmitas;
seù statuatur è regione nul-
lâ temporum diuturnitate
emoritura Sanctissimæ CON-
JUGIS memoria, atque nata
in vetustissima sua jura, nec
dege-

degener Majorum amplitudi-
nis, virtutisque, florentissi-
ma SOBOLES? Sed hunc do-
mesticæ gloriæ, laudumque
tuarum uberrimum locum
jussi dissimulantes pudori ac
temperantiæ tuæ integrum
damus; cum Principibus Vi-
ris nihil acceptius obedi-
entiâ sit; minoribus nihil ob-
sequio convenientius.

Postquam, igitur, vul-
gando operi abundè utrin-
que prospexi; proximum est,
ut mihi ipsi prospiciam.
Proindè supplex te REX MA-

GNANIME etiam atque etiam
oro, ut qui mea non dedi-
gnaris nominis tui maiestate
tueri, me quoque ipsum di-
gnum sublimi tuo Patrocinio
putes. Vale.

Romæ IV. Eius Sextil.

MDCXXXIX.

I M P R I M A T U R,

Si videbitur Reverendis P. Magistro Sacri Palatii Apostolici,
Philippus Spada Episc. Pisauri Vicesg.

Opus *De Victus Ratione in Febre Acutâ Continuâ*
&c. Auctore Petro de Rotundis ex mandato
Reverendissimi Patris Aloysii Nicolai Ridolfi S. P.
A. Magistri meo examini commissum nullâ ex parte
adversatur Catholicæ Fidei, vel bonis moribus;
quin magno usui esse cum possit medicinam aggre-
dientibus, typis edi posse ac debere existimo. Ro-
mæ ex Monasterio S. Eusebii Kalen. Octobr. anno
MDCCLXXXIX.

*Ego D. Fridericus de Judice Abbas Cælesti-
norum, ac in Rom. Archigymnasio Sapien-
tiæ Sacrorum Dogmatum Professor.*

Opus *De victus Ratione in Febre Acutâ Continuâ*
&c. Auctore Petro de Rotundis elucubratum
jussu Reverendissimi P. Fr. Aloysii Nicolai Ridolfi
S. P. A. Mag. cum perlegerim, nihil Catholicæ
Fidei, probisque moribus adversum continere te-
stor. E' Cœnobio S. Mariæ super Minervam v. Kal.
Octob. MDCCLXXXIX.

*Ego Fr. Dominicus Vincentius Elefante
Ord. Præd. S. Theologiæ Magister.*

I M P R I M A T U R.

Fr. Aloysius Nicolaus Ridolfi Ord. Præd. Sac. Pal. Apost. Mag.

Si

I desiderabile uspiam foret ,
 non fieri , sed nasci Artifi-
 cem , certè in medicinâ fo-
 ret . Non enim aliis Artis
 perindè miserum , ut hu-
 jus , Tyrocinium est ; in
 quo Curantis novitii fama , Curati vita
 periclitatur . Sed eadem , quæ reliqua-
 rum Artium , hujus nostræ conditio est ;
 cum hæc quoque nonnisi multâ culturâ
 longoque usu , non secùs quàm aliæ , ma-
 turescat ; ipsâque cum exercentis ætate
 paritèr progrediatur . Huic publicæ ca-
 lamitati obviam ut irent , instructiorem-
 que ac paratiorem Ægrorum curationi

B

com-

committerent Juventutem , consummati
 in Arte Professores universam Morborum
 Seriem , Historiam , Curationem , Cura-
 tionis præcepta , ac rationes , Auxilio-
 rumque varia genera literis prodiderunt:
 Alii alia eodem benefico animo protule-
 re in medium : Ut profectò multæ , splen-
 didæque præluceant Tyroni faces . Ve-
 rùm (ut sibi conscius quisque est) non ef-
 se adhuc satis hâc in re promotum ani-
 madvertitur . Quaproptèr non inutilem
 locasse operam rebor , siquid ipse etiam
 huic rei contulero ; utque antea paucis
 sigillatim , ita nunc pluribus alicui com-
 modo esse curavero . Id ut perficiam ,
 non obruendum totâ continuò mole Ty-
 ronem censeo ; Sed ad Ægrotantem ma-
 nu veluti ducendum ; ubi universam po-
 sitæ antè oculos Ægrotantis curationem
 unico obtutu contempletur ; ejusque or-
 dinem rationesque visu ferè comprehen-
 sâ , sicubi opus erit , suo usui traducat ac-
 commodetque . *Cumque Febris Acuta &*
frequens occurrat , & velocitèr tumultuo-
sèque sic moveatur , ut in eâ aggredien-
da , nedùm novitius , sed vel exercitatis-
simus;

simus Artifex incertus suspensusque hæreat ; ad *bujus fermè curationem* Tyro-
nem introducemus ; cujus similem simul
ac deindè offenderit , sciat protinùs , quid
sit agendum ; neque hâc illâc evagetur ,
dùm intereâ temporis lubrica , juxtâque
Hippocratem , præceps occasio è mani-
bus elabatur ; neque febrem ipsam , te-
merè tumultuariòque siquid ineptiat , ir-
ritet transversamque agat . Trademus
unâ , ut parùm vulgò curatam , itâ suprâ
omnia necessariam , *Cibi Potusque admini-
strationem ; tum potissimas Medici partes , &
externa quædam officia ; nec non opportunitatem ,
modum , atque idoneum præcipuorum Medica-
mentorum usum .* Subnectemus ultimo lo-
co *pauca nonnulla de Febris intermittenti-
bus ; deque ipsarum curatione , quæ propo-
sito quàm minimè disconvenient .* Hæc
ferè omnia ad alios *Acutos Morbos* transf-
ferri facilè poterunt : plura etiam ad *Lon-
gos* . Undè inire possit ex sese Tyro , bre-
vem (ni fallor) ordinatam , dilucidam
minimeque intricatam curandi viam ;
imò etiam (quantum nostrâ hâc in arte
sperari fas est) certam tutamque . Ca-

vendum enim antè omnia est ei, qui se
 ceteris ducem dat, nè ipse prior ab iti-
 nere deerret; bonamque ponè sequen-
 tium fidem secum trahat in errorem. Id
 mihi videor fatis providisse. Nam quæ
 propono, nedùm meimet ipsius firmâ
 constantique experienciâ, sed insupèr æta-
 tum omnium autoritate, atque usu pro-
 bata sunt. Ut novam aliquam curandi
 rationem non obtrudamus; sed quam
 Hippocrates, aliique post eum Medici,
 & Aretæus, & Galenus, & laudatissi-
 mi ceteriorum temporum Viri ad hanc
 usque diem Scripto, atque Operâ insinua-
 runt. Quod verò certus unusque morbus
 curandus proponitur, non ideò Tyro
 non aliis quoque curandis instituetur.
 Nullius namque consilii homo sit oportet,
 qui ordinandæ nutritionis rationem,
 captandæ remediis occasionis monita,
 remediorumque ipsorum modum usum-
 que nesciat indè parem in rem alio trans-
 ferre; quique celerrimi motus morbum
 curare cum noverit, sibi post desit in-
 tardioribus, qui locum dant commodiùs
 deliberandi. Erit tamen qui censeat,
Nul-

Nullam peculiarem Febrem Acutæ continuæ nomine significari ; cum Acutæ Continuæ, & plures, & multimodæ sint ; utque specie variant, ita variam unicuique deberi curationem ; neque generatim, sed sigillatim curari morbos . Malè, verum id si foret, curationem, opinor, traderem *Febris Acutæ Continuæ* . Sed febris habet longè alitèr . Non enim febres ceterique morbi vagæ per Populos Larvæ sunt, quæ hominum sanitatem, vitamque, quæsitâ occasione infestent ; quemadmodum fortassè bonus aliquis sibi fingat . Non aliud porrò febris est, nisi certa quædam totius hominis alteratio, quâ sanus ejus habitus pervertitur infirmaturque . Febricitamus verò nunc extrinsecùs advenientibus, nunc genitis intus causis ; gravius, aut levius ; pro harum sive intentione, sive remissione ; pròque variis turbatorum corporum constitutionibus : Sic ut *Febris* una sit ; nec specie, sed modo duntaxat variet quod multis retrò sæculis vidit Hippocrates ; Quodque ipsum, qui Acutam Continuum plures quasi in Species partiuntur, curatione fatentur ; cum omnibus ferè eamdem

dem adhibeant . Siquid autem varian-
dum fit , loci , anni temporis , ætatis ,
consuetudinis , habitus , ipsiusque rei ,
siquæ sit , varietas satis monet ; quem-
admodum & nos in loco monebimus .
Qui nihilominus Tyrones ament tot Con-
tinentium Febrium , quot minimâ quâ-
que occasione indita singulis sunt , No-
mina retinere , nil moramur ; modò ne
rem eâ ratione suam obfuscent magis ,
quàm illustrent .

Verùm jam paucis expediam
(quoniàm locus admonet) quo institu-
tum modò , *qualemque* velim Tyronem ,
priusquàm admittatur ad faciendam
Ægrotantibus medicinam . *Latinæ* eum
græcæque linguæ scire velim quod satis est :
cum iis ars ferè tota contineatur . *Eucli-
dis* deindè *elementa* , eo præsertim (me-
moriæ gratiâ) ordine emendata , quo
nunc habentur : Unâ cum his , quæ *de
luminis reflexione , ac refractione* docentur ;
quæque speciatim spectant *ad visum* :
Tum & *Corporum tam solidorum quàm flui-
dorum libramenta* , undè universa pen-
det ratio *omnis generis machinarum* : Quæ
om-

omnia ad penitiorem pleniorumque humani corporis fabricæ, motuumque notionem adipiscendam plurimum faciunt. Plus verò quàm satis *in rerum naturalium contemplatione* versetur, discurratque per omnium ad nostra usque tempora Philosophorum Placita; seu Commenta, vel Somnia libeat vocare. In iis enim, ut raram, aut fortè nullam certitudinem, nullamque oculis demonstrabilem reperiat veritatem, addiscet tamèn varias nescio quas adeundæ Naturæ vias, per quas à generalibus ac simplicibus ad minus generalia, & composita progrediendo, ordinatum quemdam ratiocinandi habitum sibi comparabit, ad expiscandas naturalium effectuum causas, indèque ad aliquid humanæ societati utile excogitandum valdè accommodum. Neque *aliam illam negliget rationem, quâ ab effectibus in causas inquirimus, deque re notâ in ignotam pervadimus, quoad ex obscuro erutam efferimus in propatulum.* Nonnulli hodie (quibus otium, atque ad sumptus fortunæ) institutis pluriès experimentis, prout constantes re-

rum

rum proprietates effectusque observant, ità in medio statuunt, empiricæ veluti physicæ præludentes: Tyro ergò alienam istam, suo sine impendio si sapiat, lucrificiet industriam, suosque deducet in usus. Cumque *Res Chimica*, præter eximias quasdam Medicinas, multifariam, mira, novaque commodet ad philosophandum argumenta; hanc quoque nunc contemplari oculis, nunc attingere manu curabit. At paulò accuratius tam *simplicium omnis generis, quàm compositorum remediorum seriem, ac vim* persequi optarem, utpote quæ propius ad ipsum pertinent: neque certè negligentius *Cadaverum Incisionem*. Etsi enim superiorum ætatum Incisores nihil, aut admodum parum, faciendum Posteris reliquerunt, rem adeò omnem ob oculos posuere; at tamen indecorum Medico esset, si uspiam incidendi daretur occasio, profiteri manuum inertiam. Vellem quoque Tyronem *aspectabilis hujus Universi, Terræ præcipuè, in quâ natis degenda vita est, non ignorare descriptionem*, decet enim artem hanc profitentem Cæli, Marium,
La-

Lacuum positum nosse, & vel salubre vel grave spirantium Ventorum animas . Vellem denique & *humanis literis* expolitum ; sine quibus quâvis in Arte squalida omnia sunt, atque horrida.

Hæc, sanè singula, quò sibi esse usui possent, nosse aliquantò penitiùs atque ultrà corticem desiderarem ; cum eo tamen, ut horum scientia, non deterior, sed majorem Medicum eum faciat. Etenim si ipsorum expeditâ jucunditate captus, iis totum se dedat, quùm medicinam frigidè & quasi quidpiam secundarium intereà faciat, magna quidem afferet in Artem, undè populum admiratione sui occupet ; quanto autèm cum Ægrotantium commodo non ausim decernere . Illud certum est, quod rectam curandi rationem, non à magnis Geometris, magnisque Sapientiæ Professoribus, ut neque à magnis Anatomicis ; sed ab accuratâ Majorum observatione omnes repetimus : Deque illis dixisse Hippocratem, *quæ de Naturâ agerent, non tam ad Artem Medicam pertinere, quàm ad pictoriam* . Nihil sanè non certum

demonstratumque in Geometriâ , quantatumque disciplinâ est ; ideòque , qui se iis nimium tradidit , ad sublustres dubiasque Medicinæ salebras ægrè defleçtit . Rerum quoque naturalium libera , atque curâ omni soluta contemplatio ; Quemadmodum jucunda illa , frequentique novitate excitantia animos , quæ ab experimentalis Physicâ , Chemicâque emergunt , miracula , hominem longè abripiunt , avocantque à severâ , plenâque sollicitudinum Artis Medicæ gravitate . Id idem efficiunt res Herbaria , atque Anathomica ; quæ inquirentem spe proritant , inventione explent , varietate delectant . Idcirco , necessarium quum sit , adjungi illiusmodi omnes facultates ad Medicinam , sine quibus manca , rudis , ac penè nulla ea foret , adhibendum temperamentum est ; ut nempè Artis perfectioni , non voluptuoso Artificis otio illæ subserviant ; quò utrique & commodo & decori sint . Cogitandumque frigidam esse quantamlibet voluptatem , quæ seorsum ex iis capitur , si cum eâ comparetur , quæ à servatâ vitâ

vitâ hominis , aut restitutâ valetudine proficiscitur . Nàm qui industrius est , ut sibi uni placeat , duplo minùs sibi placeat necesse est , quàm ille , qui industriam locat suam in alienam utilitatem ; quòd is & sibi placet , & aliis , multòque solidiori de causâ . Rursùs : qui aliquid efficit reperitque , quod prodesse in posterùm potest , is erit bonus civis & laude dignus : Qui statim & nunc prodest , is certè est suprâ aliorum civium conditionem : eòque magis , si in re prodest (quemadmodum prodest Medicus) quam ceteris omnibus fortunis suis , omnique alio , qualecumque fuerit in republicâ , civili pignore quisque redimeret .

Reliquum modò est ad constituendam Artem integram , ut tandem Tyro inferat iisdem illis , quæ ad faciendam eam proximè pertinent . Ante omnia verò ordinatam absolutamque morborum historiam : Quale esse soleat cujusque ingenium : Quæ quemque excitent causæ : Quæ manifestent notæ : Quæ symptomata comitentur , aut subsequantur : Qua-

litèr in singulis deliberandum ; quodve capiendum consilium sit .

Instructo hâc omni Supellectile Tyroni clariùs cernere , quæ de faciendâ Arte scripta sunt , securiusque demum accedere ad ægrotantem licebit . Ut tamèn perpetuò memoriâ teneat , omnem qualemcumque perdidisse se operam , si quid remittat in faciendâ arte de diligentia affiduitatisque severitate . Cujus defectu omne illius penu corrumpitur , peritque funditùs . Et , quam paulò antè aliquis mirabatur , tanta rerum pompa , eidem mòx , in re cuique gravissimâ , decepto , statim vilescit . Nàm fieri negligentèr Medicinam , sine hominum offensione non est , ut speres . Nec ceteroqui consonum ulli uspiam rationi foret , quòd , dùm in aliâ qualibet arte vel maximè plebejâ lucere Artificum intentionem curamque volumus , nostram unam dignam reputaremus , quæ per incuriam exerceatur ; cui scilicet sanitas & vita hominum commendata est ; cujusque oportunitates lubricæ fugacesque per creperam plurimùm nebulam interlucent .

Soli-

Solicitus igitur Tyro omni in re, quæ ad Ægrum pertineat, nihil non observatum prætereat, assiduâque illi gnavâque operâ præstò sit. Ceteri enim homines, qui humanitatis, amicitia, proximitatis officia exhibent Aegrotanti, invisere illum dicuntur; Medicus non inconsultâ sanè loquendi consuetudine, dicitur visitare, quod est frequentè invisere. Multa namque absente Medico intercedunt, quæ semel præterlapsa nec revocare licèt, nec emendare.

Monendum & illud ducimus, cautiùs agendum Medico, priùsquàm deponat rudimenta Tyrocinii, neque antè maturitatis tempus efferendos animos esse. Si quid dubium esse tentandum aliquandò videatur, Alium se peritiorem prudentioremque artis in consilium adhibeat, ne temeritati assuescat. Nisi alieni consilii fuerit copia, fatius est nihil agere, quàm temerè audere: sed victus ratione, tutis remediis, intentâque prudentiâ rem agat; donèc ulteriori observatione, experiendoque firmatâ artè, sui conscientia liberius fidat. Noscet qui
ad

ad hunc se gerat modum , morbos quamplurimos instituto benè victu , solâque cunctatione curari : Nonnullos contrâ spe fiduciâque similis casus illudere Medico . Neque Artificem esse , qui alteros ab alteris nesciat discernere ; quique exultet in facillimis ; cum in quopiam , ad quem tandèm opus Medico esset , trepidatione inertiâque deficiat . Proindè illustre illud præceptum , quo monemur *si prodesse minus possumus , ut ne noceamus* , hùc revocandum , opinor , ubi ancipiti nempè casui adhibendâ curatio est , in quâ artis prudentiæque medentis fit periculum . Non autem , puto , abuti illo generatim debemus in morborum curatione , cum ineptè moneremur , ne noceamus ægrotanti , qui medelam profiteamur ; nec certè opus nostrâ operâ illi esset , si aliud nollet , quàm , ut ne sibi noceretur . Undè est , quòd si hæc explere partes aut nesciat , aut non audeat Medicus , injustè deindè queratur , si relictî homines arbitrio morbi se convertant dubio in casu ad empiricas curationes .

In medendo verò , ut præstantis ,
ità

ità probi Medici accurare est , ut qui vindicatus à morbo fuerit , sentiat deinceps , quàm fieri poterit minimum , se ægrotasse . Nàm si è curato valetudinarium obnoxiumque fecerit hominem ; eique superstitis vitæ (quantamquantam miserè victurus postea erit) plures annos dempsèrit , quid indè laudis expectabit ? Nisi si curatum , desperatâ jam salute , quâ licuit conditione servavit .

His præmonitis totam , reor , docuimus *propositi nostri* rationem . Scribimus *Tyronum* , bonique publici gratiâ . Siquid hinc emolumentî intellexerimus proficisci , alia præstò erunt : quique curandi *Morbi Acuti* Specimen nunc exhibemus , mòx curandi *Longi* compar dabimus . Nonnulla *de contumaci* fœdâque illa *lue* , quam vocant , *venereâ* , observando experiendoque collegimus . De hâc aliquid tradere meditamur ; quo universam illius historiam curationemque complectemur . Ego quidè̄m eâ sum in sententiâ , ut quædam remedia , quorum juvandi nocendique æqua vis manifesta est , ea sint Medico maximè optanda :

da: pessimoque consilio à quopiam ineptè cauto eadem rejici, qui post vel inermis, vel imparibus ludicrisque armis securo cum hoste congrediatur. Illa enim si nocent, non suapte naturâ nocent, sed imperitiâ ministrantis, qui ut profint nescit efficere. Idcirco, post cognitum utcumque morbum, scrutandæ quoque *argenti vivi* naturæ, agendique rationi non incuriosam impendi operam, quò tutè uterer, atque aptè. Cum comper- tum aliàs haberem, Veneream luem, maximè quæ incidit in vetustatem, nul- lâ re aliâ æquè àc illo, vinci radicitus. Quapropter haud inutilia de execrabili morbo, ejusque curatione me scripturum confido. Eoque magis ad id invitari me sentio, quod cogitatum quoddam eâ de re meum vix à me olim dimisi, cum haud diu peregrinatum comperi (quippe quod nescio quâ novitatis gratiâ commendare- tur) liberali ac stabili, exceptum, imò interceptum hospitio fuisse. Rem paucis narrabo.

Anno decimo octavo suprâ millesi- mum septingentesimum transmisi Lute-
tiam

tiam (quod sic esset occasio) ut indè ad
 Monspelienses Medicos remitteretur ,
 Consilium quoddam meum , quo adum-
 brabam *Luis Venereæ per illitionem argenti
 vivi curationem* , quam tamèn nullam *Sal-
 ivationis* (quod eatenùs factum erat)
tædium consequeretur . Docebam rei ra-
 tionem modumque , addebamque non-
 nulla , quibus agilitatis effectuumque flu-
 entis metalli necessitatem ob oculos pro-
 ponebam . Quam vicem illud meum Con-
 silium suâ in peregrinatione pateretur ,
 rescisse tùm non licuit ; nec ipse de eo ,
 quæ mea est propriis in rebus incuria ,
 deinceps ultrà cogitavi . Verùm biennio
 post *novam Luis Venereæ curandæ rationem
 illitu vivi argenti* , undè *salivatio non movea-
 tur* , à *Monspeliensi quodam Medico reper-
 tam* , *scriptoque vulgatam* rumor circum-
 tulit . Equidèm , me id scriptum , non-
 dùm legisse , & quomodò se res verè
 habuerit , fateor , etiamdùm ignorare ;
 qui reputem , non pensi habendum , à
 quo quidpiam repertum sit , sed quid
 indè accesserit ad bonum publicum ;
 quique idem sciam , quotidianum esse ,

D

unam

unam eandemque rem a pluribus cogitari. Nihilò tamèn minùs, illiusmodi Scriptum (tametsi præferre ajunt in fronte, fuisse se editum nescio quot annis antè id temporis, quod ego memoro) nusquam antè id temporis visum lectumque est; Novum inventum non antè id temporis innotuit hominibus; Non antè id temporis in Monspeliensi Scholâ propositum propugnatumque est. Quomodo autèm cùmque se res habuerit, laudo beneficum Scriptoris ingenium; habendaque ei gratias censeo, quòd properaverit de Republicâ bene mereri. Is enim demùm credendus est reperisse rem, qui eam, usui publico proponit, non qui negligit.

Utinàm verò hâc novâ viâ id totum assequeremur, quod à salivando obtinemus. Sèd in vetustatis casu non plus ab hujusmodi curatione sperandum est, quàm ab eâ, quæ fit à Chimicis ingesto Mercurio, quem vocant, dulci. Quamvis commodior longè sit hâc nostra, eo saltèm nomine, quòd non adeò stomachum lædimus; quòdque rationem inire
faci-

facile possumus vivi argenti, quicquid il-
 levimus; id quod facere Chimici malè
 possent. De cetero una eademque cura-
 tio utraque est. Idem enim præstat ar-
 gentum vivum intrò sumptum, ac ex-
 trinsicus illitum; eademque omninò ra-
 tione Cathartica nunc tertiâ, nunc quar-
 tâ, quintâve quâque die intercalamus,
 pro modo seu poti, seu illiti remedii;
 ut scilicèt, motam materiam infrà de-
 rivando, salivationem prohibeamus.
 Quod commodùm de novâ hâc viâ me
 monuit. Mirabarque, & adhuc miror,
 per tot retrò annos non fuisse id animad-
 versum; cum (notâ alterâ curatione, quæ
 familiarissima est) adeò obvium, atque
 in promptu sit.

Reliqua de Lue hâc, eâque curandâ,
 ut jam diximus, aliò differimus.

D E

VICTUS RATIONE

I N

Febre Acutâ Continuâ

P A R S P R I M A .

C Ibi potusque modus ut sanis Corporibus utilis, ita infirmis necessarius est. Quo neglecto parvus sæpè morbus excrefcit in magnum,; magnus propè est ab exitio. In acutis quidè̄m morbis triplicem stabilierunt Artis Conditores Victus differentiam: distribuuntque in *tenuem*; *magis tenuem*; & *tenuissimum*, qualemcumque exigunt seu morbus, seu

seu morbi tempora . *Tenuissimus* abstinentiâ omnimodâ : huic proximus *Tenuior* solâ aquâ concluditur : *Tenuis* , præter aquam , certa permittit , quæ quidè̄m alant : sic tamèn̄ , ut citrà noxam . *Inediæ* , atque *Aquæ* sub certis morbi temporibus locus est : Reliqua tempora occupat *victus tenuis* .

Si quâ , igitur , *Ardenti Continuâ Febre* quis ægrotet (hujus enim curationem tradere speciatim suscipimus) esculentis omne genus , alimentisque valentioribus , carne præsertim , vinoque , statim ab initio interdictis , non plus quàm potulenta , in tempore exhibenda , destinet ei Medicus . Quæ , quòd momentò ingeruntur , citòque vèl imbecillo ventriculo conficiuntur , neque fastidio , neque morâ multum negotii facessunt Ægrotanti ; sufficiunt verò quod satis est ad protrahendam atterendamque vim morbi . Hæc duplici genere comprehenduntur . *Alterâ* enim sustinendarum virium nutritionisque potissimè ; *Alterâ* hujusmet quidem rei , sèd præcipuè sitis humectationisque , sæpè etiam Medicinæ gratiâ ministrantur . *Prioris generis* sunt , *Avenæ* , *Hordei* , *Farris* , *Orizæ* , *Panis aquâ incoctorum Cremor* , quem per linteum trajectum ,
quia

quia forbilis esse debet, *Sorbitionem* quoque vocarunt; item carnis *juscula*, vitulinæ, vervecinæ, gallinacæ, tùm aliûs, quælibet fuerit, paris materiæ; si magis conducere *juscula* videantur. *Alterius generis* sunt, vel aqua ipsa sive egelida, sive frigida; vel eadem hæc (utique si de nativâ ejus bonitate dubitatio est) ex hordeo cum addito momento radicis dulcis decocta, quam græco vocabulo *Ptisanam* nominant. Hæc potio, & usu receptatè est, & ab Hippocrate peculiaritèr commedatur. Etsi alioquì integrum Medico curanti est id Ægro suo potui dare, quod convenire maximè videatur; talibus nempè delibutâ aut quomodolibet medicatâ aquâ, qualia ex usu fore pro mōrbi ingenio crediderit.

Sorbitionum, Potionumque Specimina differimus ad calcem hujus Partis. Quo delectu atque ordine, quoque discrimine tribuendæ illæ sint, statim expedio. Ægrotantis, igitur habitum, ætatem, consuetudinem, vires; tùm anni tempus, Soli Coelique naturam, horum peculiarem, siquæ fuerit, constitutionem probè antea consideret qui curationem aggreditur; dispiciatque prudentèr quid universis, singulisque apprimè consentiat. Pueri,
 eaque

eaque omnis ætas, quæ Pueritiam Juventam-
 que interest, itèm qui firmo sunt corpore,
 qui stomacho validi, qui affueti bis in die,
 aut etiam pluriès cibum sumere, qui durati
 exercitationibus, qui carnosi nec tamèn obesi,
 quique biliosi ac tenues, ii omnes *Sorbitione*,
 utique per æstatem, aptiùs nutriuntur, quæ
 mixta edulio est, bis in die exhibetur, hume-
 ctat unà refrigeratque, unde etiam accommo-
 da feбри est. Qui contrà se habeant, eos *jus-
 culo* meliùs nutrias, quo nulli tempestati dif-
 sentias, viribus certiùs consulas, neque mor-
 bo officias, neque stomacho; quin id habeas in
 eo commodi, quòd medicari facillimè quâ
 velis cunque re possis incoctâ scilicèt, vel in-
 fusâ. *Sorbitionis* septenæ octonæve uncia; ;
Aquæ, Ptisanæve similis modus; *Furis* cyathi
 quatuor, uncia; nimirum quinæ, satis esse in
 unamquamque vicem Febrienti possunt; sic ta-
 mèn parata singula, ut gratiam palato conci-
 lient, non autem fastidia creent. Cetera pro-
 videat Medicus, cujus nosse est siquid fuerit
 vel addendum, vel minuendum, vel mutan-
 dum omninò; quod fieri quandoque usuvenit.

Itaque, ubi *Sorbitionem* res suaferit, vi-
 ctum sic ordinato. Primo mane jus præbeto,
 quod

quod ad vires simul febrimque respectet .
 Ternis indè horis siccitati ac siti obviam ito
 exhibitâ aquâ , sive ptisanâ . Sub meridiem
 dato sorbitionem . Ternis alteris à sorbitione
 horis , iterum dato potum . Bihorio post jus-
 culum . Horâ coenæ , Sorbitionem alteram .
 Tribus post horis , potum ; hîc sanè largius-
 culum , quo somnus alliciatur . Ægrum per
 noctem (siquidè dormit satis placidè) nullâ
 ex causâ expergiscito ; nihil enim facere illi au-
 spicatiùs possis , quod tempestivo somno con-
 ducat magis . Si pervigilio distinetur ; si in-
 quies dormitat , quod è re fuerit , distribuito ;
 jusculum , si vires langueant ; sitienti sicco-
 que , potum . Postridie , ut & diebus dein-
 ceptis sequuturis , nisi quid intercesserit , idem
 fermè facito atque pridie , orsus à jusculo . Quod
 ipsum bis , tervè intra diem universum cre-
 mori potuique interponere curæ erit . Custo-
 diendis namque Ægri sui viribus advigilare
 Medicum in primis decet ; nè , quarum non
 fuit antea sollicitus , eas deinceps inter curan-
 dum ferò desideret . Ad id quoque animum
 advertito , quod super cremorem , merus dilu-
 tusque cum sumitur , ineptè ingeras potionem .
 Hanc nihilominus deinceps proximè omnium

E

appo-

apponito , licet longiusculâ interjectâ morâ , quùm ille non adeò brevi conficiatur , uti puta liquida , quibus trãsmittendis bihorium satis cenfetur .

Ubi verò præftet *jure tantùm & aquâ* rem tranfigi , commodiùs multò est . Nàm qui Ægrotanti ministrant , expeditiffimam hanc rationem facili negotio exequuntur , quâ modò *jusculum* , modò *ptisanam* , seu quemlibet alium præscriptum potum , *unoquoque trihorio* interdiu noctuque alternare habeant : sic profectò , ut *sextâ quâque horâ jusculum* , *sextâ quâque ptisana ministratur* . Hic verò , ubi alternis res agitur , omitti potio quandòque potest , sitis si patitur , ferè autem non patitur .

Tributo hoc victui ordine , locus quoque fit iis Artis auxiliis , quæ sumi ex cochleari præcipiuntur , medius scilicèt inter forbitionem , atque potum . Quò ejusmodi remediola satis commodè ablegantur . Nàm sesquihoræ spatium votis ut respondeant , abundè iis est ; neque verendum tantillâ copiâ (de qualitate tute caveas) ventriculum suo in opere interturbari .

Fit aliquandò seu ex peculiari Ægrotantis consuetudine , stomachique conditione , seu
ex

ex virium languore, rariorumque symptomatum interventu, ut aliquid ab hujusmodi victus institutione, utràvis coeperis, sit declinandum: quùm nempe vel immutanda alimenti genus modusque fuerint, vel invertenda pro re natâ stata refectio spatia, vel sit Æger virium causâ frequentius, utut parcius, reficiendus. Id quidè curantis iudicio arbitrioque relinqui jus fasque est: sic porrò, ut quam fieri potest minimùm ab incepto recedat, atque ita rem agat, ut tamen victus ratio fervetur; quâ sine quidquam boni in graviore morbo frustra speres.

Et hic quidè victus est Continuâ in Febre, quæ neque exacerbationes, neque accessiones ullas habet; sed vel sensim sua per incrementa, vel primâ ab origine eodem usque passu progreditur. Atque hic idè esse potest in eâ Continuâ, quæ aut quotidie, aut alternis exacerbatur: dummodò ita ordinetur, ut *tribus antè* exacerbationem, *tribus post* eam horis alimentum omne genus subtrahatur. Quod sedulò servato, nè vel producas accessionem, vel intendas morbum, agasve in deterius. *Vires, inquietas, anxiusque æstus sex horarum jejunia siccitatemque malè ferant.* Quid verò

vetet, quin antea providentèr id omne occupes quâ valentiori sorbitione jusculove, quâ dato aliquantò liberaliùs potu? *At accessiones incertæ vagæque sunt, neque stato ullo diei tempore opperiri eas licet, neque occupari ut monetur.* Tunc sanè opus est accuratiori conjecturâ atque industriâ; inque eo adlaborandum, ut suspensâ manu noceas quàm minimum, donèc incertas vagasque in ordinem redigas: Id quod rectâ victus administratione non rarò obtineas; quæ scilicet accessionum materiæ nihil novi sufficit; quod verò inerat jam, illasque excitabat, ab ipsâ feбри paulatim digeritur, atque ad judicationem rejicitur.

Sed & morbi *tempora* in distributione victus observanda sunt. Hippocrates sanè, ejusque Æmuli penè omnes, *inter febris initia* non adeò tenuem instituunt victum, illius præcipuè, quæ paulatim incrementa sumit, sensimque procedit ad statum. Alii contra abstinentiâ principio pugnant, eò usque severi, ut ne os quidè m aquâ elui *toto primo triduo* permittant. Verum experienciâ arbitrâ utrumque exolevit. Nam quare pleniorè offeras victum per initia, quàm febricitantium plerique respuunt magis, quàm appetunt; quàm non-

nondùm vires attrivit morbus , quas vel dispensata opportunè aqua optimè tunc sustineas ; quùm pleniori victu materiam morbo addas novam , abstinentiâ concoquas veterem . Hæc , contrà , omnigena ac tridua ultra omnem humanitatem est , quæ quâlibet læditur insolentiâ . Tametsi enim bruta quædam animalia triduanâ quatruiduanâve inediâ suos quosdam morbos curare videntur ; intereâ tamèn , si copia est , assurgunt ut bibant , fortè nè incidant in languorem ; cum & aqua excitet siccescentium vires ; eo , reor , pacto , quo flaccescentem funem solidat restituitque humectando . Quamobrem incipiente Febri , si adfueris , nihil molitor , quouèque eâ longius digressâ temperari concitum sanguinem atque æstum , tempestivum sit . Tunc exhibitâ aquâ sitienti prospicito ; plusque sitienti plus aquæ ingerito . Si quando enim , nullo interposito cibo , solo potu rem agimus , licet agere & liberiùs , & liberaliùs : sic tamèn ut irrigemus corpus , non alluvione corrumpamus , ex quâ arva etiam messesque putrore squalent . Imò siquidem siccitas sitisque benè dilui exigunt , non modò non plus nimio aut donèc fatias ceperit , sed neque confertim , neque unico avidius

dùs haustu bibi sinemus . Quod si iterùm bibendum fuerit, quia è re sit, id providendum, ut *biborium* saltèm à potu intercedat ad alterum potum : undè nec areant absumanturque viscera, nec nimio obruantur humore sic, ut ægrè resiliant . Largiorem aquæ modum, postulant sanguineus biliosus habitus, florens ætas, febris ardentior, cutis faucium linguæ ariditas, anxium pervigilium, adstricta alvus, lotii tùm paucitas tùm crassitudo, nec sanè postremo loco (utique si horum pleraque unà incidant) adulta Æstas: Quo tempore noctes minimùm roscidæ, longi dies, soles æstuosi, exucta corpora, sitis, languor adhuc uberiorem humectationem refrigerationemque suadebunt . Atque ità quidèm *alteram primæ diei partem tenuissimo victu, ferè tenuissimo alteram* sat benè transiges . *Posterius tempus tenui moderabere*, quo suprà tradidimus ordine; habità Ægri, atque Ægritudinis ratione . Sicque declivi lubricâque in re te præstiteris, ut nequid hinc aut illinc deflectas : quod minimo negotio intervenerit, siquid oscites . Cauto opus est per incrementa ad statum usque : multò magis sicubi apparere proxime judicandæ febris indicia cœperint . Consultiori manu nunc victum

victum distribuito : qualemcumque , siqui inter-
 est , obicem intentâ industriâ amoveto : si-
 quid superficit minuito : si deest addito : sin-
 gula accuratè dispicito , adversus instans judi-
 cium nequid ineptias ; neu fatagentem natu-
 ram fortè impediâs , quam tuum erat expediif-
 se : quandòque quidpiam opitulari arte : nihil
 moliri quandoque præstat ; utique si , quæ fa-
 cienda prius fuerant , ritè feceris . Perfectè
judicato , aut quomodocunque *victo jam mor-*
bo , tùm demum à *tenui victu* recedes paula-
 tùm ad *pleniorè* : cujus de genere modoque
 non tam appetentia , quàm revirescens valetu-
 do monebit . *Alterum* igitur ab intermissione
diem jusculo auspicator ; Cremoris vice , dato
 in prandium *pulticulam* aut *jure aut lacte inco-*
ctam : Si jus mavis , *recens ovum* in id liquato :
 Addito secundæ mensæ assum pomum , pyrum-
 ve : panem restituito : *Ptisana* adhucdùm in-
 potum esto . Id ipsum in coenam apponito .
Perendie , siquidè res procedit in meliùs , iis
 iisdem aut ovum forbile , aut aliquid de pullo
 gallinaceo , vel elixo , vel affo , aut quid simile
 adjicito de mediâ materiâ . Potui rectè dederis
 vinum lene largè dilutum . Atque ità in dies
 proficito , quousque hominem sibimetipsi di-
 mise-

miferis, quod tuâ intererat, non recidivum.

Isthæc nutriendi ratio, quam hæcenus Acutæ Febri tradidimus ad quemcumque alium acutum morbum, sive sine febre sit, sive hanc habeat comitem, paucis in rem præsentem accommodatis versisque, transferri facilè potest. Quin & illi quoque *Febri*, quæ per accessiones redit certa que habet remissionis intermissionisque tempora haud operosè aptaretur. Sed libet separatam ad eam describere; etiamsi præter institutum id effecero.

Quamobrem, si quis febre correptus, post diarium, vel paulò longiorem laborem, ad integritatem rediit; non idcirco festinaveris. Sed in causas accuratè inquirens, propositaque ob oculos anni tempestate (habent enim & morbi sua tempora) cautus opperitor, nùm in *Quotidianam*, nùm in simplicem aut duplicem *Tertianam*, nùm rursus in *Quartanam*, eruptura illa sit; nè præposterè ægrum alas magno cum suo damno confidentiùs, quàm oportuit, nec sine imperitiæ notâ. Ubi constiterit qualis illa sit, observandi sunt accessionum circuitus; tum spatia durationis quantaquanta fuerint; tum illud maximè remittantne solùm an intermittant omninò. In *Quotidianâ*, *Tertianâ*que

nâque duplici (rarius in simplici) id aliquandò contingit, ut febres penè jungantur, nec nisi remissione discriminentur. Tunc sub ipso remissionis initio largiorem aquæ haustum permittito. Idque primâ die; quâ nihil ultrâ obtuleris, si vires patiuntur. Alterâ verò, manente frigore vel horrore, abstinenceatur, porrigaturque sitis per succedentem febrilem æstum, quoad substiterit incrementum. Hic aquam, seu Ptisanam ingerito nec multoperè frigidam, nec liberaliùs quàm par est. Simul, ac coeperit remissio (quo non aliud opportunius expectas tempus) febrientem alas oportet; sed parcè admodùm, dilutiori nempe Cremore, vel Ptisanâ paulò valentiori, quæ à potu sint, quàm à cibo propiora; diducanturque quàm ocysimè, nè ab accessione, quæ imminet, occupentur. Siccitati æstuique satis in antecessum consulitur os faucesque identidèm eluendo aut calidâ, aut diluto aceto, aut aliâ quâlibet ratione. Ut tamen scias intereà, quòd si secùs feceris, vel exasperabis accessionem, vel quæ intermissura demùm erat, febrim efficies continuam; quam, fieri olìm potest, ut malignam appelles. Contrâ si monstratâ processeris viâ, post binas, ternasve accessiones cer-

tò impetrabis , quæ remittebat solùm , eam ad omnimodam intermissionem esse deventuram : utique , si nec cetera omiseris , quæ peritum Artificem decent .

Longè expeditius erit Medici ministerium , ubi Febris ad integritatem venit ; seu duplex , seu simplex tertiana , seu quartana sit . Tametsi *Duplex Tertiana* , utut intermittat , concedere tam exigua solet integritatis tempora ut cogat in angustum Nutrientis industriam . Itaque , quandiu intermittit , videris . Si admodùm brevi intervallo , ut nondùm confectum alimentum , quod tùm dederis , excipivitarique à proximè successurâ accessione sit metuendum , in ipsâ remissione (quod faciendum suprâ suafimus) prius quàm constet integritas , illud præbeto ; tale autèm , ut diductum speres , antequàm nova Febris superventu corrumpat : cum enim optimus alendo locus sit , corpore quàm integerrimo , ubi is non fuerit , confugiendum est ad secundum . Si pares ; si impares accessiones sunt ; utrisque & convenientia alimenta , & alendi tempora comparabis . Si idem contingat (solet enim) in *duplici quartanâ* ; idem & cum , eâ facito . Id verò monendum hâc in re superest , quod quùm

quàm ejusmodi febres affligere vehementèr soleant, neque sempèr sint, pro Curantis arbitrio, solutu faciles, non adeò esse tenuis victus debet, ut vires intercidant, quæ præcipuè omnium Aegro perindè, atque Medico sunt necessariæ. Ideoque industriâ intentoque animo opus est, tum ut nè plus justo eæ langueant, cum ut nè plus cruditatis, causæque morbo sufficiamus.

Omniùm communissimæ *Tertiana*, *Quartana*que sunt; illæ nempe quæ tertiâ vel quartâ quâque die hominem per aliquot horas quàm exercuerint, fuso sub decessione sudore, finiuntur, affatim mediæ quietis relinquentes, antequàm tanquam ex compacto revertantur. Harum circuitus si vagi incertique fuerint (esse enim consueverunt, speciatim qui sine frigore aut rigore aggrediuntur, desinuntque sine sudore) id memineris, quod supra monuimus, ubi de vagis incertisque continuæ febris exacerbationibus similis quæstio incidit; ne sis, cui prodesse fuit animus, ex imprudentiâ nociturus. At ubi statim, certique illi sunt, id generatim servandum est, ut per sex, vel minimum quinque horarum abstinentiam præstolemur accessionem. Nam & febris paulatim effi-

citur, movitque multò ante corpus, quàm esse motum ipsi sentiamus; etsi integros inopinantesque nonnunquàm corripit. Accessio, ubi coepit, abstinentiâ excipienda itèm erit ad statum usque, & paulò ulterius. Etenim, siquid ingruente, vel vigente febre à Medico peccatur, Æger alieni peccati poenas luit. Frigus porrigitur in rigorem, crudescunt symptomata, irritatur febris, ordo morbi subvertitur. Non priùs igitur, quàm proximè decessuram febrem senseris, Ægro permittes, ut bibat; aquam, si bonæ notæ sit, si minùs ptisanam; hancque egelidam, assueto verò paulùm etiàm nivatam; & liberali porrò haustu. Tunc enim, nedùm siti, ardorique confules, sed sudore largiùs expressio ejus diei judicationem accelerabis. Contrà autèm si præpropèro obsequio potum indulseris dum crescit febris, aut adhuc in vigore est, reside paulispèr æstu, utilem navasse operam primò videbere; verùm, ubi fervor iterùm sese expedit, intendi planè omnia, & quasi de novo coeperit, protrahi multò longiùs accessionem animadvertes; teque in tempestivi officii serò poeniteat. Atque hinc videre est quantâ animi intentione, quantâque sedulitate in Ægrotantium, qui nostræ fidei se-
 se

se credunt, administratione opus nobis sit, ne quâ noceamus; cum tam levi negotio, & vèl aquæ hauſtu nocere eatenùs poſſimus. Quod ſi in tertianâ, quartanâque capitale non fuerit, quarum ſive ingenium, ſive intermiſſio potis eſt corrigere ſiquæ leviùs peccamus; non item non erit in continuâ, quàm ſemel effrænata haud facilè in ordinem redigas; undè vel Æger miſerrimè in præceps datur, vel neceſſe eſt Medico, ut deindè plura ſimul feſtinet ſupplicia, quibus, maximo cum alterius impendio, quod ipſe erravit emendet. Atque utinàm id rarò contingeret! Sed qui in intermittente facilis viſu eſt, quæ diſtinctiora præque oculis habet ſui ſpatii membra, continenti in Febre, cui nulla requies, nulli temporum articuli, ſub ipſo rerum tumultu error Artificis impunè obtegitur. Verùm redeamus in viam. Eſt enim interdùm, ubi Medicus prudens ſciens à rectâ deflectat, in maturius, de quo ſermo erat, potus obſequium: Quùm ſcilicèt, *Tertianæ, Quartanæque* acceſſiones longiores ſunt, ſeriusque ſe declinant; ſitis verò, habitusque Febrientis differri potum abſque ipſius noxâ neutiquam patiuntur. Tunc aquam dari præſtat, quàm mitti ſanguinem (id quod

ex antiquis quidam faciebant; nec defunt hodie qui faciunt) non antea verò, quam sitis patientia locum definiat: nunquam certè priùs, quam pedes recaluerint (quod tanti fecit Hippocrates, ut quâdam veluti lege vetet, quidquam offerri febricitanti, cui pedes etiamdùm frigent) sed neque, sitim explebimus, neque fervorem restinguemus. Utiliùs fuerit, quod usu comperi, parcè, perque vices, apto inter quamque spatio, potum distribuere; quò nimirùm sitis æstusque ita temperentur, ut tamen materiæ Febrim facientis secretio minimum quoad fieri possit, interturbetur, sicque leni manu, nullâque illatâ vi ad judicationem res deducatur.

Solutâ accessione, reductoque homine, ad integritatem, tunc denique cogitandum de nutritione est. Veteres porrò Medici intermittentium curationem maximam partem victui credebant; ideòque quietis quoque temporibus habere ejus soliti erant haud mediocrem rationem. Nos certæ fidimus *arboris cortici*, haud ita pridem peregrè ad nos advectæ, quâ potâ corrigitur causa febris. Quamobrem, nisi si aliud sibi poscant vel superstes cibi fastidium, vel siquid minùs solitum, ferè ut sano, licèt ali-

aliquantò accuratiùs temperantiufque, cibum apponimus vacuis à febre diebus, nec arcemus à vino: relicto medicinæ matutino, vespertinoque tempore, illo videlicèt, quod maxime utrinque distet ab alimento. Atque id ipsum post unumquemque circuitum facere, pergimus, donec febris, qualisqualis fuit, universa resederit. Quamvis neque ejusmodi quieti satis tutò credimus; facile enim malum revertitur. Idcirco oportet meminisse, quâ novissimè desiit die (id quod minimi negotii est, quùm molestum nescio quid retentare recens fanos eâ die soleat) tùm aliquandiù deinceps id omne, quicquid fore noxium opinio est, cautè vitare.

Principem igitur, quæ *de victu est*, partem jam tradidimus; non quidè̄m absolutam, quâque plurima illa, quæ aut spectari, aut incidere in eâ possunt, discriminatim disertèque proponantur; sed certè talem, quæ medicinam aggredienti quædam veluti facula suo in tyrocinio præluceat, ne navim vix ingresso hæreat aqua. Siqui verò alimenta ægrotanti scitè rectèque tribuat, is profectò explet, etiamsi nihil ultrà audeat, quod fortassè præcipuum in arte est. Reliquum, quod ad victum pertinet,

tinet, eique subservit, in alteras duas Partes digestum proximè comprehendimus. Interea, quæ hùc destinavimus, aliquot *Sorbitionum* & *Potionumque* specimina jam subjicimus.

Itaque, *Candidi Panis pars interior* elota macerataque frigidâ, atque ex linteo expressa erit *Sorbitio* ardenti Febri satis accommoda; affusoque aceti momento erit eò gratior, atque, in loco, convenientior.

Et qualiscunque *triticeus panis* aquâ parumpè incoctus, deindè trajectus expressusque, additâ salis atque Sacchari conditurâ, idoneam itèm dabit sorbitionem.

Fressam *Avenam* aquâ incoctam colatamque; sale saccharo, atque aliquot lactis amygdalini, vel etiam caprini cochleariis si condieris, sorbitionem efficies haud insuavem vehementi in febrì.

Hordeo itèm fresso, elixo, colatoque idem adhibèto condimentum; & Sorbitionem habebis universâ consentiente antiquitate, utilem.

Ex *farre*, atque *orizâ* Sorbitio eâdem ratione confecta opportunior erit, ubi permitte febrì aliquantò validiùs alendum. Quin quandoque *frustulum vitulinæ*, sive *lac caprinum* cum alterutrâ fruge simul coquitur, quod cum

cum addito momento falis & vice conditurae sit, & firmiùs alat.

Linteo non trajectæ Sorbitiones, *integræ* nominantur; danturque, vel minùs urgente feбри, vel iis, quibus, cum liquidiori lædantur victu, paulò crassior rectè conceditur.

Omnes autèm, & quotquot harum ad exemplar reperiuntur, *bis tantum in die* offerendæ Ægro sunt; ut scilicèt, dùm sustinere vires, consuetaque nutritionis tempora servare satagimus, solidioris alimenti frequentiam morbo pabulum ne ministremus.

De conficiendo *jure* (siquidèm loco sorbitionum eo utimur) supervacaneum est, ut quicquam dicam. Nemo enim nescit, fieri illud elixâ carne aut vitulinâ, aut gallinaceâ, aut simili aliâ. Illud tamen adjiciam, rectè nonnunquam unâ incoqui vel salubre olus, vel radicem, quæ ad morbum respiciant; rectè etiam identidèm affundi illi, dùm sorbetur, aut pulvisculum, aut liquorem, qui eòdem collineent; modò nè simul nausea affundatur. Idque intereà in administrando *jure* servandum perpetuò est, ut per febris initia imbecillius usque sit, valentius sensim efficiendum, prout levare febris videbitur.

Sedenim *Potionum* Penaria instructior multò est . Pauculas nihilominùs è plurimis tradam , ne his videar luxuriari , quæ nec sunt inventu difficiles , & penes rerum Medicarum Scriptores passim occurrunt .

In acutis sanè morbis , qui sine febre sunt sæpè ea potio relinquitur laboranti , quæ erat sano quotidiana . Interdùm & paratur , quæ convenire affectui , quisquis ille est , specialius videtur . Hic verò de *Potionibus* agimus , quas ratio atque usus acutæ Febrì destinaverunt . Cumque dubium nemini esse putem , quòd ex-lex sanguinis totiusque corporis æstus præcipuum sit ejus morbi *Symptoma* , undè priores Medici adducti sunt , ut uno ex calore , ipsam definirent , hinc palàm est , quæ temperent refrigerentque ei deberi potissimum potiones . Tametsi nonnulli (dubito an bonis cum *Ægri* rebus) certis in *Febribus* , iisque peracutis , malunt quæ calefaciunt ingerere , eo consilio , quò nimirum Naturæ morbi materiam foràs propellere satagenti , suppetias maturius ferant . Tanquam ardens Febris ipsa per sese , par non foret amoliendo quod inimicum intùs est : aut stimulo egeret potiùs quàm fræno , quæ certè morbosæ materiæ secretioni non por-
rò

rò prius locum dat , quàm , æquabili motui restituto sanguine , aliquâ ex parte ipsa deferbuit . Ex superaddito autèm impete , ut sanguinem tumultuariò , ità quicquid cum sanguine fluitat confusim differt ; quâ ex re , vel distrahitur , quæ festinabatur secretio ; vel alicui viscerum novus aliquis , qui futurus aliàs non erat , morbus impingitur ; vel re in præceptis datâ , ejus deindè restituendæ spes omnis , quam sustinuisse nostrum erat , pessum & datur . Neque profectò nescimus esse , ubi portiones naturâ calidas , quàm & vinum ipsum dari , pars artis est . Verùm tunc aut elanguit , sibi que deest febris ; aut aliò , quàm ad febrem respicit Medicus . Ceterum Acutâ in Febre , portiones aliæ alibi usitatiores sunt , ferè tamèn consentientes atque congeneres .

Communissima penes omnes est , quam ubique gentium apposuit sitientibus Natura facilis , *Aqua fontium* , vel egelida , qualis hauritur ab ipsis , vel ubi res postulet nive frigida ; vel calida etiam ubi res postulet . Vehementes diutinæque , siquæ præcessere , corporis exercitationes , undè laxitas languorque sit , temeti potationes immodicæ , ætas juvenilis , biliosus siccusque habitus , tempestas febrisque

æstuosæ à frigidâ meliùs habent. In plerisque pectoris morbis calida utiliùs datur; in quibus haud daretur frigida sine periculo. Etsi est, inter curandum hosce quoque morbos, ubi piaculum non sit, imò consilium, egelidam indulgeri.

Sicubi plus justo sanguis exæstuat, moderandus fervor est. Ad id *sal ex sulphure, nitroque* excoctum, aut *nitri crystallus* in aquâ solvitur. Expresso item *omphacio, maloque punico*, aut id genus aliis, qualis occasio est, eadem illa temperatur; vel, si efficacius agendum, qui *succus è sulphure, atramento ve sutorio* igne elicitor (Spiritus vulgò nominant) eidem affunditur, usque dum leni imbuitur acore.

Lac quoque è *tusâ græcâ nuce, cucumerumque semine* mulsim, adjecto in condimentum Saccharo, vel syrupo idoneo, aquæ si miscueris, *lacteam* efficies *portionem* pro tempore exhibendam; ubi præsertim non satis unguinosi sanguinis notæ adsunt; inquietas, insomnia ægritudo; spiritus acer nec vaporosus, cutis arida. *Lactea* ejusmodi *potio* neque diù, neque per universam valetudinem trahi solet. Interdum tamèn largè diluta in tussi, faucium
aspe-

asperitate , tabe , thoracis affectionibus , renum ardore usurpatur . Cum in more alioqui fit , ut quâ videtur opportunum , diei horâ ea ministretur ad fenas , aut , summum octonas uncias , rarò uno , sæpiùs altero , (interposito tempore) tertiove hauſtu ſumenda . Paratur autèm non ſolùm iis muſſis , quæ diximus , ſed unâ cum iis , aliis etiam feminibus , qualia fermè forent *pæoniæ* , *papaveris* , ſi quietem intenderemus ; *portulacæ* , *plantaginis* , *viticis* , ſi quod iſthæc poſſe creduntur . Sic porrò , ut *ſinguli ſeminis denarii ſingulis aquæ unciis accipiantur* .

Congener huic *potio* apud quosdam in uſu eſt , cui conficiendæ miſcent , ac decoquunt *aquæ partes tres , unam caprini lactis , ſeu bubuli* .

Nonnumquam *Serum* , vel ipſum per ſe , vel re aliquâ medicatum ad biduum triduumque dari convenit , cui inteſtinus ardor , dolorve eſt , aut alvus adſtrictior .

Interdùm & convenit *Serum illud* , quod dùm lac unâ cum aliquot aridæ ſalviæ foliis ad ignem fervet , affuſo paulatim vino aſtero , a coeunte maſſâ ſecedit . Cumque non adeò exiguum vini modum oporteat affundi , lac
ut

ut concrefcatur, ideò Serum tibi paraveris (verius dixeris vinum Sero temperatum à tenuiffimis fuis particulis inter bulliendum folutum) utile viribus atque ftomacho, nec facile febrim irritaturum, fi tempus genusque ejus ritè difcreveris.

Sunt qui in omni Febre potui dent *aquam* in *quâ* fecta rafaque radix cognitæ nupèr plantulæ, quam *viperinam* alii, alii *Scorzuneram* appellant, *decocta* fit.

Et fane innumeræ parantur potiones è foliis, radicibus, corticibus, lignorum ramentis, variifque, prout variant morbi, rebus aquâ incoctis: quod cuique notum.

Nec vulgata minùs eft, quæ fit, fi *scobis* è cervino cornu binas uncias, panis filigènei *tantundem* in aquæ heminis quinque ad tertias decoxeris.

Verùm omnium antiquiffima *Ptifana* eft, quæ fit ex *hordeo*. Huic frumento tantum tributum honoris eft, ut quandocunque *Ptifana* nominatur (quæ nullius certè potionis certum vocabulum eft, pararique aliâ ex quâcunque fruge poteft) illa omninò potio privatim fignificetur, quæ ex hordeo decoquitur. Quin abiit in rem vocabulum; & vetuffiffimi authores
ipfum

ipsum Hordeum Ptisanæ nomine passim appellant, quasi Hordeum atque Ptisana res una sint. Hæc ceteroquin haud operosæ facturæ est.

Si receperis *hordei purgati libræ pondo*; *aquæ sextarios quatuor*; tùm ad tertias decoxeris; additisque prope finem radicis dulcis denariis binis colaveris, postquam refrixit; effecta jam *Ptisana est*. Quæ diebus singulis, utique per æstatem, paranda de novo erit, nequid à morâ vitii concipiat. Id quod in omni potione; imò quâcunque in re aliâ, quæ ingeritur, servandum est.

Si minùs acrem desideres, postquam modicùm ebullierit, abjectâ priori aquâ, alteram affundito, atque iterum coque ad tertias.

Si cupias, ut nutriat magis coquito ad medias. Si valentiozem adhuc velis, quæque Cremoris loco esse possit, postquam hordeum, ebulliendo, quàm potuit maximè, intumuit, trajicito exprimitoque per linteum.

Hic, si usquam aliàs, tradendi locus esset, quâ conficiantur ratione *jussulenti ii succi*, qui nutrimenti veluti nucleus, vel guttatim, vel ex cochleari tùm dantur, cùm sustinendæ vires quum sint, dari consuetum alimentum aliquid prohibet. Atque in primis *jus illud*

lud ex vitulinâ gallinaceâque purgatis adipe, additis unguibus aut petiolis agninis, hædinifve, scobe potissimum cervini cornu; *quod* post vaporatam diutinâ ebullitione aquâm, in patinam defusum, suppositâ nive *in pellucidam quasi glaciem coit*; quodque juream (placentam fortè reticebant) vernaculâ appellatione vocavere Majores nostri. Verùm cum isthæc domestica jam sint, & ad Coquum magis pertineant, ad hunc relegamus; unum monentes, siquidem aromata, aut limonii, granati-ve succi (quæ tùm promptiùs ut concresecat, tùm saporis gratiâ Coqui addunt) è re Ægri minùs fuerint, Medici esse id providisse, non Coqui.

P A R S II.

P

Ræter ea, quæ dicta hucùsque
sunt de alimentorum admini-
stratione, alia adhuc æquè pro-
videnda acutis in morbis *ad vi-*
ctus rationem spectant. Quicquid

enim præstandum Ægrotanti officii opisque est,
id omne *illa* suo sibi jure vendicat. Cum reliquæ
adjutrices operæ nil fermè sint aliud, quàm
ascitæ in sui famulatum pedisequæ; *ipsa* verò
princeps universæ curationi præsideat. Et quia
Medici conditiones, Conclavis delectus, Aeris
attemperatio, Mundities, utilium Procuratio,
Amolitio inutilium, Quicumque symptomatum
respectus, Quæ, Qualiaque cunque extùs intùs
adhibentur Præsidia atque Auxilia, omnia
prorsùs eò sequuntur, quò nutritionis lex
præit, postque se trahit; ut scilicet periclitan-
tem adversùs vim morbi sustineant, atque
onere, quo is premitur vel tempori levent,

H

vel

vel auxiliatrici manu juvent, quoad illud de-
 posuerit; ideò univèrsa uno *Victus nomine*,
 aptissimè comprehenduntur. Hincque erat,
 quod antiquitùs (quo tempore rerum, vocum-
 que simplicitas in pretio erat) in *alteros, qui*
victu; inque *alteros, qui manu* curarent, di-
 visere Medicos; prioribus à victu denomina-
 tis, qui certe non uno victu curabant. Hic er-
 go præcipua quædam feligemus ex eo mini-
 sterio, quod medium est, ultrà alimenta,
 quidè m, citrà tamèn medicamenta; quod-
 que Acutâ Febrî decumbenti perindè ac nutri-
 tionis, medicinarumque ratio debetur. Id
 enim si præstò sit, ambarum efficaciam mirè
 auget; si desit mirè minuit, aut frustratur
 ex toto.

Utque ordiamur à *Medico*; scire licet,
 admodùm difficilem obnoxiamque sustinere
 eum personam, cui non rem familiarem,
 non fortunas suas, sed vitam animasque ipsas
 homines credunt. Disciplinas, quotquot fa-
 ciunt ad medicinam, hancque ipsam, quâ latè
 patet, universam is probè teneat; undè
 prius sibi; deindè & cuicunque mortalium,
 si res tulerit, omnium, quæquæ fecerit, be-
 nè vel secùs cesserint, idoneam queat redde-
 re

re rationem , & neque sibi , neque alienæ expectationi merito unquam suo dicatur ullâ in re defuisse . De Ægro suo præsens absensque cogitet ; assiduusque ac sedulus illi sit , ne quod boni attulerat , corrumpat incuria . Sed nec tristem severitatem , morositatemque præferat , quâ ominosus videri possit ; nec importunam festivitatem , quâ moveatque fastidia , & suspicionem injiciat , parùm tangi se Languentis discrimine . Facile Ægrotantis fidem spemque excitat composita ad misericordiam species , gravitasque , atque id omne , quicquid fuerit , vel prudentiæ , vel non ineptientis hominis argumentum . Videat quoque , nè longiùs evagetur extrâ rem suam ; neu sibi diutiùs in eo placeat , quod suo sit ab officio alienum ; illud ob oculos unicè habens , ad quod vocatus præcipuè est . Quin & de suis partibus non plus quàm necesse est , parcè scilicèt graviterque , differat ; tùm ut fidem operæ suæ faciat verecundâ sobrietate sermonis ; tùm ut nè loquacitate fatiget Auscultantes . Quod solent vana quædam ingenia in faciendâ porrò arte , à quâ sanitatem expectant homines non facundiam : Dignari hoc nomine si velimus longa illa verborum toedia nonnisi imperitorum

auribus fucum facientia , nec rarò in proferentium prolata dedecus ; sicubi nempè Artis ostentationi, effecta Artis mòx non responderint . Loquendi ratio , ut vitanda insolens , ita popularis , quæ sit tamèn citrà barbariem , decora Medico est . In præfagiorum conceptu circumspicienda accuratè omnia priùs sunt . Nàm neque , qualis uniuscujusque est habitus, qualis & sanguis , qualiaque conclusa intùs viscera fatis novimus : neque laborantis vires cum morbi viribus ad libellam componere , promptum adeò est : neque circumfluentis aeris qui fit hodie status , qui postridie futurus præ oculis esse potest : neque tot illæ causæ , quæ latenter vitam aut sustinent aut subruunt apertâ in luce versantur . Signa verò , præter quàm , quòd plerùmque ambigua , quandoque & fallacia sunt , prò variis etiam causarum naturarumque conditionibus variè & ipsa sese habere haud planè ab ratione est . Quapropter peritiores Artifices non tam sibi à temeritate , quàm à prudentiâ laudem præstituant : dubiique de eventu , taciti intentique ad Ægrum respectant , ut ne quid fugiat, omitaturque , quod illius è re , suarumque partium esse videatur : tùm demùm victum jam mor-

morbum , aut victorem pronunciaturo , quum
 id ipsum satis exploratum provisumque sibi ef-
 se cognoverint : caventes eâ ratione , ne sese
 artemque suam ultrò objiciant ludibrio vulgi .
 Nec imitandi putidi illi Medici , qui ad instar
 obscænarum Avium funesta semper præfagiunt :
 eo porrò aucupio , ut si Æger perierit , à Præ-
 fagio ; si evaserit , a Curatione sibi famam in-
 tuto collocent . Ut neque , contrà , lepidi illi qui
 omnia læta promittunt sempèr ; seu plus justo
 arte freti ; seu quò gratiùs accipiantur ; seu
 quia proniores in spem , quæ boni sperant ,
 pollicentur . Cum utrique in ostentatione
 scientiæ , nescioquid artificii , imprudentiæque
 submisceant ; certè sempèr inscitiam . Verbo
 ut expediam ; peritia & veritas , non arrogan-
 tia , non temeritas , non improbitas afferendæ
 in Artem sunt . Medicina enim non Medico-
 rum , sed Ægrotantium gratiâ reperta est .
 Quin & temperare sumptibus oportet Medi-
 cum ; ne si plus imponat sibi oneris , quàm
 vires censufque patiuntur , facere deindè ne-
 cesse habeat quod sibi artique sit indecorum ;
 hùc illuc nimirum cursitans , turpiter ambiendo ,
 undè plures sibi conquirat Ægros , quàm curari
 ab uno homine possint ; quo nihil miseris ,
 qui

qui hujus fidei se credunt, potest accidere calamitosius. Reputet, igitur, qui Medicinam ingreditur Tyro, nec Ædium amplitudinem, nitoremque; nec prætiosam suppellectilem, splendidaſque vestes, aut id genus aliena adjicere quicquam Scientiæ Medicæ. Satis sibi sunt, loco illarum, frugalitas, atque mundities; quæ propriè decent non jocularè aliquam artem profitenti, sed gravem, siquæ alia, sanctamque. Inſtitutus, formatuſque ad hunc modum Medicus, ut adit Ægrotantem, ipsâ statim specie facit de se fidem; quod necessarium antè omnia Curanti est.

Affideat igitur contra eum, admisſa luce quàm licet plurimâ. Aliquid proloquatur amicè comiterque, undè residant animi, se seque recolligant. Hæc intèr, tanquàm aliud agens, cubantis faciem, colorem, habitum contempletur: oculos præfertim, in queis plures, minimèque mendaces notæ, siue insit iis rubor, siue splendor & mobilitas, siue lacryma spontè fluens, siue vigor & claritas, siue caligo & languor, siue demissio moerorque, siue spes & alacritas. Vocis quoque sonus, si languidus, si constans sit, aliquid & ipse instruit. Notandumque si fuerit occasio, quâ
tuf-

tuffiat vi, quâve extuffiat. At observanda præ aliis spiratio est; quâ non minus, quàm arteriarum pulsu, Sanguinis Cordisque, totius nempe Summæ, ratio significatur. Sitne æqualis, an contrâ; frequens, an tarda; magnane, an parva; expedita, an laboriosa; continens, an abrupta & suspiriosa. Lotium deindè inspiciat, ut rarum, ut densum sit; qui color; quæ contenta innatent, quæ subsident; numquid olidum præter morem. Mox oppositâ ori manu, sentiat, anne spiritus vaporosus, an aridus; temperatus, an acer urensque sit: anne etiam graveolentia displiceat. In linguam simul inquirat; variat enim pro ægri morbi que naturâ, proque præsentis viscerum humorumque affectione: ut modò albida, modò coenosa; modò humecta, modò sicca; nunc lævis, nunc aspera, aut scabra, vel etiam nigra; nunc tremula, nunc motui difficilis, crassiorque deprehendatur. Affrictu verò palmæ videat, quâ temperie, quo tactu corpus sit: nec intereâ negligat, si quibus inficiatur peregrino colore, vel maculis. Contrectet scitè præcordia atque abdomen: nùm dolor subsit, vel tumor, vel distentio ulla. Tandem exploret arterias utroque in brachio; diu.

diuque in eo immoretur ; ut inde conjiciat ,
 quoad fieri poterit , quî se habeat sanguis ;
 quî , ejus vitæque fons , cordis machina ; quî
 totum animal : in consilium simul adhibitâ
 collectâ singulatim à signis reliquis conjecturâ .
 Quæ visu tactuque usurpare , conjectandoque
 persequi nequierit , partim ab Ægro ipso , par-
 tim à Familiâ resciscat . Numquid peculiaris
 molestiæ sentiat intus ; nùm capite doleat ;
 nùm alvum , & ex quo , posuit ; num con-
 sueta alicundè purgamenta substiterint ; nùm-
 quæ subest minùs evidens morbi causa ? Ven-
 ter contumax , an facilis : parca , an fluxa uri-
 na : adstricta cutis , an laxa priùs forent ? Quo-
 nam vitæ genere ; quibus exerceretur fortunæ
 vicibus ; quibus uteretur alimentis ? Quo ha-
 bitu , firmo , an imbecillo : quâ valetudine ,
 constanti , an variâ : quo animo , erecto , an
 demisso : quo ingenio , pacato tardoque , an
 vehementi acrique à naturâ fit ? Anne aliàs
 ægrotarit ; & quali morbo : gravi , an levi ;
 brevi , an solutu difficili ? Quâ ille viâ tum
 finitus : an prorumpente è naribus vel aliundè
 sanguine ; an manante sudore ; an fluente uri-
 nâ , an liquatâ alvo ? Hæc intèr , nequid mu-
 tiat ; neque ore , supercilio , gestu aliquo ob-
 jectet

jectet terricula . Quod quidam vel ex malâ consuetudine , vel in ostentationem penitioris artis ineptè faciunt . Jacentes enim languentium animos spe sanitatis erigere pars medicinæ; metu ultrâ percellere ac premere pars morbi est . Alienumque aliàs improbumque est , à quo levamen speramus , intendi malum . Etiam si & suus potest injiciendo terrori locus aliquando esse : Ubi nimirum effrænis ventris fluor , aut sanguinis ex parte aliquâ profusio sisti aliâ nequierit ratione . Providum tùm dignumque non plebejo Medico consilium fuerit , subito aliquo laborantem consternare periculo ; ex quo veluti perculsi humores alian protinùs induat conditionem . De reliquo afferenda confidentia potiùs , gravisque hilaritas ad Ægrum est . Quod si vitæ illius ex idoneis notis timeat Medicus , nequâ id turbatione palàm ostendat ; sed clàm eo , seorsum evocatis Familiaribus , quod sibi de illo videtur , aperiat : undè curam in se recipiant id monendi , quod , is tempestivè ut intelligat , necessum est ; nè imparatus vel non consulat rebus suis ; vel decedat , occupante morte , Sacris Ritibus inexpiatus . Cui rei debet Medicus , præ reliquis omnibus advigilare ; nequid sibi

accidat, quod malè postea defendat : Cùm videlicèt, eventus ipsius pudor atque calamitas frigidam efficiet, qualemcumque afferat, excusationem.

Conjecturis, notisque omnibus sædulò collatis comperit Ægrotantem, qui coràm est, *Acutà Febrì* teneri. Instituenda igitur curatio congrua rei est : ut tamèn dispiciat prius ; nùm febris princeps morbus sit ; nùm alterius morbi comes effectusque ; nè temerè festinando, cum alieno discrimine, suoque non sine dedecore malè quid auspicietur . Ubi id providit ; satisque constitit, & morbum principem, & continentem esse eam ; tùm victum statuatur, sive tenuissimum, sive medium (uterque convenit, primà saltèm die) tenui deinceps nutriturus . Cautò verò opus est, in instituendis principio atque ordine curationis . Etenim, etsi quolibet morbi tempore potest error exitio esse ; vitandus maximè omnium per initia est ; ita dejectæ à proposito Naturæ rationes per id tempus conturbat omnes ! Medicus autèm, quùm exitum præter opinionem tumultum, enormiaque hâc illâc erumpentia symptomata aut non intelligat, aut serò intelligat, tutari sese sub malignitatis effugio necesse habet . Atque

que hinc, opinor, ortum referunt, *tot Malignæ Febres*, quot inscio rerum medicarum Populo passim obtruduntur. Quæ spectra multò rariùs objectarentur, si rariùs erraremus Medici.

Post institutum à probè formato Medico victum, quæritur *de Conclavi, in quo Æger habendus est*; cum illius opportunitas referat plurimùm. Tametsi non profectò omnibus ejus eligendi potestas est. Habitat enim, ut domus cuique, & fortunæ sunt. Attamèn, optio si detur, eligendum *spatiosum, altum, lucidum, nulli gravi obnoxium vento. Angusto, humilique conclusus aer putrorem contrahit putoremque stagnando; jugique ac diutinâ cubantis respiratione effoetus fit atque inutilis. Tenebræ* (tametsi vires congregant vel certè non dissipant) tristes, terrificæ, despondendo animo sunt: multa prætereà Administris Medicoque occultant, quorum præteritio potest exitio Ægròtanti esse; ideoque is (nisi imbecillitas contrà suadeat) in luce continendus interdium est. Quicquid autèm *gravioris halitus* aspiratur *ab impuris locis* morbum nutrit novam continuamque ei causam sufficiendo. Aer igitur, quo præcipuè conficitur alimentum,

quo alimenti succus in sanguinem pellitur, quo sanguis circumagitur, quo nutritio digeritur, quo vis ac robur, quo motus omnis, quo sanitas, quo vita magnâ ex parte conservatur in corpore, purus sit, quoad fieri poterit, aptèque temperatus, non calore non nimio frigore nocuus, vel, siquâ sese inclinet magis, frigidulus præfertor; Nàm semel diximus, suoapte calore satis calere Febricitantem. Unde & Conclavis fenestræ (si per Cæli temperiem liceat, primo mane; sin minùs quandocumque sinat opportunior hora) utilitèr referantur; donèc excluso, qui per noctem stagnaverat intùs, recentior puriorque succedat. Nec ludunt prorsus operam, arbitramur, qui (per ferventia, præsertim æstatis tempora) afflant vapore aceticubiculum, quique pampinis frigidâ irroratis, lactucisque substernunt, intermixtis (si vires langueant) lauri, citri, myrtique foliis, tum thymo, serpillo, aliisque; siquæ halitu robore caput censentur; aut qui per hyemem, quod cogunt frigora, suffitu resolvunt, cujus nidore imbutus circumfusus aer tepet, vernatque. Quâ in re tamèn servandum temperamentum est, ne quem tueri contendimus ab altero discrimine, in oppositum protrudamus.

Qua-

Quaproptèr arcenda quidè̄m frigoris , non accersenda autem officii importunitate nocumenta incalēscentiæ sunt . Videndum prætereà , qui suffitus Ægro conveniat ; qui huic Ministrantibus . Sunt enim tùm Viri , tùm passim Foeminæ , qui odores ferre non possunt : neque ut uni profimus , noceri alteri humanum est : cum aliàs Languenti non magis usus Medicinà sit , quàm idoneis Cubiculariis ; quibus ceteroqui non minima curationis pars , neque immeritis , tribuenda . Gravia hæc inter suffimenta sunt , ex ardentibus Lucernis , Candelisve tùm sepatiis cùm etiam cereis . Multò graviora , quæ ab earundem extinctarum fumo . Idcirco accuratè vitanda ; nec diutiùs propè cubantem circumferenda ; noctu verò eo ableganda , undè Conclave nec remaneat illuminum , nec halitu inficiatur . Omnium gravissimum , quin , & mortiferum , cavendumque cum primis , Carbonum Virus .

Restat jam , ut quæramus , quam versùs mundi plagam spectare debeant Conclavis Fenestræ . Secessere suas quæque in partes Sapientum placita . Plures , iique gravissimi Authores , debere ad Orientalem contendunt . Quoniam verò & locorum conditiones , & anni

ni tempus æstimari eâ in re oportet potissimum; cum vel saluberrimus aspectus Solo, quod ex adverso adjacet, possit penitus vitiari; cumque tempestatum varietate variari; nihil propterea certum perpetuumque statui de eo posse censemus. Generatim tamèn afflatus quicumque infalubres avertendi à febricitante sunt, item qui vel frigore, vel maximè calore lædunt. Quâproptèr, siquid interea jubemur decernere, ad Septentriones æstivo; hyberno ad Meridiem; ad occasum verno; autumnali tempore ad ortum solis fenestræ sunt eligendæ; ubi eligi potestas sit: tametsi priùs ad ætatem habitumque Ægrotantis suus habendus respectus est.

Sed neque negligenda *Munditia*. Nam si vel sanum Corpus forde situque corrumpitur, quidni idem contingat infirmo? Quamobrem habenda in munditie sunt Cubile, Cubiculum, tum præcipuè Corpus ipsum cubantis. Solet enim morbus, præter alias multimodas calamitates, fæditatem omne genus squaloremque superinducere. Munda igitur Lintea, munda Stragula, Solum mundum, munda circumquaque Supellex, munda omnia funto: neu quid mucidum, olidumque vel intus concludito,

dito, vel penetrare se alicundè intrò permittito.

Deliberandum quoque, an ne sit Æger in *Luce*, an in *Tenebris* continendus; id quod superius attigimus. Antiqui, siquidem vires suppeterent, digerendumque corpus foret, utique si mœrore, aut terroribus conflictaretur, in luce habebant: Imbecillum, & cui sensuum quiete mentisque opus esset, continebant in tenebris.

Sed & vetustissima observatio est; imò præceptum, ne Febrientem *vestibus stragulisque* præfocemus; supraque febriles, alios aliundè congeramus ardores. Cum præter superadditam molestiam, timeri quoque indè possint, aut bullientium præter modum humorum confusio subversioque, aut cujusciam visceris inflammatio. Quod omni porrò tempestate temperandum est; præcipuè tamen æstivâ; per quam levibus vestimentis velandus tantùm ille est; sic, ut non alio torreatur æstu quàm Febris.

Neque hæc inter ommittenda quædam in levamen symptomatum *externa officia*; quæ sint, ut superiora, ritè ministrati victus quoddam quasi famulitium. Si, igitur, Febricitans capite doleat, id ad cutem tondere, deinde manu

manu frigidulâ lenitèr perfricare ; spisso pecti-
 ne scalpere ; anethum quoque , serpillumque ,
 & alia ejusmodi olfacere utile est . Si infestat
 vigilia , aquæ frigidæ sub vesperam potus lar-
 giusculus ; lenis per summam carnem & lenta
 frictio ; aquarum juxta cadentium murmur ;
 lactucæ folia pulvino subdita , atque alia ejus-
 modi somnum conciliant . Linguam aridam ,
 molliri primùm oportet aquâ calidâ , deindè
 ungi rosaceo : Si etiam scabra sit ; mollitam ,
 ligneo vel eboreo scalpello deradi , post ungi
 melle & rosaceo unâ mixtis . Nè in idem re-
 cidat ; aut aceto , aut granatorum aut limonii
 succo illini aut omphacio . Si anhelus nimio
 æstu fuerit , ventulum flabello facito ; vel re-
 ferato alicunde Conclavi , modò ut per tem-
 pus liceat , multum & purum aerem trahere
 finito . Si spiritus gravitas est , cubari sublimi
 capite præcipito . Si tandem (ut ne per singu-
 la discurremus) ingruente febris judicio coepe-
 rit hinc indè madescere , continendus totus sub
 stragulis est ; quò sudor per omnia æquè mem-
 bra prorumpat : Sudantem tepefacto linteo ,
 sub veste detergito ; nec tamèn ab opere de-
 turbato .

Et hæc fermè sunt media illa , atque his
 simi-

similia, siquæ sunt alia, quæ hujus alterius *Partis* esse censuimus. Etenim verum quùm sit, tempestivo idoneoque victu sustineri periclitantem, febrimque per illum digeri, ac residere paulatim; morbosque longè plurimos illo uno legitimè distributo posse subjugari (undè manifestò pateat, *Medicum agere & Victu curare idem esse*) frustrà tamèn ipse ille erit, nisi peritus, prudens, probusque Medicus affidat hæreatque perpetuò; qui exhibita alimenta manu veluti ducat, jugique diligentia ac sedulitate faciat, cum iis & reliqua consentire; aerem attemperet, munditiam paret, conferat quæ utilia sunt, amoveat quæ inutilia, vel, si possit minus, vertat in melius; quâ operâ demùm fiat, ut dimotis offendiculis rectè administrato Victui pronior via ad propositum terminum expediatur.

P A R S III.

Uùm Medici partes sint, ut ad-
 dat quæ defunt, demat quæ fu-
 perant, quæ verò noxia sunt,
 vel prævertat, vel corrigat, vel
 eradiceat; id omne non rarò con-
 sequi eum posse instituto tantùm, quem res
 postulat, victu, & rationes haud ità abditæ
 persuadent, & consentiens passim experientia.
 Quoniàm tamèn fit sæpenumerò, quòd alimenti
 ratio, quantùmvis consummatâ arte distribu-
 ta, impar sit morbo morbique causis; sæpè
 etiàm effectus tardioris, quàm ut ei fidendum
 nudè sit, sicubi nimirùm metuimus à tarditate
 periculum, hinc est, quòd supplementa quæ-
 dam sui habet, quæ sibi subserviant, quùm
 intereà ipsa primas agat. Et re quidèm verâ
 tot radices, cortices, ligna; tot plantarum se-
 mina, folia, flores, fructus, succi; tot seu nati-
 vi, seu parati arte tùm pulveres, tùm liquores,
 quid aliud esse dicantur, quàm quæsitæ *ad victus*

rationem additamenta; quorum plura alimenta ipsa sunt, licet aliquot usu minus recepta; plura cum cibo potuve aptè assumuntur; seorsum verò quæ dantur, nullas in ventriculo turbas excitant? Sanguinis autem missio, vomitio, alvi ductio, sudoris urinæ provocatio, frictio ipsa, quid aliud, re bene perspectâ, sibi volunt, præter ipsissimum, quod victus tenuis, vel tenuissimus; cui has ipsas utpote præsentioris operæ, quantumlibet non perindè certæ tutæque, satis tamèn sapientèr sufficimus, quod ingruit à morâ, exitium intercepturi? *Priora* quidem majoris comperta efficaciam quàm alimenta communia, vel corrigunt immutantque, vel ab utilibus extricant secernuntque nocentia. *Postrema* demunt supervacua, quod ipsum efficeret, sed paulatim, abstinentia: verùm, quòd huic diu durare nequeat Æger, illa in subsidium accersuntur, undè res promptius perque tempus expediatur.

Ideò complectemur *hâc tertiâ Parte*, quæ Victui famulantur præsidia; quæque *Medicamentorum*, cujuscumque generis ea fuerint, specialiori nomine designantur. Non quidem universa, in immensum enim opus id excreceret; sed plura eorum quæ adhibentur in

auxilium *Acute Febris*; quam ab initio priva-
 tùm suscepimus in exemplum . Cetera , &
 quæcunque ad ea pertinent , sibi aliundè quæ-
 rant Tyrones , omni abhibito eâ in re cona-
 mine atque dilectû . Turpe namque est , non
 in manibus habere Artificem instrumenta Ar-
 tis , & quidè multimoda ; opemque publici-
 tûs professum accedere deindè inopem , &
 quasi derisorem ad indigentem . Non temere
 porrò ingerenda remedia sunt : sed neque pro-
 fitenti Medicinam carendum iis est ; neque
 ignorandum quæ , qualia , quando , quoque
 modo , quâque de causâ imperanda illa sunt ;
 ut ne olim opus habeat , apud jam aliquid su-
 bolentem Vulgum , imperitiam desidiamque
 suam tueri haud satis idoneis rationibus ; qui-
 bus ceteroqui nunquam sibimetipsi erit se pro-
 baturus , nunquam nescio falli Deo . Equidem,
 esse Medicinam nemo sanus inficiabitur , quam
 verè esse , asserunt curationes . At , ajunt , *ea*
penitus in obscuro est ; quæque circumfertur ,
incertitudinis , fallaciae quin & discriminis ple-
na est . Sedenim ex hoc circumferentium
 ignavia significatur : Dei optimi maximi mu-
 nificentia nullatenùs minuitur . Non sibi Me-
 dicinam ipse fecit , cui ejus nullus usus . Cre-
 di

di verò nudum ac re vacuum nomen in ægritudinum levamen nobis ab eo propositum (in quod fermè recideret , si ultrà hominum captum , nostrasque vires statuisset medicinam) impium , ut quod maximè , foret , atque à summâ ejus bonitate prorsus alienum . In divino hocce dono inest profectò quod prudentum usui satis est : deest quod impleat opinionem insipientium . Rerum autèm Sator , illud antè omnium oculos ; certè inventu non difficillimum , ubique locorum fevit . Sed nos quærimus per avia , & arenas Lybiæ ; quoque magis quærimus , eò longiùs deerramus . Interdùm etiam nec quærimus ; sed modò detremur desperatione reperiendi ; modò improbitate laboris . Quùm aliàs non desidiæ præmium id sit ; verùm diligentia , sedulitatis , intentæ operæ , omnigenæ demùm industriæ .

Intereà , quod modò nostrum est , usitatiora Continenti in Febri Remedia , suo quæque ordine expediemus . Itaque , cum principem in curatione locum occupent Alimenta ; horum tum copia , tum virtus conferendæ aptè sunt cum morbi genio , cumque Ægrotante ipso : stabiliendaque ante omnia victus ratio erit , ferè quam suprâ posuimus , aut certè non multò

multò alia . Ea victu humido ac refrigerante continetur , qualem Medicorum fermè omnium consensus attribuit Febricitanti . Sunt tamen quorum stomachus ab humidis , frigidisque malè habeat : iis victus sic temperandus , ut stomacho , febrique sit æquè accommodus . Æstimanda quoque sunt anni tempora , loca , ætates , habitus , consuetudines , atque indè nutriendi mensura modusque conjiçietur . Tametsi rarum admodùm fuerit , ubi Juscula , Sorbitionesque ceteraque illa , quorum tradita sunt Specimina , non habere locum , aut non aptari ex facili possint . Humeçtant illa refrigerantque per sese . Si nihilominùs magis humeçtare etiamdum velis , efficito dilutiora . Si magis refrigerare ; quâ aquâ paranda Sorbitio fuerit , refrigerans olus antè decoquito , ut intybum qualecunque , vel aquatilem anagallidem : In jusculis , ceterisque id idem facito . Si contrà , humeçtandum minus erit , facito de sorbitione pulticulam : Jusculum fressis avenâ vel hordeo paulùm spissato . Refrigerare , plus justo metuis ? fac Sorbitionem ex orizâ vel farre : aut jure illam incoquito ; aut momento cinnamomi temperato .

Hic verò statim ab initio dispiciendum
pro-

providè est , anne sola Victus institutio , leviusculis quibusdam remediis sibi ascitis , satis vincendæ feбри futura sit ; anne quidpiam majus sit moliendum ; ut *de trahi sanguinem* , vel *vomere* , vel *de jicere alvum* oporteat . Quidquid horum faciendum videatur ; certè in principio consultiùs fit ; quandò & vires nondùm spatio attritæ faciliùs rem ferunt , & sublatâ imminutâque sive plenitudine , sive morbidâ materiâ habilior expeditiorque Natura remanet subigendis amoliendisque tandèm , sua quibusque per secernicula , residuis febris causis , ad integram usque judicationem .

Quod in feбри *mitti sanguinem* præcipuè petit , *plenitudo* est : adeoque eâ causâ in omni Febre mittendus foret . Nàm etsi qui sanguis movetur in sano non facit plenitudinem , qui ebullit in febricitante utique facit ; nisi copiâ , quæ eadem est , atque antea , certè fervore sui que explicatione , quâ capaciorem affectat locum . Id manifestò demonstrat , sibi si relinquitur , Febris ipsa ; quæ non nisi profusis , modò sanguine , modò , qui à sanguine derivantur , humoribus , benè , vel malè judicatur . Verùm , quoniàm hujuscemodi curationis ratio contraria , siquæ alia , naturæ vitæque
vifa

visa hominibus est, videri ut debuit, usu parta sedulâque observatione Medicorum moderatio sanguini, quoad potuit, pepercit; censuitque non in qualicumque Continûâ Acutâque Febri id remedium esse necessarium; sed in eâ specialius, quæ verè cum plenitudine incidit; ne videlicet suâmet mole obrutus sanguis in aliquo intûs viscere subsidat, quarè inflammatio subsequatur, aut gravius aliquod malum: atque in eâ itèm, quæ præter modum si ferveat, vehementiori rapidiorique motu fertur, quàm ut morbificæ materiæ effræni eâ vi abreptæ sperari aliundè secretio possit, quin prius tota machina pessumdetur. In aliâ quâlibet Febri, quæ licet Acuta nec similia corripuit corpora, nec paribus excitatur causis, quocircà leniùs æquabiliusque movetur, a sanguine temperavit; comperto, talem aliâ quoque planiori viâ, & solâ interdum victus dispensatione satis commodè curari posse. Temperavit paritèr frigidissimis, calidissimisque sub Coelo vel tempestate: illic nimiùm prono sanguine ultrà lentescere, hîc vappescere nimiùm facili. Nec ignoramus, quod ajunt Medicorum nonnulli, *huic, illique febrî, hæc illâve in regione, ex iis quoque, quæ temperatæ maxime sunt,*

*noxiam deprehendi sanguinis missionem . Quo-
rum nos authoritati ultrò assentimur ; si modò
consentiat nostri priscique temporis authoritas .
Sed res nobis cum Tyronibus privatim est .
Quin & scimus , quosdam alios , *procùl reji-
cere detestarique isthoc auxilium , ut inscitiae tur-
pe suffugium , perque summam plebejorum Me-
dicorum audaciam in humani generis perniciem
excogitatum .* Quousque tamen arcana illa ne-
scio quæ sua remedia , quæ huic subrogemus ,
contrà omnem humanitatem ceteris mortali-
bus invident , nos sanguinem , ubi usus vide-
bitur , detrahemus ; quod fermè , & docente
sæpessæpius Naturâ , & defectu melioris confi-
lii , nec tamèn sine Artis laude , per tot retrò
sœcula factum est .*

Quamobrem si vehemens febris sit , fa-
cies verò rubeat , tumeant venæ ; si consueta
sanguinis alicundè eruptio pridem restiterit ;
habitor autèm , nec tamèn obesus Æger fue-
rit , idemque florenti ætate , liberalius nutri-
tus , acribusque & calfacientibus potu cibo-
que accensus ; adsintque alia ejusmodi pleni-
tudinis , incendiique argumenta , vel ex iis
præcipua , nisi siquid aliud magnum interce-
dat , ne morator sanguinem mittere .

L

Grave

Grave quoddam intereà loci præceptum circumfertur *non esse mittendum sanguinem in ipso febris impetu, ne quem curare intendimus, jugulemus: Quare boni Medici esse tempus captare mittendi sanguinis, illud porrò, dum se aut remittit declinatve febris, aut saltem* (siquidem remitti non eam speret) *dum desit crescere. Cui, equidem arbitror, in Contiente Febri locus non est. Aliàs enim mitti non posset, nisi serò admodum: Quod foret contra communem artis disciplinam moremque; neque certè Ægotanti utile, cui protinùs ab initio succurrendum est, si hoc ei auxilio succurri debeat. Præceptum verò eò ablegandum, quò spectat; ad Febrem videlicèt, quæ suas accessiones decessionesque habet; aut saltèmp, per circuitus, cum remissione aliquâ exacerbatur; cui peculiariùs videtur congruere. Ceterùm, si primâ, alterâve, vel tertiâ die ad statum devenerit febris, de quâ agimus, nemini dubium est (si cunctationem res patitur) tunc optimam ostentari mittendo sanguini occasionem; quoque magis ad quietem accedunt tempora, eò esse remediis, utique magnis, opportunissima.*

Sed, quoniam quod optimum factu esset,

set, non semper liberum est facere, faciemus quod quisque potest facillimè; ut nimirum præsit Medicus, dum mittitur sanguis. Interest enim vividè ne saliat, an languidè: fuscus ne sit, an pellucidus; numne ejus minùs educatur, quam satis est; numne plus, quàm oporteat? Quæ qui absit nec videre poterit, nec providere: ut siquid inde evenerit mali tribuendum magno suo merito absenti sit. Debet prætereà & antequam mittitur, & dum mittitur, & postquam missus fuerit sanguis explorare Medicus arterias; ut si fortè ex iis conjiciat, undè quidpiam novæ in rem suam lucis affulgeat. Si vix ictâ venâ contingat, quod interdum solet, ut animâ aliquis deficiat, comprimendum vulnus est, quoad se ille recolligat, id quod exiguâ morâ & haustu aquæ sæpè obtinetur. Missum jam sanguinem (etsi parum sensu dignoscimus) accuratè tamen dispici, & dum adhuc fluitat, & ubi concrevit, ex arte est. Nam color, mollitia, tenacitas nonnihil sunt; maximè verò omnium Seri proportio. Quod, si superat, absumendum apto victu, medicamentisque est; si deest, augendum victus genere, temperandumque à siccantibus medicamentis; ab æquâ

illius proportione , benè sperandum , cùm æquabili circuitu circumagi per corpus sanguinem indicio fit ; à quo omne argumentum sanitatis . Fit nonnumquam (etsi rariùs in acutâ continuâ simplici) postquam refrixit in vasculo sanguis , ut in summâ hujus coacti superficie quædam veluti crusta duriuscula , defectuque contumax , modò albo , modò sublivido colore concreascit . Hinc illam puto conglutinari , quòd pars alba villosaque sanguinis , five externâ five ingenitâ intùs causâ à reliquâ compagine separata , seu quomolibet sic disposita , vel suâmet levitate , vel idoneam figuram nacta supernatet ; villisque quaquaversùm stratis implicitisque in id genus callum & quasi pelliculam coalescat : ut fermè in diversi generis , diversæque texturæ liquoribus fieri passim videre est . Id siquandò incidit , sanguinem (consultis priùs viribus , interjectoque spatio) iterùm atque iterùm detrahes , quoad fluctuantem materiam exhaureris . Aliàs enim , ubicumque in gracillimos , ideoque innumeros canaliculos venæ arteriæque dispescuntur , ut tomentosa ea , & plicari convolvique in grumulos apta est , illic pressa hærebit ; & vel cerebri membranas cerebrum-

brumque ipsum, vel fauces, vel pulmonem, vel jecur (prout horum quodque opportunius malo fuerit) tumore, & quam vulgò vocamus, inflammatione obsidebit; quod novum objiciet Ægro, medentique negotium.

Quantum sanguinis detrahendum sit (ubi infueta isthæc non intercedunt) vota porrò Medici, Ægrique vires definiunt. Antiqui vehementissimâ in febris sanguinem mittebant ad animi defectum. Traduntque eâ curatione plurimos, solutâ alvo, atque erumpente sudore, sanitati subitò restitutos. Refrigerari enim illicò corporis habitum, unoque veluti ictu confodi febrem. Fere id ipsum iidem volebant, quùm mitti sanguinem imperabant, donèc qui crassus nigerque antea fluxerat, mutato colore, ruberet & pelluceret. Quod profectò nonnisi in largâ profusione potest contingere; per quam nimirùm depletâ suo sanguine magnâ ex parte venâ, ejus, qui ponè sequitur ab extremis arteriarum radicibus accelerari fluxum necesse est, quo profusi locum occupante, alius quoque salientis ultimò sanguinis color habitusque videri debet. Nos horremus eam Medicinam, quæ tam propè abest à cæde, quâque nisi sanaveris, liquidò occidisti.

disti . Sicubi verò ultrà mediocritatem mittendus sanguis fuerit , per vices mittimus ; ut ne desit effectui consilium : errori utilis poenitentia . Eâque in re , satis cavisse arbitramur , si alteram ab alterâ missionem idoneo sejungimus intervallo : Undè , nec nimia proximitate continuæ quasi sint , consequaturque id idem , quod vitasse fuit animus ; nec nimia distantia , nimiaque interjectu moræ interciso disjunctoque remedio , sanguinem viresque prodigamus ; quod intenderamus , non assequamur : ubi præsertim avertere aut derivare materiam , ubique refrigerare fuerat consilium .

Cùmque sint , qui vel assuetudine vel naturâ perbellè hâc Medicinâ curantur ; sintque contrâ , quorum corpora hâc eâdem facillè resolvuntur ; hos parcius , liberaliùs illos curabimus . Pueri , Senesque (quibus etiam , ubi res poscat mitti sanguinem consuetudo obtinet) minùs porrò ferunt curationem hanc . Quamobrem , quantumvis firmitatis roborisque præferant , ætates probè considerandæ , nec nisi cautè curandi ii sunt . Communior hominum conditio , si semèl mittitur , ad denas , bissenasve ; si semèl , atque iterùm ad octonas ; si tèr quaterque , ad quinas uncias
mitti

mitti sanguinem ferre sat facilè solet . Robustiores , plenioresque securiùs quidèm curamus . Attamèn id intereà meminimus , varios cujusque habitus , unumquemque privatim , esse Medico internoscendos : nullâque re aliâ magis opus esse adversùs morborum vim , quam constantiâ virium . Remedia verò ita esse adhibenda , ut illas ne prodigant , sed reservent .

Est autem , ubi morbi sanguinisque status id auxilii genus desideret , rejiciant autèm cruditas , aut imbecillitas : quæ duo potissimum illud averfantur . Interdùm mòx à sumpto cibo ardenti febre quis corripitur . Tùm præstat otiari per eam diem , quoàd concoxerit ; ne crudum , nec absque noxæ metu curemus : tempestivè enim secundo etiam , tertioque die sanguis mittitur ; morbi ratio si patitur . Quòd si majus à morâ malum timeatur , continuò atquè ipsâ in cruditate mittendus erit ; nam debet Medicus eò se usque convertere , undè præsentius graviusque ingruit periculum . Interdùm quoque ità languidas jacentesque Ægri vires deprehendas (quod arteriæ ac respiratio præcipuè tibi connotabunt) ut nè vel cogitandum de mittendo sanguine vide-

deatur . Si verè , & funditùs eæ languent (quæcunque demùm languoris causa fuerit) omninò abſtinebis : loco verò mittendi ſanguinis tuum erit exquirere quod rei præſenti convenire maximè conjectabis . Si onere potiùs premantur obſcurenturque (quod ferè ſolet per morbi initia) audactèr, modò res poſtulet , ſanguinem detrahe . Etenim hoc immi- nuto illas non imminues , ſed extricabis excitabiſque ; quandòque eum in modum , ut iterùm mittere , apto interpoſito ſpatio , & quouſque fueris tui voti compos , opus ſis habiturus . Vires opprimit plenitudo ipſa , quique hanc conſequitur lentor , atque canaliculorum obſtructio : Exſolvunt , inedia , immodica quælibet exinanitio , longa vigilia , morbi tum vehementia , tum diuturnitas , aliæque ejuſmodi evidentes cauſæ ; item & maligni (ſic enim vocant) afflatus , rerumque venoſarum vel halitus , vel contagium .

Si moderatè langueant vires , ſed langueant tamèn , & expediat etiamnùm ſanguinem detrahi , tantùm paulatim & per intercapedines detrahes , quanto ſatis propoſito facias , nec præcipites ſuperſtites qualeſquales erunt .

Diximus opportuniffimum mittendo ſanguini

guini tempus exhibere febris initium ; quod abundè convenit intèr Medicos : rationemque attulimus , quarè nonnumquàm vèl primo ipso die mitti expedit ; tametsi , fieri si liceat , consultius ad secundum tertiumque id differtur ; nè fortè , re nondùm fatìs provisâ , præripiat temeritas consilii locum . Nunquàm verò post diem quartum detractionem sanguinis esse utilem , docet gravium Virorum authoritas . Quod tamèn interpretatione , opinor , opus habet . Nàm , si detrahi à principio sanguis cum debuerit , aliquâ de causâ fuit omis- sum , etiam diebus quarto posterioribus detrahi utilitèr , nisi alia quàm dilationis causa prohibeat , potior observatio , atque ipse usus ostendit . Si autèm detractio non fuit omissa , & tamèn de alterâ post diem quartum iterandâ ambigatur , sua authoritati firmitas esto ; modò de eâ detractione sit intellectus , quæ Majoribus nostris in more fuisse dicta superius est (nàm post illam , qui esse locus alteri poterat ?) non verò de parcâ & paulatinâ , quam nos , ut sub initio , sic & deinceps multò magis ad Ægri vires accommodamus . Hincque erit , ut , si seriùs accesserit ad Ægrum Medicus , cui nihil sanguinis detractum antea

M

fue-

fuerit, maneatque etiamnum detrahendi ratio; sique parum in principio detraxerit, aut, satis si detraxit, aliquis postea ipsius Medici, Ministrantium, Ægrotantis error adhucdum detrahi suadeat; sique capitis, vel quilibet alius, vehemens dolor, intercedensque morbus, detractionem sibi speciatim interea desideret, liceat prorsus, utut aliquantò circumspectiùs quàm per initia, etiam post diem quartum, & quodocunque ferat necessitas, sanguinem mittere; modò ad vires, futurumque, si quod instet, febris iudicium, qui par est, respectus habeatur.

Cùm autem injecerimus mentionem de dolore *Capitis*, atque *id genus affectibus*, qui consequi comitarique solent, quoddam veluti satellitium, principem morbum; ex iisque nonnullos, peculiarem sanguinis missionem sibi vendicare; horummet curationem paulò explicatiùs tradendam duximus. Nam quædam in eâ servandæ cautiones, ut materiam à laborante parte nunc *revellamus*, nunc *derivemus*; quæ levando universo corpori haud essent necessariae. Distinguenda igitur tempora hic quoque sunt; etenim, si *aliquis ex illis*, cui missus sanguis curatio est, simul
cum

cum febre à principio affligat, hunc fimul cum ipsâ febre unâ eâdemque Medicinâ curabimus: sic profectò, ut servatâ, Priorum exemplo, *distantiæ* ac *rectitudinis* regulâ, priùs revellamus avertamusque materiam, dato aliorsùm velociori motu, nè ultrâ profluat in partem; deindè eam, quæ jam irrupit gravatque jam, inducto, quàm potuit proximè, rapidiori fluxu dimotam à parte ipsâ derivemus; undè misso sanguine, qui satis est, universi corporis plenitudini; ratione loci, ex quo mittitur, patienti parti prospiciamus. Si verò excitentur *illiusmodi affectus* provectâ jam febre; postquam, vel missus ab initio non fuit sanguis, quia mitti non debuit; vel, qui debuit missus quùm fuerit, ad novam missionem labascunt vires, tùm, quidèm in angusto res est: Aut enim aliò erit confugiendum; aut, si neque id possis, experiendum miserum auxilium, in quo spei minimum, plurimum discriminis metusque est. Quamvis, quæ curat sanguis missus, rariùs incidunt in corpore, undè is mitti non liceat; eoque minùs si artis prudens Medicus interveniat, si ab initio adfuit, si nec defuit suis partibus. Quod si vires non eatenùs afflictæ accisæque fuerint,

esse adhucdùm poterit suus curationi locus : omisâque revulsione , supervacuâ planè ubi plenitudo non sit , continuò instituenda erit derivatio ; unâque è venâ effluere sinenda magna pars ejus sanguinis , qui per binas habuisset effluere non omisâ revulsione . Esto tamen : extenuatæ magis sint , quàm ut confertim sanguis , perque ictam scalpello venam debeat educi . Sunt *Cucurbitulæ* , per quas , incisâ cute , educatur . Sunt *hirudines* , quæ naribus , temporibus , pone aures , atque alibi appensæ , quod nos volumus , id exugunt . Quæ curationes id prætereà habent commodi , quòd , cum per sese derivent , dolore morisque unâ & revellunt ; neque vires ita labefactare creduntur , ut quæ incisâ venâ fiunt : quas intèr magis quæ *in brachio* , minùs quæ *ad talos* ; magis quæ *stanti* , minùs quæ *cubanti* in lecto fit , ajunt officere . Revellitur autèm *incisis iis venis* , quæ laborantem partem rectâ respiciunt , ab eâdemque distant quàm longissime . Derivatur , *iis incisis* , quæ per quàm proximæ parti sunt .

Has distantia *rectitudinis* , *revulsions* , *derivationisque* in mittendo sanguine Veterum observationes Nostratum alii ignorant prorsùs ;

ut

ut nugatoria & vana alii contemnunt ; pluri-
mi vix ullam habent inter curandum earun-
dem rationem , quippè qui sibi persuaserint ,
haud multùm referre negligas eas , an atten-
das . Mirum verò est , quemquam hodie sic
opinari , postquam compertum habemus , cir-
cumagi jugi fluvio per corpus sanguinem ; un-
dè illarum causas rationesque penè oculis nunc
videmus , quarum prioribus Medicis soli ef-
fectus usu innotuerant . Aliquid hæc inter ad-
dubitari de *rectitudine* liceret ; hincque negari,
quandocùmque revelli aut derivari opus sit ,
hujus vel illius lateris venam , prout hoc vel
illud latus morbus apprehendit , ullo potiori
jure esse feriendam ; quùm neque priorum , ne-
que posteriorum temporum perspicacior indu-
stria ullas hæctenus retexerit rectas vias , quæ
istiusmodi rectitudinis regulam tueatur . Atta-
men , si res effectu respondeat , acquiescen-
dum experimento est ; quod contrà qualiscun-
que hominum ratio frigida sit . Et profectò ,
resolvi alterum Corporis latus sæpè videmus ,
altero integro : Sæpè etiam urentem aliquem hu-
morem à capite sensim ad cervicem , mòx ad
humerum , deindè rectâ semper , quâ coepit ,
viâ ad inferiora descendere : Quin , & observa-
tum

tum quandoque est in distentione nervorum, medium alternatim hominem convelli: finistrumque distendi cessante dextero; hocque laborante, quiescere vicissim finistrum.

Rursus dubitari & poterit, *liceat ne mitti sanguinem liquidâ alvo?* Licet porro, neque inutiliter mittitur; siquidem alvi fluor præceps effrænisque, idemque à tumultuante exundanteque ipso sanguine fuerit; minuendo enim revellendoque materiam æquè prodest: Atque id ipsum faciendum pertinaci in vomitu, & vomituritione est; si eadem intersit causa. Probè tamèn antea circumspiciat Tyro, nequid in rei conceptu decipiatur: Sciatque, si facto deerit eventus, indiscretam Populi persuasionem undique reclamaturam.

De quo autèm vix licet dubitari, illud est; *quòd sicui sano erumpere aliquâ ex parte sanguis consueverat, diùque sit, quòd restiterit;* indè, aut certè quàm proximè, eidem & febricitanti educi, pars artis est.

Quas ad *revulsionem*, quasque ad *derivationem* incidi nominatim venas ex usu sit, non est cur subjiciam; quùm id ex iis, quæ generatim diximus, conjici de facili possit. Quapropter si *caput doleat*, quæ maximè distant, vel-

velque *Sedis* vel *Talorum venæ* erunt aperienda. Cum eo tamèn, ut si totum caput malum occupet, vel alterutra indiscretè, vel utraque saphena sit incidenda: itèm si occiput, sinciputve. Si verò dextera, vel sinistra capitis pars doluerit, dextera vel sinistra saphena, servatâ rectitudine, aperietur. *Graviori in casu*, in quolibet nempè vehementi contumacique Capitis labore, utique si obruptionis lentorisque suspicio sit, non fidendum revulsioni, sed institutâ derivatione festinandum auxilium est, *sectâ in fronte*, vel *jugulo venâ*. Licet non tam derivatio hæc est, quàm revulsio, sed quæ derivationis vices affatim expleat; cum & perquàm proximè affectæ parti fiat; perque ductus, quorum cum interioribus, quibus succurrimus, proxima & communis origo est. Atque *utinam esset isthæc sanguinis à jugularibus missio multò, quàm est, familiarior!* *Anginæ* revulsio instituitur, ad *talos*; derivatio, *sectis venis, quæ sub linguâ* repunt. Si *renes*, si *uterus*, si *vesica urinaria*, si vicinæ huic partes vitio tentantur, missus è *brachio* seu *manu* sanguis revulsio est; è *saphenâ*, revulsio simul & derivatio. Applicatæ verò ad *sedem* vel *naturalia* hirudines;

ad

ad *femina cucurbitulæ* fatis derivant .

Hic fortè ultimò quærat^{ur}, *cur acturus de medicamentis in Contiente Febre præposuerim reliquis omnibus sanguinis missionem* . Ratio ex superiùs dictis in promptu est . Quia ubi sanguis vel suimet copiâ, vel immodicè sub fervore sese expandendo redundat , detrahendus minuendusque illicò est , triplici de causâ ; ut nè concepto lentore in aliquod Viscerum transferat perniciem ; ut quicquid morbidæ materiæ tumultuario eo impete confusim abreptæ separari propria per secernicula nequireret , sublatâ plenitudine (quod nullâ aliâ viâ fieret ità promptè ut necesse est) reductoque pacatiori motu , suâ illa sponte , suâque seu gravitate , seu levitate secedat , quod sæpè accidit aut solutâ alvo , aut prorumpente sudore ; utque demùm , nisi hoc obtigerit , fiat ceteris medicamentis locus , per quæ saltèm faciliùs eadem illa , dato liberiori spatio , separetur . Atque hinc , quare præposuerim *detraktionem sanguinis* liquidò apparet . Quòd si rursùs quærat^{ur}, *anne etiam rectè ducatur alvus antequam sanguis detrahatur* , quod fermè faciunt tanquàm sacramento aliquo obstricti Medicorum plerique ? idem , quod satis superiori quæ-

quæstioni fecit, & huic facit. Vel, siquid
 ultrà desideretur, *observanda Febris conditio
 est, atque habitus Febrientis*. Si de plenitu-
 dine certò constet, qualiscumque generis ea
 fuerit, omnis alvi ductio suspecta erit. Nàm
 distentos plenitudine canales absque damno,
 metuque periculi vix tentabis. Nec si tentes,
 solet aliòqui satis respondere tentamen, obfi-
 stente plenitudine ipsâ. Vel, siquid respon-
 derit, qui disjuncti turbabant hominem, mor-
 bidos humores allicias in interanea; unde
 mòx, dùm vena depletur, in salientis sangui-
 nis locum (quæ necessitas machinæ est) co-
 njecti confertique propellentur per lacteos du-
 ctus, haud placidiores intrò regressi turbas ex-
 citaturi. Id si non usque contingere animad-
 vertitur; indè commodùm, reor, est, quia
 minùs animadvertitur; morboque interea tri-
 buitur quod nostrum est: vel quia etiam,
 non rarò perperàm Curati robur, quæ errat
 Medicus, protegit. Ceterùm notorium est
 spontaneis sanguinis quacumque ex parte sani
 infirmique hominis eruptionibus nullam pluri-
 mùm præmitti à sapiente Naturâ alvi dejectio-
 ctionem: Vulneratosque in prælio vel rixâ pro-
 undere impunè sanguinem: Attonitis autèm

Resolutisque, quis est qui dubitet, imparatis euestigiò sanguinem mittere? Quarè non video, cur hodie Medici, antequàm sanguinem detrahant, scrupulosè adeò alvum subducunt; nisi si id faciunt, ut aliquid ex arte facere videantur? In pacatiori quidèm feбри, cuique plenitudo non est adjuncta, dejectionem rectè præmittimus; quam fortè detractio sanguinis non ità rectè subsequitur.

Quod, si à principio ratio morbi, seu quælibet alia causa, moneat esse supervacuum, vel interdicit omninò, sanguinis missionem; contrà verò angustia nescio quâ & gravitate, præcordiorum, stomachique anxietate; non sine stratis viribus, ac languenti arteriæ pulsu inquietus, anhelus teneatur Febricitans; si ructitet, si nauseet, aut vomituriat; si edax simul crapulosusque, aut alimentis alienis usus antea fuerit, cogitandum, nisi quid vetet, *de vomitu*, erit.

Quæcunque intus conclusa Stomachum vehementiùs infestant, hærentque pertinacius, quàm ut dejici per inferiora possint, *per superiora*, quâ via brevissima, dato medicamento *purganda* sunt. Quo irritamento non modò ipse stomachus, sed universa circum vicinia purgatur, evocatâ è proximo quoque viscere inu-

inutili materiâ . Superiorum ætatum Medici biliosum præcipuè humorem utpote leviozem aptioremque fursùm efferri , vomitui destinabant . Sed prorsùs non aliâ artis industriâ & pituita , & contumax quâ pondere quâ tenacitate quicunque humor certius exigitur foràs . Fuitque olim id remedium eòusque familiare , ut vèl sani homines bis atque etiàm pluriès in Mense , ex Medicorum consilio , eo sese curarent . Nupèr discedentibus Medicis in factiones , non tam studio veritatis , quàm contentione animorum atque odio Partium diffamatum vulgò est . Quùm ceteroqui opportunè peritèque administrato suus cum aliis artis præfidiis locus & sit , & esse debeat .

Quoniàm verò omnis depletio unà cum humore , qualiscunque is fuerit , exhaurit & vires , providendum antè est , ne *eum vomere cogamus* , cujus vires imbecillæ neque vomitus violentiæ , neque ulteriori imbecillitati sustinendis pares futuræ sint . Quocircà dignoscendum hìc quoque erit , nùm languentis vires premantur veriùs , quàm extinctæ tam subitò sint? quod in morborum principio , deque homine qui paulò antè affatim valebat , credibile vix fuerit . Etsi enim maligni nescioqui humorum , Coelique

ambientis afflatus efficere illud passim dicuntur, sæpissimè, opinor, accusamus infontes. Febres enim plurimæ, quas *malignas* appellamus de genere *intermittentium* sunt; neque aliæ prorsùm, quàm aut *quotidianæ*, aut *quartanæ*, plerumque tamèn *tertianæ continuæ* (sic eas liceat nominare) illæ præsertim, quæ tùm Romæ, inque universo litoralis Latii Campaniæque tractu, cùm alibi per Italiam, sub autumnali, nativâ *Intermittentium* tempestate, mortalium nonnullos, qui negligentius se habent, hâc illâc aliquandò corripunt, non sine peculiari veterique hujus Cœli infamiâ, atque *Indigenarum Convenarumque* communi metu: Quum aliàs ubique terrarum, ubique locorum, ubique Gentium, quò eædem coeant conditiones, idem & contingat. Quod profectò & apud rerum medicarum omnium Gentium Scriptores reperire est; & ipse experiendo vidi, qui vèl sub occidente Sole ipsissimas hæc Febres sæpè curaverim. Quæ idcirco faciliùs inibi dignoscuntur, quòd certa certis conclusa finibus frequentent loca. Ubi, quemadmodùm & hîc, tametsi causa una eademque, atque una eademque natura morbi est, variè tamèn febriunt singuli, pro vario uniuscujusque habitu vitæque genere. Al-

teri

teri quidè*m tertianâ simplici, duplicive* manifestâ cum intermissione, aut remissione; non absimili *quartanâ* Alteri; quidam verò *Continuâ*, cum obscuris tamèn, nec nisi assiduo ad Ægrum Medico se prodentibus remissionum, accessionumque notis, modò singulis, modò alternis quibusque diebus. Quæ idcirco, ut conjicio, non intermittit, quia causa exterior sub eodem cœlo ac tempestate usque eadem quàm sit, interior autèm copiosè affecto in corpore quàm exhuberet, jugem uberemque, longoque suffecturum incendio, congerunt fomitem: unde is ardor excitatur, qui, ut dubiæ vixque notabili remissioni locum per initia det, non priùs tamèn succedentis accessionis horrori aut frigori dabit, quàm jugis ille uberque fomes continuo eo circuitu absumptus imminutusque deficiat; si modò Febricitantis vita non antè defecerit. Ejus generis *Continuam* atrociam quoque, ut nostratam hanc, symptomata comitantur. Principio quidè*m oscitatio, pandiculatio*; mox, idque sæpius, horror; quandoque, tamè*si rariùs, protinùs calor æstusque; nausea pertinax; abnormis vomitus; alvi fusio; virium languor; animæ identidè*m defectio; inquieta jactatio corporis; luctuosa**
spi-

spiratio ; porrecta lassitudo ; siccitas oris ; lin-
 guæ asperitas ; anxia sitis ; nunc vigilia , nunc
 somnus : nunc loquacitas , nunc taciturnitas ;
 passim desipientia ; interdum distentio nervo-
 rum rigore ; interdum juxta aures tumor .
 Esse eam è familiâ *Intermittentium* suæmet no-
 tæ apertè demonstrant . Apertiùs manifestæ il-
 læ intermittentes , quæ ibidè , eodemque
 tempore promiscuè quùm vagentur , ejus con-
 generes se esse significant , cum scilicèt ma-
 lè habitæ in *Continuam* , qualis ipsa est , ex fa-
 cili transmutantur . Apertissimè verò , tùm
 ipsa ejus curatio , tùm illa in *suam* , cujus ve-
 rè est , *naturam* (positâ nempè *Continents* per-
 sonâ) ut prona , ità frequens reversio . Nam
 sæpe fit , ut *cotulâ juris* , *peruani verò corti-*
cis denario , *quartâ quâque horâ* (missâ om-
 ni ambage) alternè datis , tot , tàmque terri-
 fica symptomata sensim cum febre ipsâ evanes-
 cant : Sæpè etiam , procurato arte , semèl aut
 iterùm sub initio , vomitu , *Continua* , quæ
 videbatur , dimisso symptomatum famulitio ,
 redeat in *legitimam* , qualis fuit primâ ab ori-
 gine , *intermittentem* ; Undè & impeditæ an-
 teà vires expediuntur ; quas fortè aliquis ma-
 ligno afflatu tactas , resolutasque paulò antè
 judi-

judicasset. Propterea, oportet facientem medicinam introspicere corpus humanum, contemplarique ipsius firmitatem roburque, non tam à robore ac firmitate, queis constat, partium, quàm ab earundem positu consensuque, ac divino illo inexplicabili artificio majori ex parte pendere: Sique ex iis una vel altera, quæ præcipua in officio sit, minùs operi consentiat (quod non magnâ de causâ sæpiùs accidit) totam machinam hæc illac protinùs labare rimasque agere. Ex hoc igitur, neque admodùm fidere, neque despondere illicò animus debet Medicus. Quia non semper veneno, malignâque pernicie resolvitur humani corporis virtus. Siquam verò temporaria, nec pertinax causa opprimit, illam apta, nec tamèn operosa, medicina sæpè restituit.

Hæc, oblatâ occasione, huic loco inferuimus haud citrà propositum. Etenim, dubium supèr vomitu cum esset in languore virium, *impediri* quidèm *opprimique* aliquandò *illas*, non autem *dissolvi destruique*, principio præsertim morbi, exemplo monstravimus. Quam *languoris differentiam*, sedulò debet Tyro inter curandum attendere. Quod aliàs quoque monuimus.

Neque

Neque non advertet animum ad alia nonnulla, quæ si negligat, pudori, imò quandoque etiam ignominia sibi sint. *Tutò* enim *vomunt* qui amplo sunt pectore, qui non densâ rigidâque corporis compagine, qui huic remedio assueti: *Non itèm* inlucti qui sint, qui obeso corpore, brevique collo, & carnosio, qui ventrosi, qui arcto pectore, qui difficilè id anxietate ferunt; *neque tutius* ii, quorum venæ plenitudine distenduntur: *Minùs* qui sanguinem vomere, vel extussire consueverunt, vel alio quolibet pulmonum vitio laborant; quique oculorum graviori aliquo affectu conflictantur; siccoque & imbecillo sunt capite: Sed *neque* ruptis herniosisque utilis hujusmodi curatio erit: neque per hyemem facilis; nisi vel austrinâ tempestate, vel in tepenti vaporosaque Conclavi. Non enim per æstatem commodior vomitio est quia bilis; tùm (quemadmodum pridem opinabantur) calidique luxuriant humores; sed quia laxiora ac mollia eo tempore corpora ejusmodi curationi opportuniora sunt.

Quæ vomitum cient multa sunt, Aqua tepens, jus pingue, oleum; flos anethi, genistæ; hujusmet semen, tùm atriplicis, raphanisque

nique ; Radix peponis, Afari ; album Vera-
trum, sexcentaque alia, quorum pleraque ex-
olevere jam. Quæ maximè omnium ciendo vo-
mitui usurpant hodie Medici duo sunt, *Hipe-*
cacuana, radix illa jam non obscura, quæ à
cognomine Americæ Solo ad nos transnavigat:
atque igne nitroque plurifariam elaboratus ni-
tens ille *metallicus lapis*, quem vocant *Sti-*
bium. Tertianæ Quartanæque Febri; itèm tor-
minibus, ventrisque perturbationum certis ge-
neribus *illâ* præcipuè utuntur: *Hoc* oppidò la-
tiùs ; utique ubi incidunt materia morbusque,
eradicari contumaces.

Mihi quidè̄m ejus *Radicis* rarior est usus,
qui peregrina venena præ nostratibus minùs
miror ; quique putem, non aliâ eam ratione pro-
desse, quicquid prodest, quàm quia largiori
manu exhibita per superiora, parciori per in-
ferna purgat, idque nonnisi interposito vomen-
di nisu. Quod & nostratia facere perindè pos-
sunt ; modò *Hipecacuanæ* ludibrium intelliga-
tur. Sicui tamèn, excitandi vomitus causâ,
uti eâ libuerit, is ad assumptis vires æta-
temque medicaminis modum accommodabit ;
sic porrò, ut ultrà denarium non transfiliat :
qui terminus, neque si cum robustissimis qui-
dè̄m

dè m res fuerit , rectè exceditur .

Ipse loco hujus, ubi vomitu opus sit, libentiùs utor iis Medicinis , quæ parantur è *Stibio*. Quas inter probatiores usu ipso mihi sunt *Mercurius vitæ*, *Crocus metallorum* (ità quæ reperere eas tempora loqui amabant) & præcipuè omnium *Tartarum* , quod vocant , *emeticum*. Quod (missis aliis) sic efficies . *Stibii ad nitorem recocti pondo libram* , *nitri purissimi tantundem terito probè* , & *mixta cribrato* . *Mixturam in candentem Crucibulum paulatim ex minutulo Cochleari conjicito* , ut edito crepitu efflagret ; *illamque ità igne fusam* , *adbuc semiboram sinito* . *Postquam deficiente igne refrixit* , *iterùm ferè in pollinem terito* : *admixtoque Cremoris Tartari subtilissimè itèm triti duplo modo* , *rursùs cribrato* . *Alteram banc mixturam in ferventem aquam minutatim perque vices infundito ad salis solutionem* . *Hoc soluto* , *aquam sic ferventem colato per chartam bibulam* . *Eàque totà supposito igne in vapores aurasque resolutà* , *residuum salem colligito & servato* . Qui *Tartarum* illud erit, quo ego tutò, æquè, ac utilitèr uti maximè soleo: quique ex vino, aut alio quolibet apto liquore exhibetur infrà & suprà obolum; & quidè m robustissimis ad sexdecim usque grana .

Ut

Ut autem satis norit Medicus aptas & congruentes Medicamentorum mensuras, occasionesque; tum quoque illud, quod efficere intrò data plurimum solent; non tamen unquam satis noverit, num in ipsamet ipsorum præparatione, num in intimiori assumentis constitutione subesse aliquid vitii possit. Quam ob rem, quò suas ipse expleat undequaque partes, præscripto medicamento, maximè vomitorio, etiamsi scitè prudentèrque præscripsit, assidere nihilominus vomenti debet; ut siquid inexpectatò interveniat, præstò ad ea sit, quibus aliàs absentia periculo, aut trepidationi futura esset. Itaque octona illa, denaque grana, vel quotquot convenire assumpturi rebus visa fuerint, in vini cyatho aliquot antè horis jubebit macerari, quò promptior dein vomitio sequatur. Si res impatiens moræ fuerit, ex cochleari calfacti vini, aut aquæ egelidæ statim ea dabit, super dato haustu calentis vini. Quod si post semihoræ longiùsve spatium nondùm ulla vomitus, vel frigida argumenta sint (quod fieri seu Medicinæ seu Stomachi vitio nonnunquam potest) unum adhuc, alterumve, aut etiàm tertium ejus granum superingeret. Si verò videat, irritos vomendi nisus, laboremque lon-

giùs trahi , quàm par est ; tepido jure , vel tepenti aquâ ex centaureâ , aut fumariâ decoctâ identidèm largiùs inditis , vel immisâ in fauces linitâ oleo pennâ , rem perficiet . Vires laborioso in opere si langueant , potiunculam aliquam , quâ illas recreet , ad manum vomenti esse provideat . Fieri contrâ nonnunquam potest , eòsque irritari stomachum , ut positus vomituriens præsentem in discrimine Adstantibus videatur , nisi maturè vis vomitus cohibeatur . Id quidèm rarò accidit , post ingestum , regestumque vel juris , vel aquæ tepidæ largiorem modum . Si tamèn accidat , minimo negotio sedabitur , hausto Syrupo ex albo papavere odoræ cujuscumque aquæ sesquinciâ diluto , adjectoque in condituram lactæ cinnamomi cochleario . Qui haustus , nisi primò respondeat , quòd fortè ab indignante stomacho rejectus sit , secundò protinùs iteratus certè respondebit . Compresso , vel finito sponte suâ vomitu , utile erit quiescere , somnoque refici Febrientem , nisi siquid impediât ; nam nec defunt idonei authores , qui excitum eo molimine in corpore tumultum somniferâ potione tranquillènt .

Qui hæc præstiterit Medicus , sibimet-
 ipsi,

ipsi , remedioque simul , quod suum erat , consuluit . Si enim , quæ prodesse volumus , non rarò turpitèr nocent, id non remedii culpâ plerùmque fit ; sed sæpiùs vel imperitiâ ministrantis , vel negligentia .

In feбри quidè̄m continuâ , eodemque usque passu progrediente , ubi crescere desiit , aut ubi symptomata maximè postulant , erit tempus vomendo aptissimum . In eâ continuâ , in quâ subobscura remissio aliqua notatur , ipsum remissionis ; vel , siquid obstat , matutinum tempus , quo solent omnia pacatiora esse , captandum medicinæ erit . Quomodò in aliis ab Acutâ Febre ægritudinum generibus administrari vomitum deceat , aliundè petendum est . Nec enim rei ordo patitur , ut longiùs à proposito digrediamur .

Verumenimverò est , ubi mitti sanguinem , deindè vice vomitus , alvi dejectionem ; est , ubi horum penitùs nihil ; est , ubi dejectionem duntaxat res exigat . *Alvi dejectio* idem præstat , quod alia qualiscunque artificiosa depletio ; quarum quælibet corpus exhaurit , vel eum in finem , ut noxia materia exturbetur foràs ; vel ut subductâ parte illius , quod intùs remanet liberiùs utiliùsque digeri

geri possit. Ideòque alteras alteris vicarias, nunc ratione nunc necessitate suadente, satis rectè supponimus. Quamvis *Dejectionem* purgandis inutilibus, nutriendoque corpori ineptis, humoribus Superiores Medici propriè dicabant; Sic ut medicamenta, quibus eam moliebantur, quasi indito in significationem proprii muneris vocabulo, *Purgantia* nominarent, quemadmodùm & hodie vulgò nominantur.

Hippocrates quidè præcipit, *purgandum in principio esse si modò turgeat materia*. Nonnulli tamèn, siquandò in id incidunt, minùs dicto audiunt; humorumque hàc illàc ruentium tumultuarium impetum cum reformident, incerti hærent timidique, nè, si quâ audeant, illàc ii veluti provocati jussique universi se effundant; undè Ægrum, subitum in exitium rapi præcipitem, qui circumstant aspiciant. Nonnulli contrà certiozem viam rati, quâ materia revellatur, sanguinem primò mittunt; proximè cient vomitum, qui suprà & infrà plerumque purgat. Quod consilium, si & cetera consentiant; sique sibi atque Ægro satis cavit, qui id cepit, expediti, ac benè sibi conscii Artificis videri possit. *Ubi materia non turget non esse purgandum*, ipse idem Hippocrates author

thor est. Importunè enim tentari rebatur antè tempus cruditatem. Qui successere post eum Medici, *materiam, quæ læderet, exturban- dam statim à principio esse putarunt*; Ideòque alvum sæpè ducebant. Utque Magni Viri præcepto, communique persuasione prospice- rent, quibusdam datis antea medicamentis ejusdem coctionem moliebantur. Post hos il- lustres alii, nec minori authoritate Viri rur- sùs *purgantia longè ab omni febre repulerunt*; contenti semèl aut bis, utique post diem ter- tium, infusis, per inferiora idoneis remediis, subducere materiæ onus.

Ceterùm quod ratio ususque fancivit, id servandum maximè est: neque æquum est va- lere, præ experimento, opinionem. Si igitur *materia turgeat*, id erit faciendum, quod ef- fe faciendum in plenitudine dictum est. Plu- rimùm, enim, nonnisi in plenitudine aut lu- xuriantè bile, ea turget. Quod si interea, unà (quod fieri solet) & *venter fluit*, id quo- que cautum suprà est. Si verò illa non tur- geat; & neque mitti sanguinem, neque cieri vomitum res aut exigit, aut patitur, id rectè fieri judicamus, quod à prudentibus artis Me- dicis vùlgò fit. Nam, siquidè febris vehe- mens

mens non est, quare non exundare morbidi humores videantur: *leviori* quidem *in casu*, ducere semel aut iterum alvum per infusum, quodpiam satis erit: *in aliquantò graviori*, licebit dato leni medicamento etiam purgare. Quod post febris incrementa, post diem nimirum tertium utiliùs fit, ubi nullus à morâ metus. Aliàs licebit quoque antè tertium (modò, quam minimò irritamento fiat,) aut aliquo infrà infuso, aut medicinâ aliquâ. Quandò hodiè, non ut Antiqui nigro veratro, squamâ æris, lactucæ marinæ lacte, similibusque aliis corpora confundimus; sed mitiora reperimus, quæ vim penè nullam Naturæ inferunt.

Evenit interdum: ut morbi quidem ratio poscat sanguinis detractionem; prohibeat *imbecillitas*. Tùm satis rectè, loco mittendi sanguinis, alvum ducimus, vel infrà infusâ, vel potui datâ leni Medicinâ; eâque (si opus fuerit) per vices iteratâ: Quâ ratione & quod volumus sensim assequimur; substinemus & vires. Si autem serò vocatus Medicus reperit, qui mitti debuerat, sanguinem, non esse missum; nunc verò mitti, neutiquàm sinere afflictas vires; tùm quoque rectè dejectionem sufficiet, eamquè uti viribus, ità & tempori
accom.

accommodabit . Id idem longè tutiùs efficiet , ubi alvi ductio , quam præ sanguinis missione initia morbi desiderabant , intermissa adhuc usque est . Ast ubi nihil prætermissum à principio fuerit ex iis , quæ præmitti oportuerat ; occasio tamèn postea ferat , ut dejectio iterùm sit necessaria , consulendæ vires sunt ; purgandusque Æger adhucdùm erit , prout vel infernè infusa , vel potiones ferre posse videbitur . Sed specialius cavendum hæc inter , sicut aliàs monuimus , nequa instet morbi judicatio ; quæ turpiter profectò , nec impunè per id temporis interciperetur .

Quæ infrà purgant sunt propè innumera ; Effecitque adhuc plura , nunc industria , nunc ambitio Medicorum , quæ simplicia Natura dederat , componendo . Ejusmodi Compositionum non sanè paucæ , quas probavit usus , commodè atque utilitèr receptæ in Medicinam sunt . Pars longè maxima supervacuò reperta est . Atque utinàm Simplicium naturam , quæ qualisque inest singulis , perspectam haberemus ! Locus certè non foret huic tam liberæ licentiæ ; quâ nunc , pro suo quisque arbitrio , nugamur . Dignosceremus autèm , quæ huic loco , temporis , corpori convenient ,

P

discon.

disconvenient illi; & quo unumquodque modo vim intùs exercent suam. Quod sane Antiqui sibi voluere, cum singulis ex quaternis illis, quos somniarunt, humoribus, singula purgantia tribuerunt. Quoniam verò æquissimus humano generi Pater rerum naturalium scientiam intrà usum nobis finivit, eumque transgredi terminum interdixit; ideo Purgantibus, ut quæque experiendo novimus, sic decet uti. Sique singula aptare singulis, quod vellemus, datum non est, habemus undè acquiescamus, si nobiscum reputabimus, nùm supervacua fortè cupiamus? Non enim, quod vidisset homini olìm usui futurum, negasset Deus, cujus prudentiam bonitatemque redarguere non tam impii, quam stulti foret. Scire tamen intereà licet, *quæ suprà vel infrà purgant, esse omnia quoddam veneni genus*, ideoque, vehementiora quæ sunt, rariùs esse circumspicteque usurpanda: In *Acutâ Febri* (modò ne magnum aliquod symptomata illa sibi speciatim expetat) certè *nunquam*; nam corpus, humoresque violentiùs confundunt: à quâ re nec temperant pro suo modo, vel mitiora: neque aliàs ignis vel gladio, vel injecto oleo benè restinguitur. Si tamèn occasio fuerit, quidpiam
per

per febrem efficacius agendi, commodius tutiusque id fiet vomitorio, quam vehementi, quod per inferna purget, medicamento. Cumque de vomitorio mentio iterum inciderit, prætereunda non est (quam huc distuleramus) quædam, *per vomitoria infra purgandi*, ratio; illa quidem haud communis; sed in loco certè utilis. Etenim ab eâ (siquando vires, seu quælibet alia causa vomitionem rejiciunt, quæ aliàs esset necessaria) eadem ferè habemus commoda, quæ à vomitu; & ab re dubiâ nos expeditimus. Non tamèn tentari id potest fortioribus Remediis, quippe quæ nequeunt minutatim tribui. Sed *Tartarum*, quod supra descripsimus, *Hippecacuana radix*, aliaque his similia, haud ægrè respondebunt; si singulis horis, singula vel bina grana Tartari exhibeantur; sique id continuetur, quoàd noxiæ materiæ dejectum abundè esse videbitur. Eodem erit ferè modo Hippecacuana ministranda: nisi, quòd affuso aceto aliquandiu prius macerabitur, quò ex accessione molis, amissâ tenuitatis agilitatisque parte, non totâ ferociat vi; liceatque eam ad quina, seuave grana in quamque vicem offerre. Sic distributum vomitorium medicamentum, cum excire vomitum

fatis non fit, nauseam tamèn, quod suum ingenium est, vomendique nifus identidèm exhibit, queis accitam hinc indè in Ventrículum materiam per inferna mòx deturbet. Quâ nihilominùs in re præmoneri oportet, quòd rectè iterabimus remedii vices quoàd propè afsecuti esse videbimur, quod fuerat in votis; quòdque nisi, post idoneum spatium, sequitur dejectio spontè remedii, tunc alio infrà infuso erit sollicitanda; ne nimio plus iterantes, vel effusam ultrà modum dejectionem, vel vomitum tandèm eliciamus; quod esset proposito plane contrarium.

Sed jam revertimur ad Cathartica, è quorum latissimo uberique Campo (sepositis vehementibus, ut *quæ debeant à febre præsertim Acutâ procul arceri, aut perquàm rarò admitti*) pauca è lenioribus seligere satis erit. Talia sunt *Tamarindi, Casia, Sena, Rhabarbarum, Manna*, peregrina fanè vocabula; sed plurifariam utilia. His addeſis *Amygdalinum*: Oleum nempe, quod è tuſo amygdalo fisco præloque exprimitur; quòdque febri, siquæ cum dolore ac distentione interaneorum, aut cum renum, vesicæ, uterive affectu aliquo sit, ad uncias quatuor vel quinque potum præ

præ primis convenit . Succis quoque expressis ,
 omnisque liquor , qui plantarum , florumque
 dejectoriâ facultate aut ex maceratione , aut
 ex decoctione fit imbutus (Saccharo conditos,
Syrupos vulgò nominant) utilitèr usurpantur ;
 ut qui è *Fumariâ* , *Violâ* , *Rosâ* , *Persicique*
 flore parantur . Longum esset singulas perfe-
 qui , quotquot ventrem turbant , medicinas :
 quarum Simplicibus , si & omnigena compo-
 sitarum monstra , velles adjungi , oppidò in-
 immensum , atque ultrà humanam patientiam
 labor excreveret . Sufficiat nonnullas memo-
 rasse , quæ doceant sui exemplo ; quales febricitanti
 sint accommodæ ; siquandò aliis ab his
 uti aut præstet , aut libeat . Quâ mensurâ ,
 quove modo sint exhibendæ , prostat ubique
 apud nostrarum rerum Scriptores . Reliquum,
 quicquid erit , loca , anni tempora , ætates ,
 atque habitus assumentium ultrò monebunt .

Utque de *eâ* quoque *dejectione* (quoniàm
 hùc loci devenimus) quam *per infrà infusa* cie-
 mus , aliquid subjiciamus : mirari satis non
 possum , quorundam , temeritatem ne dicam ,
 an alienæ vitæ negligentiam , qui nullo non
 tempore isthoc remedii , vel potiùs molestiæ ,
 genere febrim exstimulant ; rem dicto asseren-
 tes,

tes, *omni morbo id esse conducibile, nec unquam nocuum*. Quo sanè, pronunciari inconsideratiùs nihil potest. Ut enim utile illud plerumque fit, non rarò tamèn esse potest inutile; prout modò incongruum fuerit modò intempestivum importunumque. Neque aliàs dubium est, quod prodest, pari idem ratione posse nocere. Imitandi hâc de re satiùs erunt priſci Artis Proceres, qui, per Febrem, intento æquè animo deliberabant, cum per inferiora infundenda medicina eſſet, quàm cum ingerenda superiùs: tantique curationem illam faciebant, ut huic quandoque ſufficerent. Et profectò illa quoque, prò ſua parte, & ſubtrahit vires, & corpus conturbat. Paſſimque norunt qui non dormitant intèr curandum Medici, poſt eam minùs opportunè adminiſtratam, aut labi in languorem, aut aliàs in deteriùs agi Febricitantem. Cujus tamèn rei cauſa facilè diſſimulatur; quòd perſuaſum, plerique ſit, innoxiam uſque eſſe iſtiusmodi medicinam. Quùm apertiffimè tamèn nocuerit; etiàmſi nihil acre fuerit infuſum; nec ſanè aliud, quàm tepens aqua, vel merum lac. Siquidèm iſta quoque, ut non morſu excutiant, pondere certè tactuque provocant lubricam ſuſpenſamque febrili
motu

motu materiam . Propterea ista quoque Medicinæ pars eâ, quâ par est, prudentiâ diligentiâque tractanda erit. *Quæ infunduntur esse solent*, lac, hordei cremor, ferum, aqua tepens hæc eadem salita, sin minùs haberi queat marina; tùm in quâ flos violariæ, malvæ, boraginis: in quâ & malva ipsa, acantus, sænumgræcum, fertula campana, mercurialis; aut è Verbenis quæpiam, sexcentaque id genus decocta sint, prout propositum est sive eluere, mollire, lenire; sive detergere, inflationemve levare. Quò vero alvum moveant olea adduntur rei accommoda, salisque momentum, aut Saccharum; nunc etiam quidpiam mellis, vel Casiæ, vel cujullibet dejectorii medicamento. Quibuscum agendum *validiùs* sit, ut cum Veteriosis Resolutisque (nàm id quoque incidere inter febrem potest) *injectis acrioribus* opus est. Quibus adstricta duraque alvus nil perindè utile, ac injectus *betæ albæ* succus. Si comprimere adstringique oporteat, adstrictoriis addito Papaverina. Sunt qui putent *infusis* per inferiora, quæ apta nutritioni sunt, *nutriri* hominem. Id, sicubi eo ventum est, ut alitè fieri non possit, facere siquis velit, nil moramur.

Cum tamèn, qui per infusa curandus

Æger

Æger fuerit, nequeat interdum hâc ratione curari, qualiscumque demum obstet causa, confugiendum ad *balanos glandes ac suppositoria*, tunc erit; quæ & facili operâ expediteque subduntur, & pariter atque injecta possunt diversimodè medicari, & suo quæque proposito accommodantur. Pueris quidem *malvæ, bibisci, betæ albæ* radix oleo illita aptè supponitur: item & *derasi saponis frustulum* muriâ tinctum. Excocti tamèn *mellis* spissamentum, cum sale, ac dejectorio aliquo, miti vel acri, (qualecumque res exigat) irritamento intritum, frequentissimè omnium subditur.

Atque hæc de *Dejectione, Vomitu, sanguinisque detractione* generatim dicta sunt: unde suo singulæ, quandocunque res ferat, aptentur loco. Quod oppidò fieri si oporteat, per febris initia opportunius plerumque fit. Tametsi occasio est, quam dignoscere debet Medicus, ubi omninò nihil aut certè parum, sit movendum: ut solâ alimenti dispensatione, atque aliquo infrâ infuso transigi res tota commodè possit; sitque præcipuum ipsa febris sui met remedium.

Detraçto igitur Sanguine; cito vomitu; dejectâ alvo (quodcunque horum visum fuerit
neces-

necessarium) servatisque iis conditionibus, quas ad singula tradidimus; scire licet, à vomitoriis dejectoriisque medicinis conturbari admodum corpus, ex quo morbi motus videtur intendi. Hunc, antequàm aliquid faceffat negotii, sedare (simul ac cessaverit suo ab opere remedium) dato papavere consultum erit. Quoniàm autèm mentio de papavere incidit, nonnulla de *Soporiferis*; tum de iis, quæ cutim adurunt Medicinis, hìc subjiciemus. Præcipua enim duo hæc artis auxilia sigillatim locari, atque à populo sejungi merito quodam suo decet. Utque Adurentia primò expediamus:

Protenfa veluti tradux ad hæc usque tempora est, & adhuc Medicorum nonnullis penitiùs hæret pervicax earum Partium studium, quæ Avorum nostrorum memoriâ internecionis odiis & planè mordicùs adversus *Cantbaridas* pugnaverunt. Tametsi non in eo, quod sibi aliquis persuaserit, sed in factò sæpiùs periculo Artis præsidia stant. Proindè inquirendum, nec ultimo quidèm loco erit, nùm ejusmodi auxilium aut febris, aut hujus symptomata sibi expetant. Ubi convenire visum fuerit, audactèr apponito; ne per inertiam remedium prætereas, cui non alterum in univer-

sâ Arte par invenias , nec multiplici adeò nomine æque utile . Itaque tot illas , quæ cui-
libet & quidè̄m mediocri ingenio ultrò se offerunt , reclamantes rationes securus contemni-
to ; quas brevi post coarguas , qui consequetur , effectū . Non ignotum id Muscarum Antiquis fuit , quas vel ternas numero potui dabit Hippocrates : Exteriùs , dubito , an adligarent ; cum potiùs sale , sinapi , aliisque adurere cutim in more haberent . Quamvis detergendis delendisque , quæ in cute essent , vitiis eas illevisse , apud priscorum temporum Scriptores græcos , latinoque plura extant argumenta . Numquid extrâ applicitæ ad internos possent affectus , serò admodum tentatum hæc illac est , utut timidè , & verecundè . Tandem inclinante Sæculo decimosexto ad plura morborum genera , pestilentiamque ipsam , vulgata per Italiam palàm & publicitùs isthæc Medicina est . Et licèt non pauci per id temporis , ita ut nunc fit à nonnullis , in diversum secederent , vicit tamèn experimentorum constantia , usurpataque ipsis omnium oculis passim utilitas . Appositæ igitur cuti *Cantbarides* in vehementi ardentique fe-
bri magna præstant commoda , nam & ipsi
unicè

unicè auxiliantur, & quæ subsequi ipsam solent nunc veterum, nunc nervorum distentionem, deliriumque prævertunt: His autem symptomatibus, ubi incessere jam, aliisque, quotquot caput nervosque tentant affectibus nil æque medetur: Quin & sudoribus, iisque propellendis, quæcumque ad cutem vergunt; tum urinæ simul ciendæ efficacissimæ omnium sunt; cum cetera, quæ sudori lotioque eliciendis dicata sunt remedia, incertissimæ prorsus efficaciam omnia comperiantur. Quomodo tot hæc, tamque varia efficiant *Cantbarides* haud operosum dictu foret; Sicuti ineptire philosophando libido esset: Mihi porro digredi juvenilitèr ad hæc nugas, nec animus, nec otium est. De cetero exiguus ille doloris sensus, qui excitatis pustulis, perstrictâque summâ cute, Ægrum vellicat, non is est, qui contrâ tot tantisque utilitates debeat appendi. Nefasque esset, deterreri quemquam a remedio, quod undequaque tutum, pluribus efficax, atque omni habitui, ætati, febrisque tempori congruens sit, quoque in uno, aut certè non æquè in alio, levandi, qui urget, morbi, siquæ fuerit reliqua, spem reponas. Qui autem huic Medicinæ objiciunt; *quòd nonnumquam,*

quàm, quæ facit ulcera, gangrænâ tententur; nihil possent vel iniquiùs vel ingratiùs objicere. Neque enim id malum nisi corrupti vitiosique corporis est. Quamobrem si, quod intùs abditum ipsa vitæ penetralia obsidebat, vitium illa foràs evocatum cogit seponitque in ulcere, ubi usurpari oculis, modicæque carnis abrasione curari manu queat, maximæ profectò habendæ illi gratiæ sunt. Si verò idem illud vitium in omnium conspectum protractum, esse opinione majus ostenderit; vel, quid oporteat fieri, indicabit Medico; vel certè, si rei mole is vincitur, ipsâ vitii magnitudine coràm expositâ ejus operam excusabit. Verùm & potest usuvenire, quòd non tam ex latente intùs vitio, quàm ex alienâ imperitæ manus curatione ulcus degeneret. Quis autèm sanus id medicinæ culpæ det? An non optimi cujusque remedii eadem est calamitas, ut quòduncunquè malè ministratur, & malè audiat? An idcirco amovenda ab Arte universa forent?

Ex iis, quæ hæctenùs dixi satis conjicitur, quòd *tempestivitas* huic Medicinæ sit. Quæ certè erit, quòduncunquè usui futura videbitur. Etiàm sub initio febris, ità si hæc, maximè autèm, si symptomata postulabunt.

Ne-

Neque enimverò eos imitabimur, qui, nè in aliquo ex suâ morositate defuisse periclitanti redarguantur, illam tùm demùm concedunt cum desperatæ jam res nihil indè capiant emolumenti, nomen tamèn opinionemque Remedii egregiè convellant. Apponetur verò *Capiti, quàm proximè*; ubi succurrendum Capiti nervisque fuerit: nunc cervici posteriori tantùm; nunc unà utrique, aut alterutri humero, prout vel totum vel pars morbo tenebitur: Remediumque nunc amplius, nunc minus apprehendet spatium; nunc lenius, nunc acrius erit pro vehementiâ nimirum morbi, quicum res est. Hæc laboranti parti proximitas duo respicit, ut agiliores medicinæ particulæ intrò irrumpentes promptiùs vividiusque efficiant, quicquid efficiunt; crassiores cutim erodendo fodicandoque humores foràs ad se trahant, avertantque ab sacris animæ penetralibus. Cum Coxis, Surisque apponimus (quod in leviori malo neque tentato admodùm capite facimus) tùm revulsionis quoddam genus, excitato dolore evocatâque deorsùm materiâ, molimur; tùm circumacti sanguinis vitia aut per cutis cæca spiracula, aut, quod manifestius, per urinæ cuniculos
amo-

amolimur . Quin, & credibile videri cuiquam possit, *Cutim*, quæ veluti circumductus universo corpori tendo est, cantharidum morfu atque irritamento circumquaque vibratam tantamque subditas arterias, venas, nerveasque ambages arctius amplecti; quâ pressione expeditis canaliculis, expressisque particulis minus congruis, æquabilem sanguini restitui circuitum, homini sanitatem. Et sanè, quæ Urticis apud Nostrates, quæque candentibus affrictis corpori ferramentis apud Nationes quasdam barbaras utiliter, & pro voto curatio fit, non aliâ fortassè nititur ratione. Quod, si ita fuerit, longè humanius aptiusque fieret, per *Cantbaridas*, quæ non modò extus, sed intus quoque potestatem habent longè maximam.

Utinàm verò *externa istiusmodi* obliti propemodùm non essemus, qui modò in curandis duntaxat contentis humoribus toti sumus, quasi, quæ eos continent, reliquæ Corporis partes curatione non æque egeant. Egent profectò. Neque dubitandum, dum febrit sanguis, quin cor, cerebrum, nervi, universus homo similiter febriat. Quod probè intellexere veteres Medici; apud quos *Balnea*, *Laconica*, *Tepidaria*, *Vaporaria*, *Insolatus*, *Fotus*,

Fotus, Inunctiones; itè m Imbrobationes, Lutationesque; ut & Gestationes & multiplicia Exercitationum genera familiari fuisse in usu reperimus; quæ ex arte ac tempestivè adhibita plurimùm referre ad sanitatem, præter eorum haud sanè levis nugacisque ingenii hominum constantem usum, ratio ipsa persuadet. Nos, dùm compendia sectamur, expeditamque affectamus viam, *Artem* mutilavimus: fecimusque, vice simplicis, defectivam, atque ex integrâ dimidiatam. *Balnea* quidè m, dolentis alicujus partis *fotus* *Unctionesque, Frictiones, Cucurbitulas, Exercitationum* nonnullas, haud diffiteor, retinuimus. Quotus autè m quisque est hodie nostrum, qui iis pro dignitate utatur, siquando utitur? Ea subindè præscribimus: Sed *occasionum, apti temporis, modique eorum aut nullâ aut exiguâ parùmque accuratâ habitâ râtione; tanquàm si empiricum vagumque extra artem quidpiam forent.* Non is sum, qui omnes, quibus *Veterum* nonnulli ineptiebant, quisquillas, velim colligi. Verùm hâc de re fortè alibi.

Nunc ad *Opium* (quod erat propositum) *nostrasque Papaver* jam descendimus. Cum eximio hoc divinæ beneficentiæ argumento cælesti-

lestique propemodum dono sæpè qui febricitat opus habeat , sive illum *pertinax vigilia* , sive *ingens* aliquis , *dolor* , aut *irritatus vomitus* , aut *fusa alvus* exerceat . Sæpè etiam occupandæ (quod suprâ attigimus) turbæ sunt quas post emeticum vel catharticum excitum iri metuimus . Habemus in Officinis hanc præstantissimam medicinam diversimodè præparatam . Equidem in Febri vel *Syrupo ex albo papavere* , vel *Diacodio* , quod vocant , libentiùs utor ; minùs enim calfacere vulgò creduntur : interdùm etiam *Diascordio* , si unâ & venter fluit ; quia recipit , præter anodina , quæ adstringunt . Quo tempore exhibenda hæc medicina sit ; quæ illam efflagitant , indicabunt : quâ mensurâ ; propositus finis . Nàm certus illi modus statui vix potest . Est qui definiat gravissimus Author , incipiendum , in magnis quidè affectibus , a mediocri pondere ; idque ipsum , nisi primò responderit , totiès iterandum , quoad responderit : eâ tamen lege ; ut intèr unamquamque vicem id semper temporis interlabi sinat Medicus , quod sufficere affatim possit effectui ejus , quod ultimò dederit , dignoscendo . Quò nihilominùs habeat Tyro , undè aliquam in ministrando

opio

opio sibi inéat rationem , sciat oportet , *Laudani* , quod vocant (in vehementissimo omnium affectu) ultrà *grana quinque* digredi non licere; ejusdem *liquidi* , vix ultrà *guttas quatuor & viginti* : *Syrupos* , cui ab *albo papavere* , cuique *Diacodium* aut *de Meconio* nomen est , intrà *sesquiunciam* , summùm , concludi : *Horum mediocritatem esse semunciam* : *Illorum* ; prioris quidè , *grana duo vel tria* esse ; alterius , *denas bisse nasve guttas* . Quorum tamèn omnium , aliarumque id genus compositionum cautionibus , cum peti aliundè accuratiùs queant (abundè enim reperiuntur penes Authores suos) non est cur diutiùs immoremur . Potissima autèm in hujus Medicinæ , eadem , quæ in aliarum administratione , cura erit ; ut nimirum opportuna , tempestitiva , congruensque morbo , ætati , ac viribus sit . Etenim virium respectus habendus hic quoque est ; cum in magno harum languore non sine periculo exhibeatur . Acciditque interdùm ex Medici imprudentiâ , ut , quem obdormire voluerat , excitare postea nequirit . Quòd si minùs peritè negligenterque tractetur , quicquid indè consequetur mali , non sanè Remedio , quod in Artis certissimum argumentum , ac penè miraculum ,

R

crea-

creavit Deus, sed prorsus totum imputandum Medico erit. Et fatale profectò videtur, ut remedium præcipua infamaverint, & quasi inviderint humano generi ipsi sanitatis Artifices; qui suam ut excusent ignaviam, accusant protinus medicamenta. Quæque Dei opt. max. benignitas dederat ægritudinum solatia, quia cum iis aliquantò accuratè agi opus est, repellunt procul ab Arte; sicque omni se tœdio, curaque expediunt Deo, atque hominibus æque injurii. Siqui verò non repellunt; siquandò deliberaverint extendere ad Opium, manum, summis vix digitis illud attingunt; adeoque timidè diminitèque præscribunt, ut mirum non sit, si Ægrum conturbent potius, quàm allevent. Undè quod sibi voluerant minùs assequuti eò liberiùs damnant remedium. Vulgus verò sic adversus suum hoc bonum, ipsis, puto, Medicis authoribus, persuasus, animatusque est, ut apud plurimos, ne cogitare quidè de illo prudenti Medico fas sit, vel cum occasio maximè vellet: aut, siquid, vel clàm, vel appiçto rei alio nomine, officio ne desit, ultrà audeat, probè sibi caveat oportet, nè vulgatæ persuasioni poenas aliquandò det. Non propterea tamèn nostram prodemus fidem;

dem ; nec diffimulabimus medicamen , quo carere si sponte nostrâ per inconstantiam velimus , aliud deindè simile frustrâ quæremus . Quin illud palàm & profitebimur , & ministrabimus ; ità porrò ; ut à vano , qui ab ipso est metu popularique illo rumore , assertâ recto usu ejus utilitate , in posterùm vindicetur . Aliàs egregiè saperet , si qui ableganda à ceteris quoque Artibus necessaria instrumenta censeret , eâ maximæ ratione , quòd iis imperitè negligenterque adhibitis operum aliquam multa corrumpi ac pessum sæpè dari vulgare sit .

Univerfa , quæ sunt in *Opio* commoda , ignoramus , opinor : *pauca* , quæ monstravit usus jam subnectam . Nàm potum quasi inebriat , efficitque nescio quam animi securitatem , humanæque fortis oblivionem ; somnum accersit ; dolores lenit , sopitque ; sudores movet ; ceteros , omne genus fluxus compescit ; medetur convulsis ; tussim sedat ; cogi in venis sanguinem prohibet ; coactum liquat ; expandique , ac turgere facit . Quod fortassè reliquorum ejus effectuum causa atque ratio est ; quodque ipse statim utcunque expedirem ; nisi viderem ineptè locari in eo operam , quod æquè credi , ut negari licet .

tumvis haud ægrè mihi persuadeo, plurima rerum naturalium scire nos, quorum tamèn scientiam, cum dubitari de eâ prò uniuscujusque libidine, neque aliàs demonstrari evidentiùs possit, loco opinionis haberi necesse sit.

Propositis primariis Artis auxiliis, singulorumque usu, loco, atque modo, ad abruptum *Curationis*, quam suscepimus, *ordinem* jam revertimur. Igitur, ut fecit Medicus, quod fieri initio decuit (quicquid fecerit ex iis, quæ hucusque tradidimus) febrem intentis oculis ponè sequatur quoquò progreditur; vigilemque se præstet veluti Gubernatorem ad clavum ad vela continuè præfens. Ad duo tamèn respiciat in primis: *ne concidant vires*: *ne excandescat plus æquo febrilis impetus*; undè graviora exurgant symptomata, morbique novi morbo accedant. Idcirco hæc ità *nutritu*, *potionibusque* temperabit, ut quæ febrim ciet materia æquabili moderatâque ebullitione, aut vaporetur tandèm; aut à puriori latice ad oras amota per cribra idonea secedat; quod *judicationem* vulgò vocamus. De nutritione satis dictum suprâ est. Hæc nisi satis voto faciat; *potiunculae* interponi poterunt, quæ refrigerent, varieque alterent; ac
simul

simul alant, si consulendum viribus simul erit. Cavendumque hæc inter, tum nequem addamus febrî stimulum (plura enim ex iis, quæ parvâ sub mole nutriunt, unâ & calfaciunt) cum nè noxii molestique simus officio. Quare aptis intervallis, medio nempè cibum inter potumque tempore, & minutulis haustibus, vel ex cochleari, exhibendæ erunt. Quocircà nequeo satis indignari actuosam illam quorundam ostentationem, qui noctuque diuque, Ægro imminentes nullo cessant momento temporis, quin fastidienti quidpiam ingerant; quâ odiosâ ratione stomachum, nutritionem, medicinamque subvertunt.

Fit aliquandò sive ex nativâ febricitantis imbecillitate, sive latenti aliquâ ex causâ; aut quia casu aliquo plus sanguinis detractum sit, quàm oportuit; aut plus quàm oportuit soluta medicamento alvus, ut febrîens sanguis quasi residat, neque satis assurgat, undè sese extricet à noxiâ alienæ materiæ confusione. Tum rectè febris extimulatur calfacienti aliquâ potione, quæ suppetias ferat languenti: eo tamèn pacto, ut ne positos fines transiliamus.

Potionum mixtionumque id genus, apud quoslibet Authorum uberrimè extant exempla.

Ipse

Ipse nihilominus *unam alteramve* subdam, ut quas eo nomine intelligo, significetur. Fiunt maximè ex iis Aquis, quæ Stillatitiæ nominantur; quòd ab expresso salubrium plantarum succo, seu potiùs affusâ liberalitèr iisdem plantis aquâ, subdito igne guttatim stillant; quæque ad speciem magis, quàm ad Ægrotantium utilitatem apud medicinarum Opifices, in picturatis, circumque positis in seriem Amphoris toto anno stagnant. Imbuuntur, medicanturque hæ ipsæ Aquæ cancrorum testis, crystallo, corallo, margaritis, aliisque ejus generis in pollinem tritis; itèm & salibus è cinere ustarum plantarum lectis; addunturque, quæ eodem spectent, ineantque unâ cum palato gratiam vel Syrupus aliquis, vel aliqua è magnificis illis nostris Confectionibus, vel etiam Saccharum. Ideo, si refrigerare, moderarique æstum consilium sit, præscribes è lactucâ, vel intubo, vel palustri lenticulâ, vel ejusmodi quâpiam herbâ stillatæ aquæ uncias quinque; cancrini pulveris victoriatum; salis ex ustâ ambubejâ scrupulum; flor. violarum saccharo conditorum denarios quinque; ut omnia simul misceantur. Si quid movere calfacere, viresque reficere mens est, recipies tantum.

eundem aquæ ex malo citrio , aut rosâ , aut aurantii flore stillatæ ; seu mavis , ex nepetâ , citragine , absynthio ; ex quâcumque nempè harum ; addes aquæ lacteæ ex cinnamomo prolicitæ semiunciam ; margaritarum victoriatum ; salis è cinere absynthii scrupulum ; confectio- nis inodoræ Kermes , quam vocant , seu hyacinthinæ denarium ; syrupi è cariophillo hor- tensi , aut citrii cortice quod gustui satis erit ; quibus unâ liquatis mixtisque condies potiun- culam . Hujusmodi mixturas minuere , auge- re , magis minusve diluere , sibi que diversi- modè accommodare liberum Medico est ; Si modò rerum , quotquot accipit , facultatem , modumque solerti proportione distribuatur ; seu adstringere etiâ , aut lenire opus ; seu simul quoque Capiti , pectori , stomacho , renibus- ve medendum fuerit : Et , quemadmodum diximus , non licentè , sed exiguis haustibus , vel ex cochleari forbillandas indulgeat .

Equidè compositis istiusmodi parcius utor , qui amantior Simplicium sim . Sicubi hæc non sunt ad manum , eò confugio . Sic , quò refrigerem , victum paro magis dilutum , magisque refrigerantem , incoctis in eo , vel acetosâ vel intubo , vel compari quopiam olere .

olere . Id ni satis respondeat , Ptisanam vel Aquam , loco egelidæ , frigidam medio in spatio interpono ; nunc meram ; nunc sale , cui nomen prunellæ , aut limonii succo ; aut etiam (si intensius incendium est) spiritu , quem vocant , vitrioli , vel sulphuris medicatam . Quandoque tufis , expressisque in eandem aquam , quæ refrigerant , feminibus ; papaverinis quoque , si iis opus fuerit ; addito eodem sale prunellæ , & simili facultate Syrupo , siti atque ardori prospicio . Si minus convenire hæc videantur , aliò me converto . Atque eandem refrigerandi vim habentia subter , donec rem perfecero , infundo ; quòd æque refrigerant tum suoapte vapore tactuque , cum utique subducendo revellendoque materiam . Quò verò excitem sustineamque vires , alimentum alternari præcipio per breviora intervalla ; sic , ut binâ quâque orâ nutriam . Vel si ternâ quâque alere persevero , haustulum mediò fermè tempore præbeo aquæ frigidiusculæ , cui affuderim seu rosæ , seu cerasorum Spiritus , seu lacteæ cinnamomi momentum . In iis autèm , quæ adeò pervulgata , & penè quotidiana sunt , cancrinis testis , crystallo , margaritis , aliisque quorum nupèr meminimus ,

mus, morosus frigidiorque aliquantò sum; nam de eorum utilitate, utique in febre, nihil adhuc certi statuit experientia: ratio contraria suadet. Hincque est, quòd suspicer, ceteriores Medicos isthæc invexisse in febris curationem, non tam utilia ut afferrent, quàm ut nocentiora exturbarent. Etsi non ignoro, quòd esse interdum locus & iis potest; & esse, ubi utilia evidentissimè deprehenduntur. Quod nec latuit Antiquos quorum improbo labori, sagacique industriæ, nihil aut parum est, quod non Posterì debeamus.

Ceterùm curatio ferè tota *binis hisce* concluditur: *rectâ nutritionis ordinatione; temperativoque ac prudenti usu illorum quinque*, quæ narravimus, *principum Artis instrumentorum*. Bina verò, rursus, uno comprehenduntur, *vigilantiâ* nimirùm ac *sedulitate* Curantis. Quæ si desit, reliqua quot & qualiacumque frustra erunt. Neque enim benè consultum dixeris actæ procellâ Navi, agitante nugas procùl à clavo Governatore. Cui contrà affideat Medicus, vel minimum ab eo recedat, benè utique sperandum est. Namque assiduum (si Artifex est) nihil eorum fugiet, quæ notari providerique opus sit: eâque industriâ rem mo-

derabitur, modò aliquid occupando removen-
dove, modò addendo subtrahendove aliquid,
ut perducatur tandèm ad salutarem judicationem.
Vel, secùs si cefferit: victus vi morbi, qui
perierit, non proditus Medici negligentia di-
cetur.

Sunt qui, simul ac proximi iudicii com-
parent notæ, *calfacientibus* nutriunt, adju-
turi, opinor, Naturam excutere onus jam
meditantem. Indè scilicèt capto argumento,
quòd sæpè illa consuevit, intèr aggradiendum
id operis, aliquomodò commoveri. Id equi-
dèm haud improbarem, ubi languescere, ne-
que id quod conatur, posse perficere eam vi-
derem. Aliàs abstinendum rerer: ob id ipsum,
quòd, cum suâ illa spontè excandescere antè
soleat, ut non egere stimulo palàm est, ità
verendum meritò esset, nè currentem, ul-
trà impellendo, præcipitem ageremus. Et fa-
nè animadvertimus, residentem eam turbam,
quam sese relevatura ipsa ultro ciit, excipi
sensim æquabili motu, qualis fermè neces-
sarius est, ad æquabilem atque utilem mate-
riæ secretionem. Quaproptèr sub instante ju-
dicio ad ejus usque perfectionem, nihil medi-
cè moliendum; sed, victu, potu præsertim,
tem-

tempestivè oblatò, spectatoris vicem exhibere Curantem abundè est.

Sunt quoque qui *multâ calidâ*, ut quidam, qui *multâ frigidâ* provocent, quæ propè abest, judicationem; sudorem, eâ ubertim ingestâ, moturos sese sperantes. Providentissimè id quidem fit, si indiciis ullis se redempturam, moto sudore, Natura promittat. Sin alitèr sit; non satis tutò lacefferis invitam.

Quia verò de *certis diebus*: quibus acuti morbi judicari creduntur, magna Medicorum sollicitudo est; nilque habent ex iis plurimi priùs, quàm ut accuratè religiosèque numerent, *quartum, septimum, decimumquartum, aliosque illos*, quos ipsi pulchrè memoriâ tenent; utpotequi putant (vel ità videri volunt) ab iis, benè aut malè numeres, maximè pendere curationem; eâ de re quid ego sentiam, liberè, ut soleo, pronunciabo. Et sanè finiri sæpissimè Acutam Febrem per excretionem unam & alteram, & plerumque ferè omnigenas, nemo, reor, negaverit, qui non fidem oculis simul neget. Id contingere certis diebus, *quarto, septimo, decimoquarto, ceterisque*, quos ab injuncto munere appellant, *Decretoriis*, id verò negant non pauci tam ve-

terum, quàm hodie viventium Medicorum. Quod enim ajunt, ut commento fidem adstruant, *septenario numero* gaudere Naturam, Pytagoreum omni ex parte est. Ceteri, qui ejus disciplinæ non sunt, non tam in rebus phificis authoritati, quàm rationi acquiescunt. Neque Numerus aliud porrò est; quàm exterius quoddam signum, quod positæ quidè rei seriem locumque notat; cum rei naturâ nihil commune habet: neque plus dignitatis sibi debet Septimus arrogare, quàm reliqui ordinales numeri, qui singuli ipsissimum munus præstant, quod septimus. Illud verò, quod addunt, *septimo mense* edi vitales foetus: Id sane, non à numero, sed à Foetus maturitate est: qui potest in valenti Foeminâ ad id temporis ità maturuisse, ut exclusus vivat; Cum aliàs ab infirmâ imbecillâque Matre septimestres plerique pereant. Verùm id prudentiùs præteriissent; cum videant, in magno humani foetus negotio, præ Septenario, Novenarium, Denariumve elegisse Naturam. Mense autèm infantia *decimoquarto*, altero nempè *septenario*, prodire primos dentes: Anno *septimo* excidere natos, renasci novos; erumpere demùm quosdam alios: Anno *decimo-*

quar-

quarto pubescere Pueros , repurgari Puellas ;
 demonstrare debent ii , qui asserunt , nùm id
 omne verum & perpetuum sit . Notum cete-
 roqui vulgò est , dentire ac pubescere Pueros,
 pro suo quosque habitu , modò tardiùs , modò
 maturiùs , nullâ servatâ *septenariæ* ejusmodi *ne-*
cessitudinis ratione . Sed nec fortunatiùs in Cœ-
 lum scandunt : quamvis *Lunam* nihil tale co-
 gitantem hinc illinc violentèr distrahunt ac
 torquent ; quoàd suis subservire somniis eam
 cogant ; tandèmque decretoriorum dierum
 causam , velit , nolit , se fateatur . Ludicra
 profectò isthæc , ut quàm queunt ornatissimè
 comminiscantur , Cælum terramque , & quæ
 cum ratione experimentisque pugnent , misce-
 re non verentur . Asserunt enim humidorum
 Corporum potestatem penès *Lunam* esse . Quæ
 illi si est ; à Sole certè est . Nàm dùm filet
 illumina , Corpora tunc omnia siccescere per-
 hibentur ; eaque causâ *Cancris* & *Conchyliis* fo-
 lent tùm temporis minùs appeti ; *Ligna* autèm
 è *Sylvis* , ad fabriles usus , utiliùs decrescante
Lunâ cædi creduntur . Nihilotamèn minùs ;
 quia *Lunare Lumen* dividi non potest tot in par-
 tes , quot cum suorum dierum numero com-
 poni facilè queant ; posthabitis effectibus , ef-
 fectuum-

fectuumque causâ, undè Lunæ in humida corpora dominatum quoquo modo persuaderent; aliò se declinant, ad lunarem scilicet eum Mensem, qui inter Lunæ cum Sole conjunctionem, subsequenterque conjunctionem comprehenditur: non aliâ omninò ratione, quàm, quòd hic septem & viginti, suprâ horas octo, constat diebus; inque tot partes commodùm distribuitur, quot decretoriis diebus perbellè respondent, juxtâ Lunæ ad duodecim Coeli signa, quæ quartâ quâque die finguntur, aspectus. Verùm ab aspectu Lunæ ad Cælestia signa, quâ humores terrestrium Corporum movebuntur, quorum incrementum, decrementumque sub majori, minorive illius lumine animadvertitur? Quàm in Naturâ vim habeant ficti ex hominum libidine, aliosque prorsùs in usus, illiusmodi aspectus? Non est tamèn, cur adversùs *fabulam* feriò disputemus, quam ipsi ejus Authores dubitant nùm tueantur. Etenim, cum *insciam* ejus rei cognoscant *Lunam*, subjiciunt, quartâ quidèm, & septimâ quâque die humores corporum commovere illam, frustrâ tamen conari; hi si reluctentur, atque expediti idoneique decretorio motui nondùm fuerint. Quin, quùm acuti morbi dies in *Decretorios, Indices,*

Intercidentes, Vacuosque diviserint ; noverint autem nullo non die judicari subindè morbum ; *alios* quoque *omnes* posse non rarò *decretorios* fieri concedunt . Nè tamèn dare veritati manus , aut à disciplinâ deficere videantur ; unum adjicere satis habent , *infidam imperfe-* *ctamque , sæpè etiam exitiosam esse aliorum ju-* *dicacionem* ; tanquàm si iis , quos ipsi habent prò verè decretoriis , non idem quoque con-tingeret .

Hinc facilè erit conjicere , quid ipse opi-ner de eâ , quam acutis in morbis Veteres tri-buerunt certis non tam diebus , quàm dierum notis , potestate . Quam à *Pythagoricis* ortam *Numeris* persuasionem anceps rei proximitas stabilivit . Nam febris acuta ferè omnis , alia citiùs , alia feriùs , circà eos dies , quædam etiàm iismet ipsis , judicatur . Quod postremum si incidit , non indè est , quia insit numero arca-na quæpiam necessitas ; sed quia incongrua sanguini materia , febrili ebullitione secreta , eâ tandèm die despumari apta sit : sicut ut hu-jus excretio *tertiâ , quartâ , quintâ , sextâ ; nul-* *lâ* denique *non die* , æque , ac *septimâ aliis-* *que principibus decretoriis* possit contingere ; prò minori nempe majorique copiâ , pròque
mino.

minori, majorique cruditate ac tenacitate materiæ, quæ digeri despumarique febriendo oporteat. Qui verò pereunt, non *dierum*, quarti, septimi, decimi quarti; sed *morbi sævitiâ* pereunt. Etenim ea est humanæ fortis communis virtus; ut morbum acutissimum non ultrà *tertiam*, *quartamve* ferè *diem*; peracutum, non ultrà *sextam*, *septimamve*; non æquè acutum, sed utique excedentem, non ultrà *decimam*, *quartam* queat differre: ut tamèn robustiores, siqui sint, *tardiùs* se dedant; *ociùs* imbecilliores.

Idem de eo, quod prædicatur de *paribus imparibusque diebus*, esto iudicium; cum & id ab eodem pytagoreo fonte dimanet: Nec ratio ulla sit, quare *impar pari* præferas: *Illud* jure suo iudicet: *hoc* non suo: siquandò autèm iudicet, recidivum fore morbum metui oportere. Nàm, quæ de imparis, præ pari, dignitate effectoque memorantur, nugæ sunt, quæ rebus nihil addunt vel detrahunt, sive hæ pari, sive impari numero comprehenduntur. Quod verò ajunt eâ die iudicari febrem, quâ exacerbatur; *exacerbari autèm diebus imparibus*: id de Tertianâ continuâ aptè dicitur, quam ità iudicari suapte naturâ non verò *imparitatis* causâ necesse est. Sic enim eidem intermittenti
 acci-

accidit ; ut nonnisi in accessionum aliquâ judicetur ; neque, nisi hæc esset, judicaretur. Idque idem, eâdem ratione, haud minùs verè dici, opinor, de aliis, siquæ sunt, Continuis (esse autèm subindè observavi) quibus extrinsecùs, ab stomacho nempè intestinisque, per lacteas, quas vocant, venas, nescioquis exacerbationum fomes identidèm & certâ temporis intercapedine transmittitur, sic fermè, ut iis, quæ intermittunt, fieri videmus. In ceteris, uti nullæ sunt exacerbationes, ità nec parium erit, nec imparium habenda ratio. Sed unicè attendendum, nequo aliundè errore febris exacerbetur.

Istud de *diebus decretoriis, paribusque ac disparibus* antiquitatis commentum ab *Hippocrate*, minimè nugaci homine, ad Posterios transmissum ipsâ tanti Authoris fide diù stetit. Donèc libera hominum ratio pertæsa servitii ulteriori observatione comperit, nihil firmi perpetuique esse eâ in re. Atque exindè famosos illiusmodi dies penè delevit oblivio. Rursùs tamèn illos in Medicorum memoriam magni Vir nominis *Galenus* longo post tempore revocavit. Qui ab græcâ Asiæ Urbe Romanam advena, ut intèr, quos reperit, Medicos,

cos, amotâ personæ novitatisque invidiâ, faciliùs eluctaretur, alienam vetustissimamque, nullique non ætati probatam, Hippocratis nempe, Disciplinam professus præcipuè est; quâcum necessariò & *dies illi* consequerentur. Potitum rerum Galenum sequuti *Successores* per omnia sunt. Quoàd erupere *Arabes*, qui Galeni libros interpretati, unâ cum ejus Placitis *eosdem illos dies* arripuerunt. Multòque magis, qui ineunte sæculo decimo sexto indignati Arabum magisterium eorumque licentiam, quòd ipsi scrupulosiùs & veluti dicto sacramento Galeni sensa atque verba adamusim sectarentur, *Galenicos* se nominarunt.

Interea temporis tam altè infedit omnium vulgò animis istiusmodi dierum vana supputatio, ut paucis admodum eam absque imperitiæ notâ negligere, vel nostrâ hâc ætate, licitum sit. Plures namque Medicorum eadem illâ etiamdum negociantur; atque digitis, quod facillimum factu est, nescio quid enumerando, arcanum quidpiam scire se aut facere ostentant; cum re verâ nihil penitus sciant aut faciant. Sed Populum tamèn eâ operâ, dum ludificant, in admirationem sui rapiunt. Tametsi huic dierum considerationi suus esse
 usus

usus quandoque potest . Si quando enim Ægro-
tans ipse vel Familiares intempestivum quid
odiosè efflagitant , nullâ magis ratione impor-
tunitatem compescat Medicus , quàm si coar-
guat , *desistant velle quod fieri die nefasto minimè
omnium licet* . Usque adeò mirantur ignari inane
mysterium ! Eodemque patrocínio atque obten-
tu multa alia , si sapiat , commodè poterit nunc
differre , nunc occupare . De cetero nullo in
numero habendi dies sunt , qui qualesque cum-
que ii fuerint , ubi quidpiam fieri fuerit neces-
sarium : *Neque , ut vana servemus , traden-
dus Æger suo malo est* .

Judicatâ jam , aut quomodocùmque vi-
ctâ finitâque febre , boni Medici erit , provide-
re , nequas deinceps turbas de novo cieat ,
neu quid relinquat incommodi , molestæque
valetudinis . Quo proviso ; nedùm citò , at-
que ad integritatem , sed eo pacto convales-
cat qui ægrotavit , ut in posterum , fieri si pos-
sit , quòd ægrotaverit in lucro ponat . Hip-
pocrati quidè̄m videtur , *judicato perfectè mor-
bo , nihil esse ultrâ movendum* ; cum moneat
alibi , *nihil relinquendum* , ex eo esse , undè
ne sit recidivus , metuamus ; *purgatione verò
opus habere , qui post morbum ab aptâ nutritio-*

ne vires non reparet . Hæc experientissimi Artificis monita tribuenda suo loco sunt . Neque enim esse dubium ulli potest , nullis superstibus morbi reliquiis cessandum omninò esse . Non rarò tamèn incidit (quod & ratio suadet, & passim confirmant experimenta) ut per febrè succi , qui ferri ad Ventriculi munia solent , impuri immixtique alienis particulis ebulliente è sanguine tunc secretis illuc appulsi stagnent ; undè quæ ingeruntur per id temporis alimenta , accedente ipsius Ventriculi imbecillitate ac subversione , magnâ ex parte corrumpantur in crudam vitreamque (ut vocant) pituitam conversa , atque ibi unâ subsistant . Hinc ille , opinor , quorundam mos est , qui Infirmum non dimittunt , quin priùs purgent . Equidèm ut non omnes purgandos censeo , nisi antea probè consideratis Ægri proprietate atque habitu , tùm affecti Ventriculi argumentis ; sic morbo fatigatum atque adhuc languidum ad aliquot dies esse quiete ac nutritione reficiendum judico , necui novo periculo objectem vix dùm securum , aut securitatem differam festinando . Quòd si stomacho ita laboret , ut subito egeat auxilio , protinùs purgo vel dato cum gummi ammoniaco aloè , vel
alio

alio ad id utile medicamento: Sæpè etiam (si purgari per superiora præstet) ingestâ grandi copiâ tepentis aquæ, in quâ silvestre Cichorium, aut Cnicum silvestre, quod Carduum benedictum vocant, decoctum sit. Quoniàm ubi eligendi temporis potestas non est, optimè omnium præfens arripitur. Si autèm nè id quidèm sinunt demissæ vires, decoctâ centaureâ vel absynthio, aut sale quopiam ex iis, quæ incidunt digeruntque, quotidie bis atque apto loco exhibitis, unà cum idoneo ad id alimento, detergere Ventriculi fordes curo. Tandiuque in hoc sum; quouèque, vel minutatim, perfecero id, quod vomitu seu dejectione semel aut bis institutis perfecissem: vel eò hominem deduxero, ut à purgatione, sive fursùm sive deorsùm, esse metus non amplius possit.

Tamet si autèm, quam hæctenùs proposuimus, *Acute Continuae* curandæ ratio ad qualemcumque ætatis sexique differentiam aptari traducique minimo negotio potest; nonnulla tamèn, quæ ad *Mulieres* propriè spectant, ut id quoque delibemus, hìc subjicere visum est. Generatim ergò mitti sanguinem *liberaliùs* Mulieribus (sicui convenit) quàm Viris licèt; quippequæ, minùs, quàm Viri, corporis men-

mentisque exercitationibus absumuntur ; eamque aliàs Medicinam familiarem à Naturâ habent . Quamobrem Acutâ Febre laborantes detracto sanguine aptè curabis ; adhibitâ tamèn in iis quoque providi Artificis cautione . Nàm, siquæ subsunt indicia instantium menstruorum, *abstinebis* ; cum hâc Medicinâ , quam imitari artis prudentiâ facile non est , morbi sæpè foeminei judicentur . Ejus rei plura esse solent argumenta , quorum aliqua tute prænosces , pleraque ab Ægrotante rescises . Vel si delira fuerit ; contemplator delirii genus . Quod cum procaci hilaritate est , menses propè adesse ferè prænunciat ; quia fortè prurientia sub turgescente motu naturalia nescioquas sursùm elevant voluptatis imagines . Scire tamèn , quò suam benè ineat rationem , oportet Curantem , quæ intèr febrem erumpunt , menstrua , maturata febrili motu , aliquot statum tempus dies antevertere consueffe : Quibusque id accidit , morbum citrà periculum plerumque esse . Nàm qui potest , dùm febrit , sic erumpere sanguis , non longissimè porrò abest à sanitatis consuetudine ; & nec expanditur distrahiturque violentiùs , nec violentiùs in gyrum pellitur . *Abstinebis* quoque in iis

quæ

quæ ex utero laborant, eâ nimirum præcipuè de causâ, quòd imbecillo infirmoque sunt habitu; has enim detractione sanguinis *magis infirmabis*: Neque aliud Mulieres uterinis affectibus æquè facit obnoxias, ut *imbecillitas*: quam, supra morbum nativamque constitutionem, augere Medicum, flagitium foret. De turbandâ medicamento alvo, idem esto iudicium; cum vires pro suâ parte, & illud subtrahat, nec sine irritamento efficiat, quidquid efficit: quæ verò utero conflictantur *irritabiles* mirè sunt. Quaproptèr siquidè opus fuerit dejectione, eam institues leni admodum Medicinâ: statim deindè, post effectam rem, exhibito papavere sedabis turbam, siquam commoveris. Id ipsum facito post vomitum, hunc si provocasse præstiterit. Imò per totam subindè febrem; si uterum (quod nonnunquam fit) commota acris materia irritet. Quia verò quædam *suavibus*, *insuavibus* quædam percelluntur odoribus, uniuscujusque habitudinem explorari antè oportet, quòd per tempus prospicias. Universè, consultum fuerit *odorem omne genus à Mulierum curatione* longè amovere, earum præcipuè, quæ uteri fastidiis exerceri præno-
veris. Quid cum *utero gerentibus*, quid cum
Puer-

Puerperis, siquandò Acutâ febre corripuntur, agendum speciatim sit; supervacuum est, ut multis persequamur; cum rei Medicæ Scriptores passim fusèque doceant. Summa est, ut, *altero in casu*, Matris incolumitas incolumitati Foetus conjuncta cum sit, utrique adhibito iudicio subveniamus; & ne, commune quod esse debet, per temeritatem scelusque separemus: *in altero*, ut curemus (quod præcipuum est) Loci ut ritè fluant; sicque febrem moderemur, ut nè vel nimium fundat, vel nimio impete secum rapiat divertatque quod purgandum foràs est. Si verò *Ventris fluor* simul intererit, substinendus cautè est; Nam, quodcunque comprimit Ventrem, idem comprimit & Locos; neque aliàs is sempèr fluxus perniciem infert; cum sæpiùs hâc viâ unâ purgentur, quæ purgarentur anticâ. Ceterùm id cum incidit, Medici rationes conturbat omnes odiosa Familiarium, utique Mulierum, trepidatio, quarum vulgò animis insedit vetus illa opinio, ventris fluxum esse *Puerperis* exitialem.

Atque hæc *de victus ratione in Acutâ Continuâ* dicta sunt. Quibus summam quandam eamque satis ordinatam Tyro habet, cujus ductu,

Et tu, cum primùm incidit in id genus febrem (quæ, quia ociffimè movetur, vix experientiffimis locum dat ex fententiâ deliberandi) nec hæfitet cunctabundus cum malis Ægri rebus, neque hùc atque illùc divagetur incertus, feu, quod pejus multò foret, deerret è viâ, fed continuò, quâ progrediendum, progrediatur. Primò enim habet vetuftiffimo usu probatam *distribuendæ nutritionis rationem*; quod præcipuum in curatione eft, & quo uno multi sæpè magnique morbi curantur. Reperit proximè, *qualis effe Medicus, quæ commoda providere, quæ amoliri incommoda extrinsecùs debeat*; undè instituta ad fanitatem nutritio nullius occurfatione offenfæ agatur transverfa. Tandèm *Curationis ordinem, cautionesque, tum principum Remediorum usum, aliorumque utilium loca fumatim docetur*; ut, fiquandò ferat occasio, detracto opportunè, quod fuperat; quod deeft, addito; quod tumultuatur, feeparato caftigatoque, triumphalia denique decernat idoneis atque in loco datis alimentis, quæ periclitantis vires adversùs morbi vim ad ufque victoriam fecuritatemque fubftinuerit.

Quoniàm autèm victus administrationem in iis, quæ intermittunt Febribus, fupra tradi-

dimus; meminimus verò de *intermittente illâ*, quam *continuam nominavimus*, ubi de vomitu egimus, reliquum jam est, ut harum quoque Curationem nunc subnectamus. Nàm acutas esse eas nemo diffitebitur, quicumque earum labores vehementiamque contemplatur. Quò verò plus habent durationis, plus ad continuas accedere; prorsùsque continuas esse eas, quæ se tantùm vix remittunt, quis non videt? Neque de harum pernicie, quemadmodum & earum, quarum accessiones penè junguntur, securior est experientia, vel fama; si præcipuè paulò negligentius imperitâque manu tractentur. Quantumvis ritè habitæ, utut effertæ, haud grandi operâ mansuescunt. Nàm longiores, sese contrahunt; duplices ad simplicitatem; ad intermissionem redire Continuæ facilè solent; hincque ad omnimodam quietem etiam faciliùs.

Itaque, si *Tertiana* quidè sit, eaque *simplex*, utile consilium fuerit finire alterâ vel etiam tertiâ accessione digeri corpus; instituto tamèn prius victu, qualem suprâ descripsimus; subductâque, si è re videbitur, diebus vacuis per infusum alvo. Mòx integrum, proximæ quietis die idoneo medicamento purgabis:

gabis : modo nè accessio longior , dirioraque symptomata malint vomitum . Post quartam accessionem , tùm demùm *Corticem Peruanum* ex vino albo , in quo illum aliquandiù maceraveris , exhibebis ; vel etiàm ex aquâ seu fontis , seu aliquâ stillatitiâ , si conducere magis aqua videatur . *Corticis* modus *denario* aptè finitur (scire autem licet id genus febrem quinto plerumque denario vinci). Mane, quartâ antè ; vespere , quintâ post prandium horâ illum offeres . Bihorio post , coenam permittes ; à coenâ somnum . Altero mane , quintâ antè accessionem exhibito cortice , sub febris declinatione aquam liberalitèr ingeres , quò moto sudore (moveri nam solet) accessio finiatur . Hâc finitâ , fatigatum jusculo reficies . Exindè post binas horas corticem iterùm dabis . Post binas alteras , denuò jusculum . Hinc per noctem dormire fines . Die decimâ , vacuâ & quietâ , corticem ferè ut nudius tertius mane & vesperi ministrabis . Undecimâ , idem facito ; nam victâ causâ post sextum Remedii denarium , periit jam accessionum circuitus . *Subsequentibus* deinceps *diebus* , ne febris fortè reviviscat , corticem quotidie bis itèm ingeres , eodem servato intervallo *non* autem *modo* ; nam ad

victoriatum si dederis , abundè dederis . *Post*
quatriduum à cortice temperabis , non tamèn
 à cautà nutritione , eâ præsertim die , quâ ex-
 pectares , si rediret , accessionem . Alimenta
 hæc inter , atque alia civitatis officia restitues ,
 ut *sano , qui elapsus à febre est , & sibi timeat*
à recidivâ . Altero interjecto quatriduo , ite-
 rùm , sed manè tantùm , inculcabis corticem
 ad *aliquot etiamnùm dies* ; ut nè malum reger-
 minet : quod consuevit , autumnali maximè
 tempestate , pessimæ hujusmodi frugis feracis-
 simâ . Tandèm , monitum ut victu temperan-
 ti , ceterisque omnibus sibi caveat , iis utique
 diebus , quos febris occupaverat ; neque ulli
 se objectet frigori (cum *nocivum sit* in primis
qualecumque frigus ab intermittentibus revale-
 scenti) suæ rationi dimittes hominem .

Hæc eadem *simplicis quartanæ* esse curatio
 poterit , paucis prò re translatis . Nàm , ubi
 post alteram accessionem de eâ constiterit ,
quintâ die Ægrum per integritatem *excito* , nisi
 quid prohibeat , vomitu purgabis (cum longè
 contumacior esse hæc , quàm Tertianæ consue-
 verit) sin minùs vomitu , *dejectoriâ* certe *Me-*
dicinâ , quæ tamèn simul *detergat* . Absolutâ
 purgatione Corticem dabis eâ lege , ut residuo ,
 quic-

quicquid fuerit , quietis tempore , ter dederis , apto , remedium intèr nutritumque , interposito spatio . *Septimæ* accessionem victu tenui aquâ nempè atque jure moderabere . *Subsequentium dierum* quietem aliquantò pleniori victu , exhibitoque de more cortice tranfiges . Interciso accessionum ambitu (qui *post earum tertiam* , hanc si institueris curationem , ferè emoritur) sic in posterùm perseverabis , ut dictum in *Tertianâ* est ; *multò* tamèn , quàm in illâ , *diutiùs* atque *accuratiùs* ; quoad penitùs exactam , nec reversuram febrim certò compereris .

Siquæ *prægnans Mulier* fuerit curanda , nihil prorsùs traditæ curationis omiseris ; *præter* ea , undè abortus timetur , *vomitum* , *alvi que subductionem* . Sed ordinato victu , qui tamèn *duo Corpora simul sustineat* , corticem omni sepositâ hæsitatione , *protinùs* ministrabis , ceteraque efficies , ut fermè digessimus .

Hujusmodi has febres curandi ratio , paulò fortè longior , cuiquam , videbitur . Ubi tamèn firmiorem tutioremque , quàm sunt ceteræ , usu noverit , omnium , opinor , brevissimam reputabit . Neque enim penelopeam telam in brevitatis compendii que exemplum memoramus .

Sunt

Sunt qui adhuc longiorem capeffunt viam, dejectâ primum alvo, relictâ febre victui tenui, mediis verò diebus ad scrupulum, aut summum ad victoriatum bis quotidie dato cortice; sic, ut serò admodum febris extingatur. Quod, siquidem per morbi ingenium liceat, salvisque fiat Ægri rebus, haud improbem. Nam victâ eâ curatione febris minimè omnium revertitur. Sed nimia laboris protractio neque honorifica Medico est, neque Ægro utilis.

Alii, contrà, simul ac norunt, qualis febris, sive tertiana sive quartana est, purgato febricitante, corticem *quartâ quâque hora* continuò inculcant; *neque cessant*, quoad oppressisse se rentur febrem, febrisque causam, ut ne deinceps revertatur. *Quâ festinatione nonnulli* quidem *integritati* restituantur: Alii, ut liberati febre subito videantur, *valetudinem* tamèn ægrè recuperant; *recidivâ* deindè *vagâque febrî* per intervalla retentati, nec nisi post longas Medicinæ ambages, variaque patientiæ supplicia securitatem affecuturi. Proindè ego *id curationis genus aliò transfero*: quò nimirum præsens laborantis periculum me convertit.

Idcirco , *siquæ febris , per Intermittentium dominatum* , cum horrore aut rigore coeperit , ob exuberantem verò materiam *Continents personam* statim à principio induerit , cum idoneis aliàs argumentis ex *Intermittentium familiâ* esse significetur , *qualis fermè est, quam quotidianam quartanamve seu Tertianam continuam* suprâ appellavimus : *Siquæ alia inciderit , cujus accessiones junguntur , nec nisi remissione discriminantur* : *Siquæ , speciem intermittens* cum ab initio præsetulerit , mòx post unam alteramve accessionem , seu evidenti aliquâ , seu minus cognitâ de causâ , *protenditur in continuam* : *Siquæ ex iis fuerit quas semitertianas Veteres nominabant* : *Si duplices Tertiana vel Quartana curandæ occurrant , quarum minima sit intermissio* : *Si sustinendo labori (quisquis is fuerit) impares sint Ægri vires* : *Si animâ identidèm is deficiat* : *Si quo alio malo symptomate in metu sit , amotâ morâ omni , statim ad alterutrum confugio .* *Modò enim instituto semèl , quandoque , etiam bis , vomitu , vel , si agere vomitu prohibeor , detersâ abundè purgante remedio primâ , quam vocant , regione , ad intermissionem , aut saltèm ad patientiorem remissionem reduco*

duco febrem ; deindè inculcato *properâ eâ ratione* cortice , quod restat efficio . Modò , si neutrum liceat , vel cunctationis impatiens res est , corticem (*post accessionis incrementum* , aut *sub ipsâ remissione* , si remissio est) *quartâ* , vel , si ità expediat , *tertiâ quâque horâ* , omni omisso artis ambitu , protinùs ingero , interpositis medio in spatio , nunc *jusculo* , nunc *potione* ; donèc reside feбри quietem revocavero . Expedito *alterutrâ ratione* à periculo periclitante , tunc demùm *per otium relego* quæcumque omis- sisse , atque huc distulisse necesse habui ; ceteraque exequor , quæ valetudinem securam stabilemque promittant .

Hic verò incidit illa contrarias in partes Medicorum secessio : quùm *Alteris* , ut in omni continuâ , ità in omni intermittente febre detrahere sanguinem solenne : *Alteris* , in curatione intermittentium vel cogitare de mittendo sanguine religio sit . Utrique sanè , & qui mittunt sanguinem , & qui parcunt mittere , suos ad sanitatem perducunt Ægros . Sed experimentis rationes sunt aliæ aliis . Ne tamèn sanguinem in febre intermittente temerè mittamus eo præcipuè monemur , quòd ii , quibus non mittitur , faciliùs citiùsque conva-
les-

lescunt . Alteri , contra , post missum sanguinem , ab intermittente , quæ simplex erat , sæpè in duplicem ; à duplici sæpè in continuam , periculosamque aut certè difficilem conjiciuntur : Propulso , fortassis , in lacteas alternâ musculorum abdominis pressione concluso in intestinis aere , abreptoque intrò cum eo febrili succo ; qui , dempto sanguinis , dùm mittitur , libramento , in missi locum ex naturali liquorum necessitate , non quidè m pauxillatim statoque tempore , ut aliàs faceret , sed confertim jugique , quantum potest , flumine ascendet , donec repleat ad libram . Siquandò nihilominùs ea febris cum plenitudine incidit , tum *generalì* detrahendi sanguinis *ratione* rectè utimur , ut , quæ fieri à plenitudine suprà memoravimus , incommoda prævertamus ; Modò nè id tentemus *dùm Febris maximè urget* . Namque hùc referendum præceptum est , quo vetamur *in ipso febris impetu* sanguinem mittere , nè scilicet intempestivo remedio hominem jugulemus . Hincque petenda ratio est , quare *sanguinis missio* sæpè exitialis deprehendatur *in Intermittentibus continuis* ; quas Romano in tractu declinante ad autunnum æstate , perque autunnum ipsum sparsim intercurrentes,

tes, à minùs animadversâ specie, malignas appellat vulgus. Quamobrem in eâ, quæ intermittit, *intermissionem*; in eâ, quæ remittit tantùm, *remissionem* consultè expectabimus. Tametsi, neque, si non mittamus, metuendum à plenitudine adeò est; cum illius noxam differant abstinentia, victusque tenuis; peruanus cortex in totum occupet.

Si autèm in Continuis *perspicaciâ*, atque *assiduitate*, quam totiès commendavimus, opus est, *eadem* in intermittentibus præcipuè omnium desideratur. Nàm vix alium invenias morbum æquè imperiosum morosumque: qui nec Solem metiri sibi diem; neque crepusculis concludi patitur; sed ipse pro arbitrio efficit, finitque sibi diei terminos. Itaque ubi dies, tertium, quintum, reliquosque ex ordine notavimus, nè eos intelligant, *qui Solis*, sed *qui febris circuitu* terminantur, quicumque febricitanti ministrant; atque inde alimenti, medicamentorumque tempora sibi præstituant; sive interdiù dispensari illa oporteat, sive in tempestâ nocte, sive mane, sive serò. *Caveant verò, nequid errent*, aut Medicus, Administrique, aut ipse Febricitans; nàm *illico prodeat errorem*: eousque delicati fastidii est! Atque

que ex facili, *brevis* quæ fuit, *accessio in longam porrigitur*, *duplicatur quæ simplex erat*, *quæ duplex continuatur*; auctisque, pro errorum causarumque modo, symptomatibus excandescit, degeneratque. Solet id oppidò multimodè ufuvenire. Sed *stragulorum nimius calor*, seu non in tempore sumptus *cibus potusve* non postremæ causarum sunt, quare Corticis efficacia laudesque corrumpantur, ut vel minutè efficiat quod consuevit, vel ex toto frustrà sit. Quam subversam, alteratamque morbi rationem intentâ postea sedulitate, atque ad contraria te convertens in pristinum ordinem vix repones. Est prætereà non rarò, quòd Ægrotans minùs dicto audiens se longo implicuerit negotio. Est etiam, quòd Medicus curationem instituerit habitui, ætati, consuetudini febricitantis neutiquàm congruam. Unde accessiones vi corticis *intercidat* quidem, febrem tamèn *radicitùs non extinguat*: Quæ scilicèt, quem corripuerat, hominem, ut protervia est, nunc *vagis desultoriisque intervallis*, nunc *ad alterna aut quotidiana* recurrens *diu* trahat, atque *ad annos* quandoque exerceat. Sic exercitum provocato bis vel etiam ter vomitu; & siquâ possis tùm aptiori viâ, tùm novitate re-

mediorum, tentabis restituere. Accerses, igitur, salia cinerum, gentianam, chamæmelum, minorem centauream, trixaginem, aliaque his conformia, quæ detergunt roborantque ventriculum, febrisque causam, qualiscumque est, perindè atque Cortex obruunt & subigunt. Neque seciùs idoneo victu, quo vires reficias ac tolere, vino præsertim, tempestivo somno, animique tranquillitate hæc inter pugnabis. Si parùm hisce profeceris, proximum est, ut submotâ omni curationis molestiâ *rationali victui, quietique ac tempori* eum dimittas. Fit enim, quod spatio ipso protritibus morbus, vel *sub brumâ*, vel *vere novo* sensim evanescat. Empirici, sicubi offendunt in ejusmodi, quæ veteravere, Febres, *minerali*, quod vocant, *turpeto* statim aggrediuntur, immanique vomitu expeditâ re prudenti Medicorum cunctationi per insolentiam illudunt. *Tusum* verò *allium*, vel *præzensis ranunculi tusa radix* interiori brachio, super ipsâ saliente arteriâ adligata in *diutinâ quartanâ*: itè *Rosacæ stillatitiæ cyathis tribus commixtus limonii succus*, bis tère, proximè accessionem, subque ipso incipiente rigore sumptus, experimentum vulgi est.

De ceterò (bonâ veniâ me audient qui alitèr sentiunt) nulli mortalium fatiè perspecta usque adhuc Intermittentium Natura est : nulli cognitum undè sit admirabilis ille earum ordo : nulli stata illa circuituum ratio : nulli , seu prorsùm , seu rursùm , certa illa & veluti condicâta reversio . Id si ex Dei , optimi , maximi beneficiâ olim innotuerit , tunc fortassis Febrium omnium naturam (unam esse omnium nullus dubito) seriesque innotescet ; ut penitiùs intellectæ rectiùs quoque curentur . Equidem mecum , quasi somnians , suspicatus aliquandò sum , numnè diariæ sint unica aliqua quotidianæ vel tertianæ accessio : Continuæ verò (quæ laborantis alicujus partis non sint effectus) numne modò ex productâ diariâ ; modo ex productâ quotidianâ ; modo ex multiplici tertianâ ; modo ex quartanâ multiplici componantur : occultentur autèm Medicorum oculis , confundanturque ipsâ morbi continuitate symptomatumque tumultu ; ipsarum verò , quæ videtur varietas , non à variâ cujusque naturâ sit , sed à variarum conditionum concursu ? Eam mihi suspicionem magis adhuc auxit , quòd postea offendi , nonnullos etiam è vetustissimis Medicis ferè idem

idem fuisse antiquitus suspicatos ; quia observassent , adeoque asseverarent , nullam febrem esse inordinatam . Verùm sunt hæ species somniantis : atque intereà secundùm ea , quæ comperta usu sunt , curationes nostras instituamus .

Itaque Intermittentium negotio his paucis comprehenso , reliquum est , ut de *famoso* adversus eas præsidio , quem toties memoravimus , *peruano Cortice* , nonnulla seorsùm subjiciamus . Quo nomine vocetur patrio in Solo Arbuscula , ex quâ delibratur ; undè ; ex quo ; qui primi ad nos advexerint ; quo exceptus rumore primùm fuerit ; quò deindè horrore metuque repulsus ; quo rursus Nostratium commodo revocatus ; quibusque denique fortunæ vicibus usus , fusè apud Alios reperitur . Anne peregrino remedio , aliquod simile , parque progignant nostrates Campi vel Silvæ , nondùm comperimus . Ea namque desidia nostra est , ut miremur potiùs transmarina vocabula , quàm , antè pedes quæ fortè sunt , circuspiciamus . Quotus enim quisque Medicorum minoris Centauræ , Gentianæ radicis , Cupressi nucum , quò harum constabiliret usum , tot fecit pericula , quot
perua-

peruani Corticis facta sunt? Numne multa
 suprâ ea, quæ à Majoribus accepimus, Mino-
 res conquisivimus aut reperimus? Expectamus
 scilicet, ut sua mittant Antipodes, nostræ-
 que advigilent Barbari valetudini. His tamèn
 missis, dubium nemini, puto, est, insigne
 auxilium, quodque in primum principum or-
 dinem sit referendum, attulisse nobis *eximium*
istum Corticem; quo sanè plures, tùm exi-
 tiales, tùm gravissimæ ægritudines vel præ-
 vertuntur vel expugnantur. Non modò enim,
 quas diximus, Febribus; sed *nervorum* quo-
 que *membranarumque distentioni* mirè medetur.
 Unde *stomachi, ventrisque inflationi, tentato*
spasmi utero, eique Colicæ, quæ desinit in
 miseram artuum resolutionem, præsentissimum
 remedium est. *Huic atrocissimo morbo* ex aquâ
 stillatitiâ aut vino adhibitus, eâdem denarii
 mensurâ quâ febris, alvum (quæ contumacis-
 simè adstringitur, ut neque purganti ulli po-
 tioni neque infusis ullis ausculet) subito impe-
 te plerumque resolvit; quo dirum tormentum
 protinùs discutit. Neque, si id non efficit,
 minùs prodest. Rem mihi olim *casus* osten-
 dit *notatu dignus*, cum enim aliquandò, quam
 aggrediebar, *Tertiana* post binas accessiones in
 Co-

Colicam dilapsa esset, atque ex *Colicâ* rursus exiliisset *Tertiana*, quæ statim ab alterâ accessione, iterum exciperetur à *Colicâ*, subiit conjectare, num eadem utriusque mali natura foret & *Causa*; numque posset uno peruano Cortice utrique prospici? *Tentamen* egregiè respondit. Traductum postea ad alias *Colicas* item & respondit. Alvum verò poto cortice sæpè liquari omnes norunt, quicumque intermittentes curare illo consueverunt. Sed certè supervacuum facit, qui opium Cortici tunc miscet, ne ventrem turbet; nam vanus à turbato ventre timor est. Neque idcirco remedii virtus citiùs infrà abripitur, quam se insinuet sanguini; cum ex eo fortè nihil sanguini se insinuet. Videmus enim tutiùs à recidivâ feбри curari eos, quibus à Cortice alvus dejicitur. Exturbatâ nempè identidè stomacho intestinisque unitâ cortici materiâ noxiâ: quæ aliàs tenuior ac mole minor, si sola esset, per lactearum porulos propulsa novas intus foret statasque turbas excitatura. Atque indè fortassè est, quod totiès, perque certa spatia iterari illum oporteat; ut videlicet morbidam materiam (quousque scatet atque concluditur in Interaneis) subindè arctè

com-

complectatur, sic ut eâ unitate corporata admitti postea intrò in venas non possit, sed inferiùs unà cum reliquis purgamentis paulatim descendat. Hùc & illud facit, quod si vinum, in quo Corticem maceraveris, colatum dederis, minùs longè proficias, quàm si non colatum cum toto simul trito Cortice ingeras. Sique, perseverando, colato vino quidpiam proficias, id à vino potiùs, quod Intermittentium remedium & ipsum est, quàm à minimis trajectis suspensisque in eo particulis factum esse opinator. Etenim non halitu quopiam afflatuque præstare Cortex hic videtur, quicquid præstat; sed omninò suarum partium contactu; quarum paucitate (docente passim experienciâ) minuitur effectus ejus; aucto numero augetur. An, præter contactum complexumque, aliud quidpiam in eo latitet, rei conscia Natura nemini hætenùs revelavit. Certum tamèn hucusque est, si alitèr ministretur, quàm triturâ, tantum amittere virium suarum, quantum ab ipsius integritate detrahitur. Neque aliàs credibile est, eum, quantusquantus est, in sanguinem propelli, unàque in circulum rapi; nam cum subigi nequeat in succum, grandiusculâ erit mole, quàm ut congruat cum

obliquâ viarum angustia. Si verò unquam corpulentior hospes intrò reciperetur, quas non continuò turbas, quæ non lethalia mala subsequi necessum foret! Quod si ita sit, eum minùs propriè Febrifugum appellamus. Et profectò, quantumcunque ejus modum ingeras, dum febrit jam sanguis, posteram quidè occupabis febrim, præsentem neutiquam opprimes, aut avertes.

Dato cortice *roborari* stomachum, atque excitari vires, ex illius *adstrictoriâ facultate*, *adjunctâque amaritie* conjicere est. Nihilo tamen minùs, quorum morbida causa *præmaturius* illo premitur, & veluti strangulatur, ii deindè, licèt infebriticantes, quandam totius corporis *lassitudinem*, & *languorem* nescioquem diù sentiunt.

Calfacientis verò *naturæ* esse, eadem *illa amarities* inditio est. Quem tamèn potus excitat in Ventriculo, totoque indè corpore *incalescentiæ* sensum, non tam à *nativâ* ejus *caliditate* diffundi arbitror, quàm ab eo; quòd fit hominum *stomacho* prorsùs *alienus*. Idem enim fieri novimus à rerum frigidissimis crystallo, corallo, chalybe, aliisque ejus generis, quæ semèl ingesta, ut confici sunt inepta,

pta, fatigant præter morem ventriculum, inani, ut illa conficiat, se frustrantem molimine, non absque largo suæ salivæ impendio; undè sitis interdùm oritur, sanguis tanquàm in vehementi exercitatione attollitur rarefcitque, & calor toto in corpore propagatur. Hinc febrî, quæ cum inflammatione est, noxium usum Corticis experimur; pulmonis autèm morbis duplici nomine; quibus præter caloris intentionem, distractionemque thoracicarum membranarum cum stomacho consentientium, affert unà (quantulacumque ea fuerit) adstrictionem, difficilè spirantibus certè inutilem.

Cumque *nihil aliud* sit, quàm *arida ligni Scobs*, eaque exucca nec digeri idonea, consequens est, illius usu labefactari aliquâ parte Ventriculum; neque propterea iis, qui imbecillo eo sunt, dari utilitèr. Quæ causa est, quòd non omnes curari illo æquè possint. Nam *quidam* vix potum vomitu rejectant; vel si contineant, incidunt mòx nauseabundi in languorem: *Quidam*, etsi quoquomodo ab initio ferunt, nequeunt tamèn in eo perseverare: *Alii* eo curati, appetentiâ cibi paulò post defecti, ægrè admodùm, nec nisi novâ curatione restituntur. *Est*, ubi diù illo tractam

curationem vagi in articulis dolores consequuntur ; à subverso ventriculo crudis corruptisque succis transmissis in sanguinem . *Est* quoque ubi præmitti quædam peritè oporteat , quibus via sternatur curationi : veluti cum tollendæ priùs sunt , siquæ obstant , obstructions , quas Cortex per se non tolleret ; manentes , contrà , sufficerent identidèm suum febris fomitem . Quòd verò circumfertur , *iis , qui fistulâ , aut ulcere aliquo naturâ vel arte excitato repurgantur , frustra esse id remedium* , paulò distinctiùs dicendum fuerat . Etenim in iis ulceratis fistulosisque , qui stomacho valent , & sano aliàs corpore sunt , quod dicitur , non habet locum , reclamante protinùs experientiâ . Sed quia ad illiusmodi incommoda nonnisi in pituitoso ac foedo habitu solent confugere perindè Natura quàm Ars ; hinc est , quòd non ulcus , sed causâ ulceris obstet remedio . Quod fortè involutum exuberanti intùs pituitâ suomet pondere infra descendit ; dùm intereà expressi extricatique subtiliores succi , qui accessiones alternent , per lactearum oscula in sanguinem eluctantur . Proindè in *Peruano Cortice* ministrando *tria* sunt præcipuè consideranda ; *ipsa ejus materies aliena stomacho ; bu-*
jus

jus firmitas & conditio, assumpturi habitus; quorum rectè initâ ratione, quid factò opus sit, prudenter postea deliberemus.

Quidam *attenuando, resolvendoque* sanguinem curare eum sibi persuasere; quùm per initia accessionum nescioquæ coacti sanguinis argumenta notentur, quæ omnia post datum Corticem unâ cum febre discutiantur. Possè porrò cogi utcunque sanguinem accessu illius succi, qualis qualis fuerit, qui exceptus lacteis venis defunditur in subclaviam, ego, quod in me est, haud dissentio. Attingi autem à Cortice sanguinem (quantamcumque ejus liquandi vim habeat) ægrè adducor, ut credam, quemadmodùm & superiùs dixi. Neque idcirco, statim objectent, *non habiturum, siquid coierat, undè resolvatur;* Cum à subsequente febre id habeat cumulatissimè. Quod prorumpens, declinante se illâ, sudor passim ostendit, qui absque dato ullo Cortice sanguinem æquo suo motui restituit. Quòd si à sanguinis resolutione Intermittentium curatio penderet, multa oppidò, nec minùs ad id efficacia haberemus. Quorum non tamèn singula iis æquè febribus remedio sunt. Quo verò unquam pacto cum iis conveniant, qui *In-*

termittentes affectum nervorum esse contendunt?
 ii certè non liquando sanguinem, sed *compe-*
scendo inordinatos nervorum motus prodesse cor-
 ticem asseverabunt; atque eò verifimiliùs;
 quòd horum membranarumque distentiones
 cohiberi lenirique illo compertum sit; expe-
 ditiùs sanè, quàm à ceteris omnibus, quot-
 quot ei rei dicavit antiquitas.

Communissima *ejus* in singulas vices
mensura, denarium est. Ut autèm imbecillus
 Ventriculus, aut prima Ætas curanda erit,
 sic remedium & metitor; & singulis, prout
 decet, accommodato. Proveciorem ætatem
 præscripto *victoriato* curari securiùs est; mor-
 bi ratio si patitur. Ubi efferatus vomitus
 (quod per initia febris solet incidere) vomen-
 dique vehementes nisus, utique in *obeso angu-*
stique pectoris corpore; ubi interest animi de-
 fectus; ubi alia periculosa symptomata: ubi
 continuitatem præferunt, aut solâ remissio-
 ne distinguuntur; magnæque ac longæ acces-
 siones sunt, ne differto plenum remedium.
 Nàm benè operam locaveris tuam, quâ peri-
 clitantem quoquo modo servaveris. Festinatâ
 curatione siquid nocueris, per minùs turba-
 tum deinceps tempus emendabis. *Exitium nul-*

lâ arte corrigitur. Qui hanc Medicinam non ferunt, qui frustrâ, quique non impunè eâ curantur, aliâ ii curandi viâ erunt; vomitu præsertim (qui est apud nonnullos *Intermittentium eradicator*) Sale ammoniaco, & comparibus; tùm chamæmelo, aliisque id genus, quæ suprâ recensuimus: tùm etiam interdùm pipere, gingibere, aro; quibus ritè ministratis, inque loco adhibitis non minùs feliciter, quàm peruano Cortice, rem perficies.

Is optimè omnium *ex vino* datur, quod simùl remedium est, & quicquid Scobs exhibet stomacho negotii, roborando, compensat. Nonnunquàm *rosâ*, vel *mitridatio* commodiùs excipitur. Dari *ex aquâ* aliquandò præstat. Proindè, ficui vel ægritudinis, vel ægrotantis conditioni minùs convenire vinum videbitur, satis benè ex aquâ exhibetur, seu purâ seu quâpiam stillatitiâ, sive etiàm, in quâ aliquid, quod ad rem faciat, decoctum sit. Qui *alia adjiciunt*, vel ceteris, vel certè sibi metipsis *fucum faciunt*. Qualiicumque enim, aut supervacanea sunt, aut illius operam interturbant: utique *infernè quæ purgant*. Quòd si experimentis se tueantur; nos adhibiti nudè Corticis multò plurima contrâ referemus. Sed
vel

vel intèr pares, esset tamèn præferenda simplicitas : Ut prætereamus, quæ ipsis, præcipuè *ob adjuncta purgantia*, non adeò prospere cesserunt.

In patrio ipsius Solo *semèl* potum (ampliori tamèn, quàm hìc solet, mensurâ) curare ajunt Intermittentes. Id, si verum sit, Febris, Febricitantium, Coeli, Remediique illìc indigenæ naturæ debetur.

Quæ de *Intermittentibus*, earumque *Curatione*, atque *Auxiliis*, præprimis *peruano Cortice*, carptim addidisse satis erit. Plurima, quæ tradidere ceteri Scriptores, consultò prætermittimus; nè actum agere videamur.

Quia verò nostro hoc in Opere, vice vulgarium, iis libitum est uti Mensurarum, Ponderumque vocabulis, quibus meliorum temporum Scriptores usos invenimus, necessarium duximus banc qualemcumque insolentiam Tyronum auribus conciliare.

Sextarius igitur, pendit uncias XV.

Hemina dimidiam sextarii partem;

Cotu-

Cotula , major , idem atque Hemina ;
minor uncias ferè sex :

Cyathus , quùm sit Sextarii pars duode-
cima , pendit denarios , sive drach-
mas X.

Cochlearium sua sibi mensura est .

Denarius (argenteus) Romanorum , qui
idem est ac Drachma Græcorum ,
pendit Scrupula tria ; grana scilicèt
LXXII.

Victoriatus (denarius , in quo cusa erat
Victoria) Denarii , sive Drachmæ di-
midiam partem :

De Scrupulo (quod Græci Gramma vo-
cant) non est cur quicquam moneam ,
cum notum cuique sit constitui gra-
nis XXIV.

Obolus dimidium Scrupuli est . Sic , ut
pendat grana XII.

Semobolus pendit grana VI.

P	Ag.	4	vers.	8	quò	lege	quo
		13		22	quod		. Quod
		42		25	cum, eã		cum eã
		54		16	Siliginei		Siliginei
		62		4	pratiōsam		pretiosam
		72		18	cubari		cubare
		92		22	per quam		perquam
		95		9	obruktionis		obstructionis
		97		26	proundere		profundere
		104		19	quia bilis ; tum		, quia bilis tum
		128		3	aliquis, dolor		aliquis dolor
		145		10	ut iis		ut in iis
		146		10	saeculo		Saeculo
		147		26	habere		habere eum
		153		24	substinuerit		substinuerint
		157		6	exibitoque		exhibitoque
		167		21	ausculet		auscultet

